

❖ พุทธศิลป์ ❖
สถาปัตยกรรม

ภาคต้น

โดย

ผ. พรมบิฉิตร

**BUDDHIST ART
ARCHITECTURE**

PART I

BY

P. PHROMBHICHITR

สงวนลิขสิทธิ์

คำนำ

สถาปัตยกรรมและลวดลายสำหรับใช้ในการตกแต่งและประดับประดาต่าง ๆ หรือที่เรียกกันว่าลายไทยนั้น เป็นวิชาสูงสุดในกระบวนวิชาช่างเขียนของไทย ในสมัยโบราณผู้ที่รู้วิชานี้ได้ค้ำจรง ๆ จนมีผู้นับหน้าถือหน้านั้น จะต้องเป็นผู้ที่ฝึกฝนมาเป็นเวลานานนับเป็นสิบ ๆ ปีขึ้นไป เพราะฉะนั้นโดยมากมักจะเป็นผู้ที่สูงอายุ จึงไม่สามารถจะมีเวลาถ่ายทอดวิชาให้แก่ศิษย์ได้เต็มที่ และส่วนมากมักจะพาวิชาความรู้ตายไปกับตัวด้วย

ข้าพเจ้าเห็นว่าตัวของข้าพเจ้าในปัจจุบันนี้ก็มีอายุมากแล้ว ผู้ที่เป็นศิษย์เป็นจำนวนไม่น้อยได้พยายามรบเร้าให้เขียนตำราขึ้น เพื่อเหลือเป็นอนุสรณ์ไว้ให้พวกเขาได้ศึกษาหาความรู้ต่อไป ประกอบทั้งเพื่อนฝูงที่เคยรับราชการร่วมกันมาหลายคนก็ขอร้องให้เขียนขึ้น ข้าพเจ้าจึงมาใคร่ครวญดูว่า ถ้าจะเก็บวิชาเหล่านี้ไว้ใช้แต่เฉพาะตัวเองไม่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติบ้างแล้ว ต่อไปก็จะเหมือนกับคนโบราณที่พาเอาวิชาตายตามตัวไปด้วย จึงได้ตกลงใจเขียนเป็นตำราขึ้นเพื่อได้เป็นอนุสรณ์และความรู้เห็นสืบกันไป

เรื่องที่จัดพิมพ์ขึ้นนี้ ข้าพเจ้าให้ชื่อว่า “พุทธศิลป์สถาปัตยกรรม” แบ่งออกเป็น ๒ ภาค คือภาคต้นและภาคปลาย โดยเริ่มตั้งแต่ง่ายขึ้นไปหายาก บัดนี้การจัดทำภาคต้นได้สำเร็จเรียบร้อยแล้ว และถ้าหากว่าภาคต้นที่จัดพิมพ์ขึ้นเผยแพร่นี้เป็นที่พอใจของผู้อ่าน ข้าพเจ้าก็จะพยายามจัดทำภาคปลายขึ้นเสน่ออีกในโอกาสอันควร

ประวัติสังเขปของผู้แต่งตำรา

ข้าพเจ้า นาย พ. พรหมพิจิตร (พระพรหมพิจิตร) ขอแนะนำตัวว่าเป็นข้าราชการอยู่ในกรมศิลปากร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑ อายุ ๑๘ ปี แต่ครั้งกรมศิลปากรยังเป็นกรมโยธาธิการขึ้นอยู่กับกระทรวงโยธาธิการ ตั้งอยู่ ณ บริเวณตึกตรงข้ามกับกรมเจ้าท่า ตำบลตลาดน้อยเป็นครั้งแรก ต่อมากรมเจ้าท่าได้ขยายกิจการเจริญขึ้น ต้องการสถานที่นั้นขยายเป็นที่ทำการ กรมโยธาธิการจึงต้องย้ายไปอยู่ที่ตึกกระทรวงธรรมการ ปากคลองตลาด ตำบลท่าเตียน เป็นครั้งที่ ๒ โดยกระทรวงธรรมการย้ายออกไปอยู่ที่อื่นให้ ครั้งที่ ๓ กรมโยธาธิการได้ย้ายไปปลูกที่ทำการที่ตำบลตึกดิน เสาชิงช้า ยังคงขึ้นอยู่กับกระทรวงโยธาธิการ

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ ได้พระราชทานเปลี่ยนนามกรมโยธาธิการ เป็นกรมศิลปากรและให้เป็นกรมอิสระ กรมศิลปากรได้ย้ายเป็นครั้งที่ ๔ ไปก่อสร้างที่ทำการเป็นตึกอยู่ในบริเวณวังสมเด็จกรมพระปรมัยยิกายี่ตรงข้ามหน้าประตูวิเศษไชยศรี ต่อมาสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ได้เป็นแม่งานควบคุมกรมศิลปากรสร้างพระเมรุถวายพระเพลิงในหลวงรัชกาลที่ ๖ ณ ท้องสนามหลวงเสร็จแล้ว กรมศิลปากรก็ถูกยุบลง แต่ข้าพเจ้าได้รับพระมหากรุณาให้ไปรับราชการอยู่ ณ กรมรองงานกระทรวงวัง อยู่ได้หนึ่งเดือนพอดีก็มีหน่วยราชการฐานะเทียบเท่ากรมคือราชบัณฑิตยสภา มีสมเด็จพระมหาพรหมเจ้าดำรงราชานภาพทรงดำรงตำแหน่งสภานายก สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นอุปนายก และได้จัดตั้งศิลปากรสถานขึ้นในราชบัณฑิตยสภา ได้ทรงพระกรุณาขอตัวข้าพเจ้าจากกระทรวงวังกลับมาอยู่ศิลปากรสถาน ราชบัณฑิตยสภาในหน้าที่อาจารย์ ถึง พ.ศ. ๒๔๗๕ เปลี่ยนแปลงการปกครอง ราชบัณฑิตยสภาได้ปรับปรุงเป็นกรมศิลปากรขึ้นอยู่กับกระทรวงธรรมการ ครั้งสุดท้ายกรมศิลปากรโอนมาสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี

กำหนด ระเบียบ ทวีติกา ท้องถิ่นแห่งองค์มณฑล

คือ

ประวัติราชการของข้าพเจ้าโดยสังเขปมีเพียงเท่านี้ คือได้รับราชการแต่ พ.ศ. ๒๔๕๑ จนถึง พ.ศ. ๒๔๕๕ อายุได้ ๖๒ ปี เป็นวันอยู่ในราชการมา เป็นเวลา ๔๔ ปี

ตำแหน่งราชการและหน้าที่พิเศษ

อดีต

๑. ช่างเขียน ชั้น ๔, ๓, ๒
๒. ช่างเอก ชั้น ๑ สถาปัตยกรรม
๓. ครูเอก ชั้น ๑ ประณีตศิลปกรรม
๔. สถาปนิก สถาปัตยกรรม
๕. อาจารย์เอกสถาปัตยกรรม
๖. หัวหน้ากองประณีตศิลปกรรม
๗. หัวหน้ากองหัตถศิลป์
๘. กรรมการสำนักวัฒนธรรมทางศิลปกรรม
๙. อาจารย์พิเศษสถาปัตยกรรมไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๑๐. อาจารย์พิเศษสถาปัตยกรรมไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร
๑๑. อาจารย์พิเศษศิลปไทยครุवादเขียนเอก ร.ร. เพาะช่าง

ปัจจุบัน

๑. ที่ปรึกษาฝ่ายศิลป ประจำกรมศิลปากร
๒. อาจารย์พิเศษสถาปัตยกรรมไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๓. อาจารย์พิเศษสถาปัตยกรรมไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร

บ้านเลขที่ ๑๑ ซอยศรีบำเพ็ญ มหาเมฆ

อำเภอยานนาวา พระนคร

วิทยา หรือ ตำรา

เป็นหลักวิชาที่ได้ตราขึ้นไว้เป็นตำรับ แบ่งเป็น ๒ ภาค คือ ภาคต้น กับภาคปลาย ได้เริ่มแต่ภาคต้นว่าเป็นรูปลักษณะอย่างไร เหล่านี้ให้ชื่อวิทยา แห่งวิชาครู และใช้จะตราให้รู้ไว้เท่านั้น แต่ถ้าเราเอามาแก้ไขตัดแปลงใช้ ทำประโยชน์ได้สมประสงค์เป็นวิจิตรพิสดารขึ้นเมื่อใด เมื่อนั้นก็ไม่เรียกว่า วิทยา จะเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ศิลป

เพราะฉะนั้นวิชาครูจึงเป็นทั้งวิทยาและศิลป เมื่อตั้งอยู่ในเอกเทศ ก็เป็นวิทยา แต่เมื่อรู้จักหยิบเอาไปใช้ได้เมื่อไร ก็เป็นศิลปเมื่อนั้น

ความสำคัญของวิชา

มีความหมาย ๓ ประการ คือ ๑. รูปทรง ๒. ลักษณะ และ ๓. จังหวะ อันความหมายแต่ละชนิดนี้ นับเป็นส่วนสำคัญยิ่ง เพราะเป็นที่บอกลักษณะ ให้เรารู้ความงามของศิลปไทยเรา เช่นกับคนงามได้ทรงลักษณะดีแล้ว ถึงจะไม่ตกแต่งประดับประดาเท่าใดก็ยิ่งดูงาม ถ้าประกอบด้วยเครื่องตกแต่ง โดยรูปร่างประกอบของรูปนั้นด้วย ก็ยิ่งสง่าทวยหาชมยิ่งขึ้น ถ้า รูปทรงไม่งามไม่ได้ลักษณะแล้ว จะหาเครื่องประกอบที่งามเลิศมาประดับ อย่างไรก็ไม่งามขึ้นได้

ความหมาย

คำเรียกชื่อแต่ละชนิดของศิลปกรรมไทยที่เรียกกันอยู่ขณะนี้ มักมีความเข้าใจกันว่า เส้นที่เรียกว่าลาย ลางที่ลายก็เรียกว่ากนก จึงใคร่สรุปไว้เป็นข้อสังเกต

ก่อนอื่นคำว่า “ลาย” ก็ดี และคำว่า “กนก” ก็ดี ไม่เหมือนกัน และคำที่เรียกกันว่าลายนั้น ต้องเป็นลายดอกไม้หรือลายเครือเถา มีพื้นฐานเป็นดอกไม้ ใบไม้ หรือถูกตัดแปลงเป็นตัวละคร ใบเทศเข้าทรงสมมุติเป็นรูปดอกไม้ ซึ่งเป็นคำแทนชื่อชนิดหนึ่งของความหมายและการกระทำที่เข้าใจได้ง่าย เช่น ลายพุดาน ลายผนัง ลายฐานบัว ฐานพระ หน้ากระดาน ฐานบัว ท้องไม้ และลายอื่นๆ ในทำนองลายซ้ายขวาหรือลายก้านขดและขดระเรง ก็เรียกชื่อไปตามลายได้ว่าลายนั้นชื่อลายอะไร

ส่วนคำว่า กนก นั้น มีรูปลักษณะเป็นกอ กาบ กิ่ง ก้าน ใบ เป็นศิลปะที่สูงมาก ถ้ามือไม่ถึงขนาดก็ยากที่จะผูกให้ดีขึ้นได้ รูปของกนก เช่นว่า ผูกเป็นกนกเปลวและกนกรวงข้าว กนกหางโต ลางที่ก็ผูกเป็นกนกนกคาบ ลางที่ก็ผูกเป็นกนกเคล้าภาพ และผูกเป็นรูปสัตว์ต่างๆ เกาะตามซอกกิ่ง ก้านของกนก เพื่อแสดงให้รู้ว่าดงนก ดงสัตว์

ฉะนั้น เส้นของกนกจึงเป็นเส้นเคลื่อนไหว เนื่องด้วยหางไหลเป็นเบืองต้น แล้วจึงกลายเป็นชอกกนกยกก้าน โดยวิธีบากสลัดให้เห็นเป็นทางใบประดับเป็นเปลวพรวพวลิกชั้น คล้ายเปลวไฟหรือร้วผ้าที่ถูกลมกระพือพัด จึงเป็นความสำคัญของกนกกว่า ถ้าไม่ดูตัวก็ต้องดูพื้น ที่เรียกกันว่า ช่องไฟ ถัดด้วยกันทั้งสองทาง ก็นับได้ว่ากนกนั้นเป็นฝีมือเยี่ยม

คำว่า ศิลป

ศิลปะเป็นวิชาการชนิดหนึ่ง ถ้าเราได้ศึกษาศิลปกรรมของไทยให้ลึกซึ้ง เราอาจคิดว่าศิลปกรรมของไทยทำไปโดยไม่มีหลัก แต่ความจริงศิลปกรรมของไทยมีหลักวิชาไม่เฉพาะแต่ในการช่าง บรรพบุรุษผู้ประดิษฐ์แบบศิลปกรรมของไทยมีความรู้ตลอดไปถึงจิตวิทยา ตัวอย่างเช่น การ

ก่อสร้างโบราณสถาน วิหาร หรืออุโบสถ บรรพบุรุษของเราประดิษฐ์ให้ได้ผล ไม่เฉพาะแต่ในความงามอย่างเดียว วิหารหรืออุโบสถที่ก่อสร้างโดยถูกต้อง ตามแบบแผนแท้ ยังชักจูงใจผู้ที่มาเห็นให้มีความจิตอันผ่องแผ้ว บังเกิด ความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา หรือบังเกิดความคิดอันดีงามขึ้นในทันที ที่ได้เห็น การที่ได้ผลดังนี้มีไว้เป็นการบังเอิญ แต่เป็นเพราะผู้ประดิษฐ์ได้ ประดิษฐ์ขึ้นโดยมีหลักมีเหตุผลอันประกอบไปด้วยคุณสมบัติที่สูงเด่นในด้าน วัฒนธรรมให้ความเจริญตาเจริญใจมาถึงสมัยปัจจุบัน ซึ่งเชิดชูเป็นเกียรติ ของชาติอยู่ในเวลานี้

ความเคลื่อนไหว

ในอันที่จะยึดถือเป็นหลักได้จากความสำเร็จอันใดอันหนึ่งนั้น ย่อม สืบเนื่องมาจากการกระทำเล็กๆ น้อยๆ เป็นขั้นขึ้นไปก่อน เหมือนกับความ ผันเล็กๆ น้อยๆ สืบไปกระทั่งถึงความผันอันยิ่งใหญ่ แต่ทว่าความมุ่งหวัง และความใฝ่ฝันทุกชั้นจะต้องรับกระทำให้สำเร็จไปด้วยความเพียร

ผู้ที่เจริญแล้วในทางพฤกษิธรรมและการศึกษาอบรมจึงจะสังเกตเห็นได้ ว่า สิ่งที่เกี่ยวข้องด้วยดวงจิตนั้นพึงปรารถนามากกว่า นักจิตวิทยาที่สามารถได้ ลงความเห็นไว้ว่า การฝึกหัดและปรับปรุงอุปนิสัยในทางวิชาวาดเขียนนั้น อากาของการวาดเขียนก็เป็นภาษาชนิดหนึ่งเหมือนกัน คือเป็นหนทางแสดง ความคิดมักใช้เป็นเครื่องหมายและรูปสมมุติต่างๆ เป็นเครื่องแสดงสิ่งที่จะ พูดหรือบอกออกมาให้ผู้ที่ได้เห็นมีความเข้าใจ

การวาดเขียนจึงเป็นวิชาสำแดงน้ำใจ เป็นกิริยาอันหนึ่งเหมือนคำพูด หรืออาการเดิน การวาดเขียนนั้นถ้ากล่าวถึงการฝึกฝนแล้ว การฝึกหัด เส้นฉากเส้นมือ ก็เปรียบเหมือนวิชาตัดตนอยู่กับที่ ต่อไปก็ได้ออกเดินและ

วังเป็นต้น ในเมื่อความรู้ค่อยเขยิบและรุ่งเรืองขึ้นเป็นลำดับ จนรู้จักเลือก
เห็นสิ่งที่ดีจากสิ่งที่เลวได้ดีแล้ว การต่อไปก็จะบังเกิดความคิดได้โดยนานา
ประการ

ส่วนวิชาผูกแบบนั้นสำคัญมากกว่า และสิ่งที่สำคัญที่สุดนั้นคือ
ความสามารถคิดเห็นเป็นรูป ที่ทำให้ช่างสามารถแฝงเข้าไปอยู่ในดวงจิตของ
ผู้นั้นให้มองเห็นในประการที่ต้องทำนั้นได้ การปรับปรุงให้เข้ารูปอันมีลำดับ
ถูกต้องดีเช่นว่านี้ ไม่มีผู้ใดที่จะสอนกันได้ นอกจากอาศัยความชำนาญการ
ประลองคิด และความรอบรู้ในการกระทำที่มีลักษณะเป็นการประกอบกิจ
ด้วยจิตวิทยา ซึ่งต้องประลองฝึกให้อยู่ในนิสัยของการกระทำอันเป็นหน้าที่
ของเราโดยสม่ำเสมอ อันตัวปัญหาอันเราต้องรู้จักขบคิด หาโอกาสสอบ
ค้นหาความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องด้วยปัญหา แบบร่างของเราจึงจะไม่กลายเป็น
แบบเตา

FOREWORD

Decorative patterns known as "Lāi Thai" form the most advanced subject for students of Thai design. In the old days persons who were reputed to be the most proficient in this branch of art had to be those who had practiced it for decades. So, they were mostly advanced in years and therefore did not live long enough, after achieving reputation, to hand down all their knowledge to their students but took it with them to their graves.

I realize I too am old now. A large number of my students desire me to write a text book for their use which I can also leave behind in my memory. My colleagues too urge me to do the same. I myself realize, again, that if I should not share my knowledge with others to the benefit of my country and my nation, I too should be, like the ancients, letting my knowledge die with me. I have therefore decided to write this book and get it translated into English as well since it is now seen that the study of Thai design is getting more and more popular with Europeans and Americans.

I have named my book "Buddhist Art: Thai Design" and purpose to publish it in two parts which begin with the easier patterns and gradually lead up to the more difficult ones.

Now the first part is in the hands of the readers and, if it should meet with their approval, I shall try to bring out the second part in due course.

Bangkok,.....1952

P. Phrom Phichit.

Thai Art

The two parts of this book together form the theoretical portion. The student, however, should not stop merely at the study of it but should adapt it to his needs and then only will he attain to practical mastery over the art.

Shape, contour and rhythm are the three important factors which form the criteria of good Thai art. Shape and contour are by themselves enough to make a thing beautiful though the effect may be enhanced further by well-chosen ornaments while the latter, however beautiful in themselves, cannot compensate for defects in the former.

If one has not made a deep study of Thai art, one may be misled into thinking that it is based on no principles. But, in fact, Thai art follows principles not only of its own but of many other subjects including psychology. To give an example, the religious edifices, shrines and halls of ceremony built by our ancestors on correct moderns are not only beautiful but also inspire the visitors with piety and noble ideas. All this is not achieved by mere chance but by following certain definite principles.

At present, certain technical expressions relating to Thai design are used confusedly. For instance "Sen" (lines) is used synonymously with "Lāi" (patterns) and the latter, again, synonymously with "Kanok" (arabesques)

The "Lāi" are patterns in the shape of flowers, vines and leaves, real or imaginary, employed for decorating ceilings, walls, pedestals, panels etc. in various styles and accordingly called by different names.

The "Kanok" are arabesques of interlaced leaves, branches etc. These are for advanced students and are rather difficult for less skilled hands to design. When filled with figures of birds and animals, these patterns represent the haunts of the former. The arabesques are composed of flowing lines interspersed with leaf-like patterns which resemble flames or strips of cloth fluttering in the wind. It is therefore important that in a good Kanok pattern not only should the lines be drawn well but they should also be spaced well.

The post formerly held by the Author in Government Service.

1. First grade teacher of Architecture. } in the Department of
2. Chief of Division of Handicrafts. } Fine Arts.
3. Member of the Royal Institute in the Section of Fine Arts.
4. Member of the National Institute of Culture in the Section of Fine Arts.
5. Part-time lecturer on Thai art for students qualifying, at the Arts and Craft School, to become first grade drawing masters.

The posts held by the Author at present in Government Service.

6. Consultant on fine arts to the Department of Fine Arts.
7. Part-time lecturer on Thai architecture at the Chulalongkorn University.
8. Part-time lecturer on Thai art the University of Fine Arts.

Place of Residence

“Phrom Phichit House”, 11 Si Bamphen Lane, Thung Maha-Mak, Yan-nava Amphoe, Bangkok.

The Method of Study

What we can derive as a principle from any successful act is achieved gradually just as many dreamlets join themselves into a large dream. But every bit of hope and dream should be achieved quickly and with perseverance.

It is persons who have both knowledge and experience that are able to see that things of the mind are more desirable than those of the body. Able psychologists have expressed their opinion that education in drawing is similar to that in a language, that is to say, in learning to express one's ideas understandably. Thus art is a means of expressing one's feeling just like language and gestures. In practicing to draw, learning straight and curved lines is comparable to performing physical exercises at a fixed spot. Later stages in the practice are comparable to more complicated movements like walking and running. With advancing knowledge, the students acquire discernment and learn to think creatively.

Designing is, therefore, the most important of the stages. Its most important feature is the ability of the artist to identify himself with the minds of others. But the correct order for learning these stages cannot be laid down by anybody except through trials and a knowledge of psychology . . . . .

เทวทิศ

โดยผู้พระหัตถ์สมเด็จพระเจ้าครูได้ทรงออกแบบ เป็นรูปขันสาครประทาน ให้พระยาประเสริฐสุภกิจ ข้าพเจ้าเป็นผู้ลอกแบบและงานเส้นภาพลายลง รอบขัน ซึ่งได้เป็นมรดกตกทอดไว้ จึงได้นำมาเผยแพร่ เพื่อเป็นเกียรติคุณ ของตำรับนี้ เฉพาะบัลลังก์นั้นได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงไปตามโอกาสอันควร ผู้พระหัตถ์เดิมเรียกว่าลายทิศปาลกะ แต่ที่นำมาประดิษฐ์ไว้นี้ ได้ ตัดทิศบริวารออก จึงได้เรียกขานใหม่ว่าเทวทิศ

GUARDIAN GODS OF 8 QUARTERS

The following 8 figures are parts of the pattern on the outer surface of a silver basin of Phya Prasertsuphkit. It is designed by H.R.H. Prince Naris, the Great Artist of Thailand, and fair-copied on the basin by the author. The original pattern, called the pattern of "Deva-disa", is composed of guardian deities of every quarter of the universe. It is here reproduced only the regents of the four cardinal points and four intermediate points of compass. The reproduction with some slight alterations is regarded as a glorious honour to the author, who is a pupil of this great artist.

บูรพา

พระอินทร	พาหนะช้าง
ผดุดา	ภษาแดง
มอชวาทรร	มอช่ายขอช้ง

อาคเนย์

พระอคน	พาหนะแกะ
ผดแดง	ภษาแดง
มอชวาชอน	มอช่ายหอก

INDRA

Regent of the East Quarter

Complexion : dark green. Vehicle : an elephant.

Cloth : red. In his right hand, a thunderbolt, and in the left one, a hook.

AGNI

Regent of the South-east Quarter

Complexion : red. Vehicle : a ram.

Cloth : red. A spoon in his right hand and a javelin in his left hand.

ทักษิณ

พระยม   พาหนะควาย
 ผูกค้ำ   ฤษาแดง
 มอชวาเชือกบาศ   มอชชายพระขรรค์

หรด

พระไนรฤติ   พาหนะม้า
 ผูกขาบ   ฤษาเหลือง
 มอชวาตาบ   มอชชายไถ

YAMA

Regent of the South Quarter

Complexion : black.   Vehicle : a buffalo.

Cloth : red.   A noose in his right hand and a double-edged sword in his left hand.

NAI-RA-RU-TI

Regent of the South-west Quarter

Complexion : dark blue.   Vehicle : a horse.

Cloth : yellow.   A sword in his right hand and a shield in his left hand.

ปัสจิม

พระวรณ	พาหนะมังกร
ผิวขาว	ภาษาเหลือง
มือขวาเชือกปศุสัตว์	มือซ้ายเทพ

พายัพ

พระพาย	พาหนะเณอ
ผิวดำ	ภาษาขาว
มือขวาธง	มือซ้ายพระขรรค์

VARUNA

Regent of the West Quarter

Complexion : white. Vehicle : a fabulous marine dragon.
 Cloth : yellow. A noose in his right hand while his left hand in the gesture of giving a boon.

PHAYU (VAYU)

Regent of the North-west Quarter

Complexion : black. Vehicle : a deer.
 Cloth : white. A banner in his right hand and a double-edged sword in his left hand.

อุดร

พระโพศรพณ	พาหนะคน
ผิวทอง	ภษาแดง
มอชวากะระบอง	มอชายอภย

อิสาน

พระอิสาน	พาหนะวัว
ผิวขาว	ภษาขาว
มอชวาคเรศ	มอชายตั้งวาทนาค

PHAISRAVHANA (VAISRAVANA)

Regent of the North Quarter

Complexion : golden. Vehicle : a man.

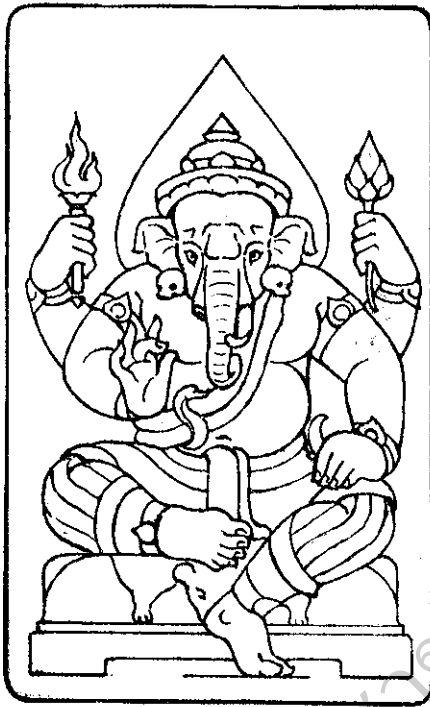
Cloth : red. A club in his right hand while his left hand in the gesture of forgiving.

ISANA

Regent of the North-east Quarter

Complexion : white. Vehicle : a cow.

Cloth : white. A trident in his right hand and a chain of mythical serpents in his left hand.

พระคเณศวร
 ประสิทธิ์พร
 ประสิทธิ์พร
 ประสิทธิ์พร

GANESAVARA
 bestows swiftness

พระวิศุกรรม
 ประสิทธิ์พร
 ประสิทธิ์พร

VISSUKARMA
 bestows arts

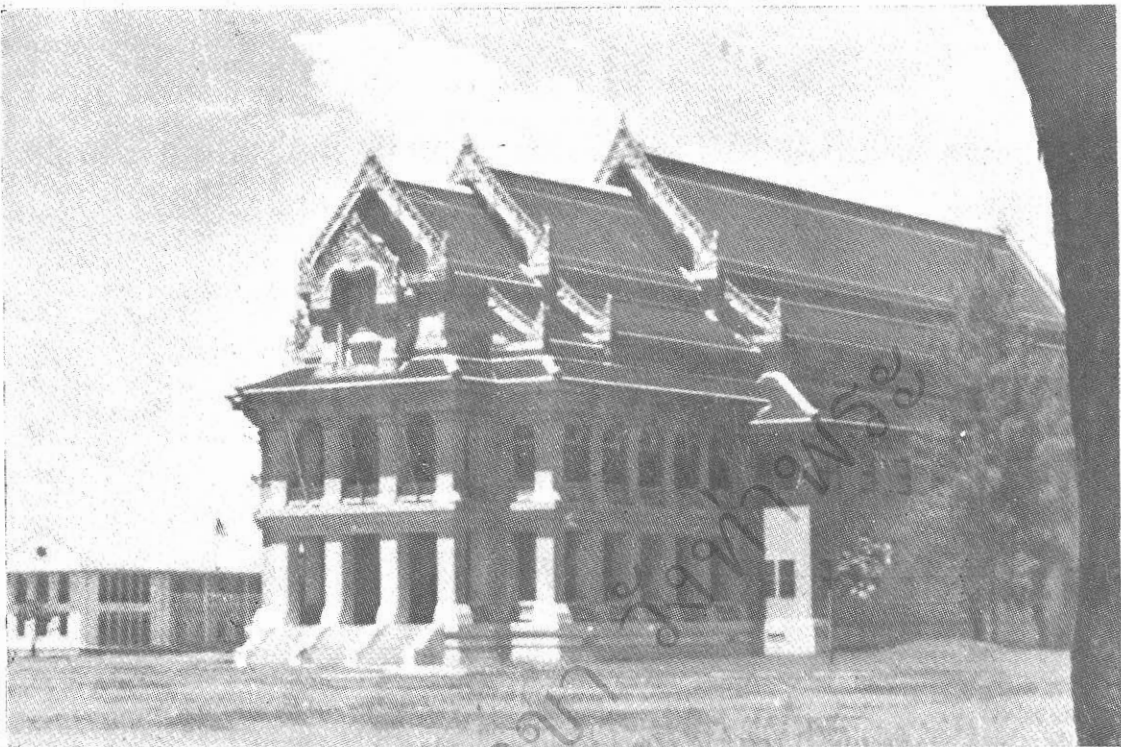

พระสุรัสวดี

ประสิทธิ์ความรู้และความอุดมสมบูรณ์

SURASVATI

Bestower of Knowledge and Fertility

หอประชุมทรงเครื่องมณฑล พนมฯ ท่านจอมพล ป. พิบูลสงคราม เสนอธิการบดี
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ให้กรมศิลปากรออกแบบและควบคุมการก่อสร้าง
 เพื่อให้เป็นหอประชุมของมหาวิทยาลัย
 แบบโดย พระพรหมพิจิตร

AUDITORIUM
 of
 Chulalongkorn University

Designed by Phra Phromphichit and constructed under the supervision of
 Fine Arts Department during the tenure of Field Marshal
 P. Pibulsonggram as the Rector.

การฝึก

ควรพิจารณาให้ได้รับความรู้สึกก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ ว่าเส้นนามกาดังผิดคน
และการขยายตัวอย่างไร เช่น 1 เถา 2 ทางไหลบากกาบ 3 ทางไหลบาก
เหงาบากกาบ 4 ริวส์บัด

การฝึกมือเขาหาเส้นกนก เส้นหลุดลอยทรูป 1 จุดเด่นแต่ด้านข้างขึ้นไป
2 ทางไหลบากกาบจุดเด่นกลางแต่ด้านข้างขึ้นไป เส้นรวมช่วยขอจุดแต่ปลายเส้น
ตกเด่นตงทงดองข้าง 3 ตงเด่นกลางอย่างรูป 1 แถวหาข้ประคิประค๋อจากด้านต่าง
ขึ้นไป 4 ริวส์บัด จะเริ่มเส้นใดก่อนและหลังดูตามเลข 1, 2, 3

Preliminary Practice

First notice the growth and the branching of the patterns such as those of
(1) tendril pattern, (2) pattern of stolons with chipped sides, and (3) pattern
of stolons with chipped sides and chipped "ngao". ("ngao" is the base or the spacing
element of the principal mass.) (4) flickering lines.

Practical rules for beginners are as follows:

(1) Fig. 1. The basic line should be drawn upwards.

Fig. 2. First draw the middle line upwards and then from the upper end
of this line draw two side-lines downwards.

Fig. 3. First draw the line as in fig. 1 and then draw the chipping lines.

Fig. 4. as indicated by 1, 2, 3 respectively.

1

เถา

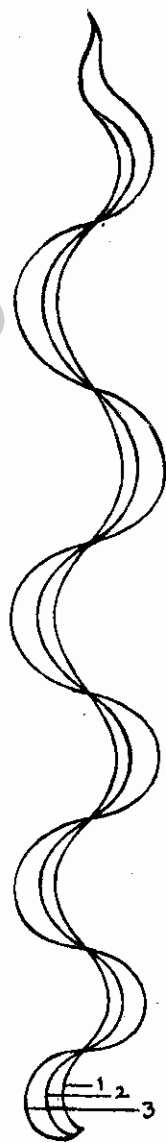
2

หางไหลบาคาบ

3

หางไหลบาค้างบาคาบ

4

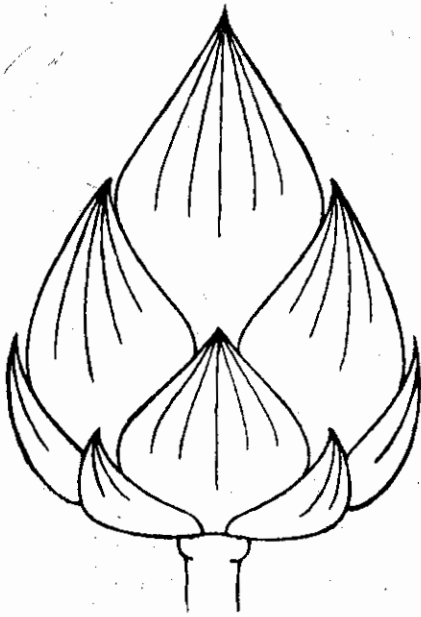
หวัดบด

1. Tendrils.

2. Stolons.

3. Stolons with chipped sides.

4. A fluttering tape.

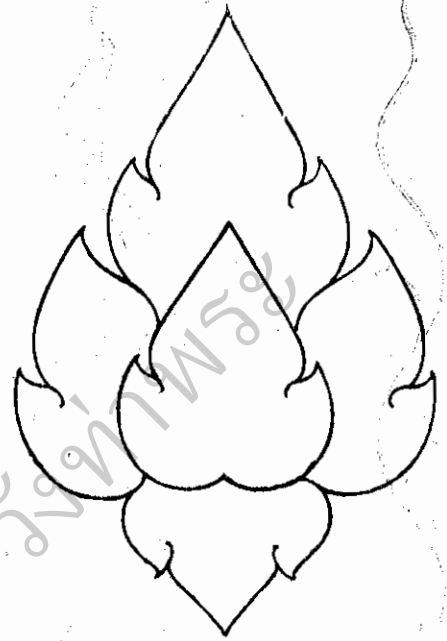

ดอกบัว

เป็นบ่อเกิดแห่งศิลปะ ซึ่งจัดเป็นนิตยาคาร
ประดิษฐ์ไปตามมตลักษณะ และวิธีการ
ตามแบบฉบับทศวรรคณ์ใจเป็นพิเศษ

LOTUS

An important source of inspiration in
the Eastern Arts. Patterns are adapted
from this fairest flower.

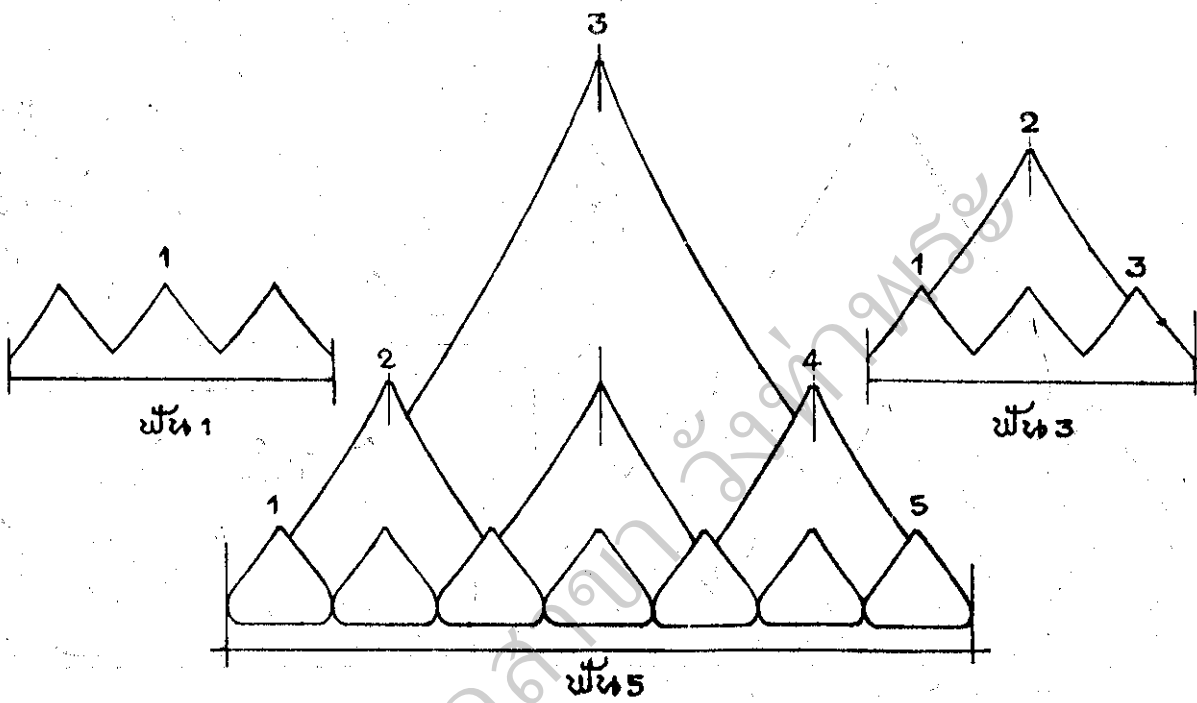

ตัวเทศ

เป็นตัวอย่างจากดอกบัวมาเป็นตัวอย่างเกิดของ
ลายและกนก ในเมื่อตลอดตายได้ใจคว
ชน คำเรียกจึงเรียกเป็นพมชาวมณฑ
และทรงชาวมณฑกานแยง ซึ่งมตาย
วงตอมเป็นตายแยง

TUA THET

Tua Thet, a componet part of Thai pat-
terns, is adapted from a lotus petal.
It resembles the Egyptian "grape or-
nament."

กะจั่งพื่นปลา

เป็นเส้น โกลนตามกตบัตบของรูปดอกบัวมาเป็นพื่นปลา เพอหารคัมพน 3 พื่น 5

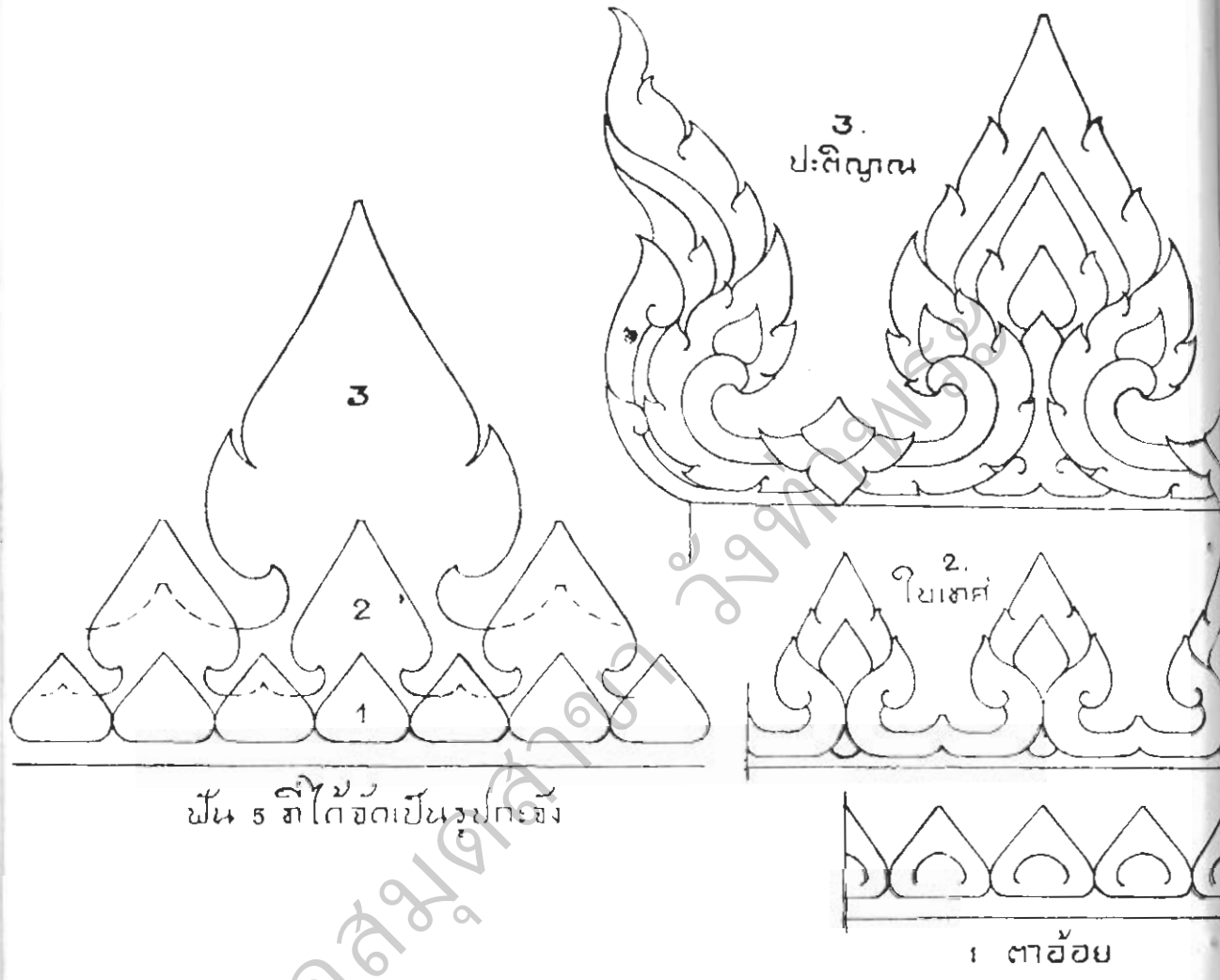
ซึ่งเป็นทตกแตระฉกการคนหาวิชาแตระอย่างใหม่ระเบบ เช่น 1. ทรง 2. ดกษณะ และ 3. จังทวะ

Fish Tooth Kra-chang

This indented pattern imitates the contours of lotus petals. Using these imitated petals as basic units, we can draw upon them other petals 3 or 5 times as big as the basic ones.

Kra-chang is a decorative design used for edgings of shelves and along the base of pulpits. These are carved or chased in the shape of upright leaves or lotus petals.

พื้น 5 ถ้าได้ขีดเป็นรูปก้าง

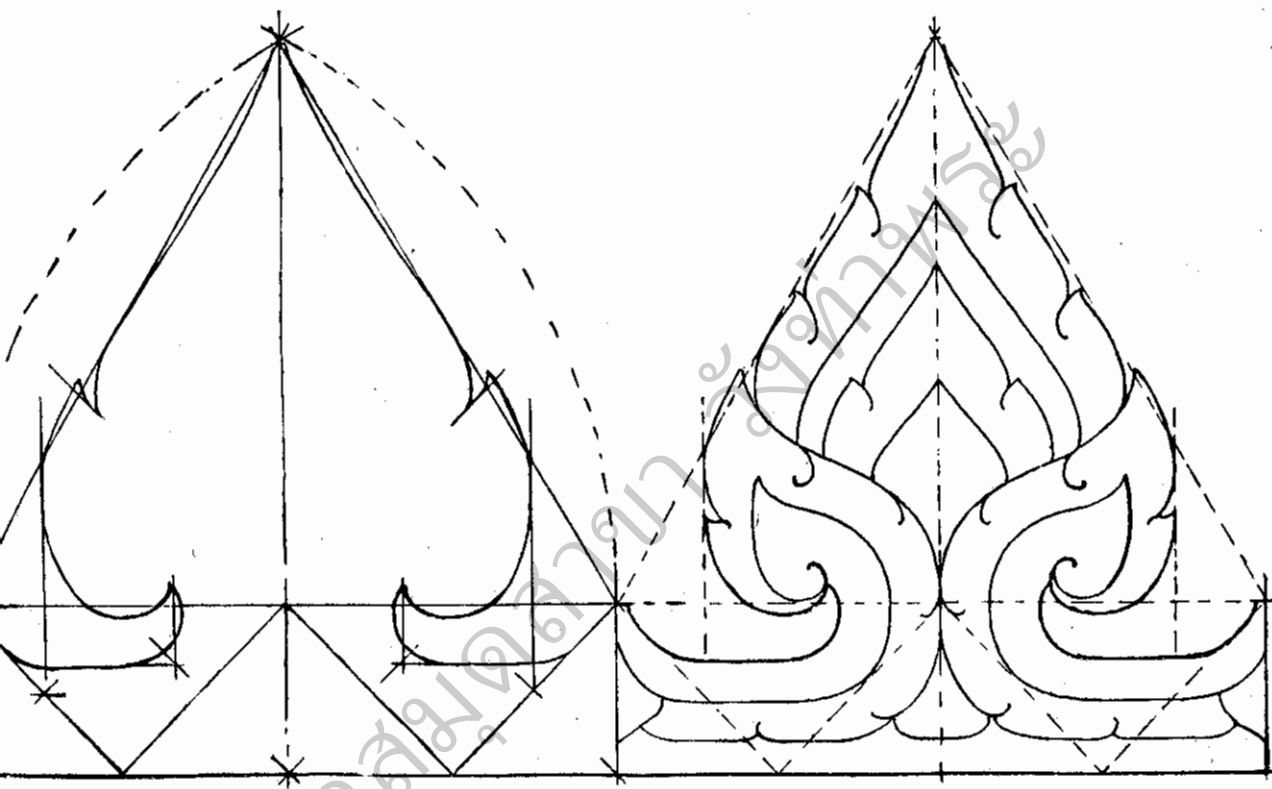
กะจ้งโคลน

ลักษณะและกลองจากรูปหน้าเข้ารูปกะจ้งดังกล่าย 1. เป็นกะจ้งตาช้อย 2. เป็นกะจ้งใบเทศ 3. เป็นกะจ้งปะติญาณ
 เมื่อประดิษฐ์เข้าจะเห็นแบบรูปกลดบนตาม ประติษฐานอันละเอียด หนักกระตามฐานบทกวี หรือฐานตั้งที่
 โดยรอบเป็นพวงเขต เรียกว่า "ปริมณฑล"

Kra-chang Klong (Elaborated Kra-chang)

"Kra-chang Fan Plä" in the elaborated forms used for carving or chiselling works. They are called

- (1) Kra-chang resembling the nodes of sugar-canes,
- (2) Kra-chang resembling the exotic cotton-plant leaves (or vine leaves).
- (3) Kra-chang Pa-tin-yan. When stuck to the edge of the upper part of the lotus pedestal or of the loton pedestal they resemble the petals of the blooming lotus.

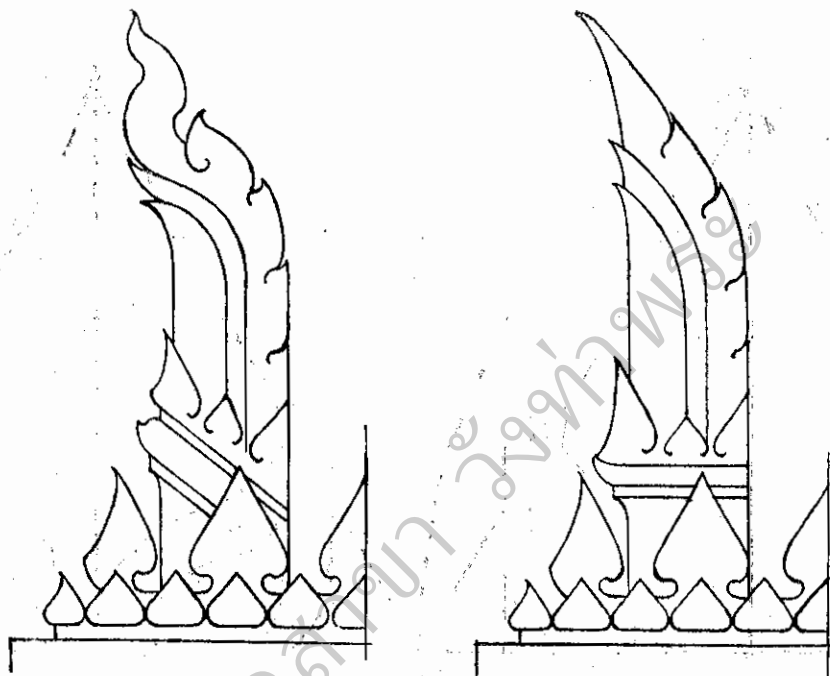

กะจ้งไบเทศ

เป็นแบบขยายคัตตวแบ่งตายให้เขารูปจ้งหระ โดยวิธี

Kra-chang Bai Thet

An enlarged pattern shows the well-arranged partitions.

กาบพรหมศร

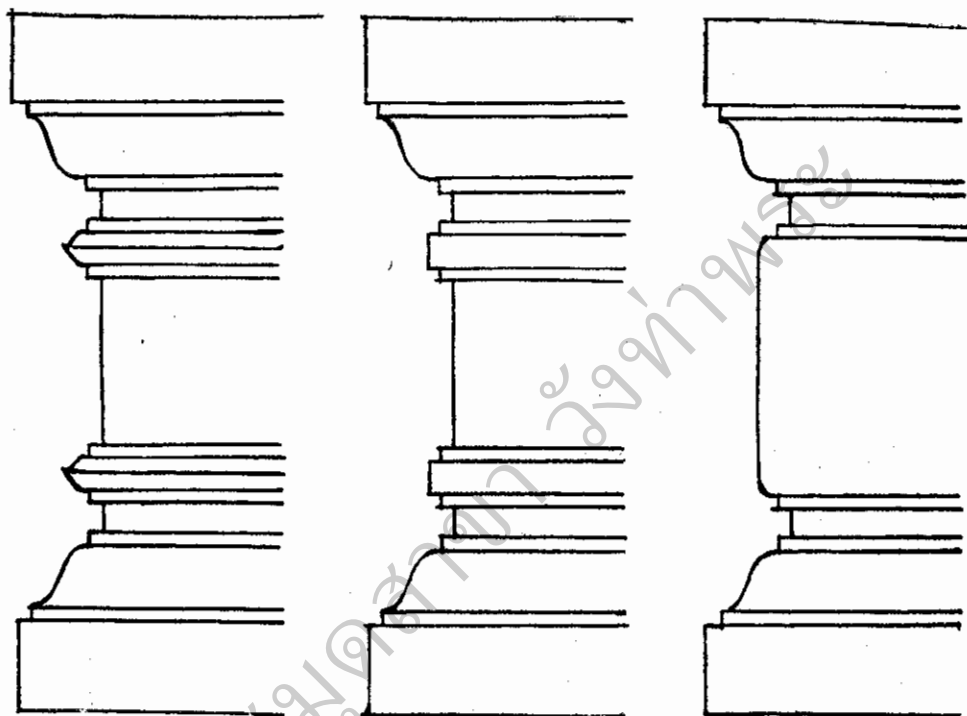
กาบไฟ

มรดกขณะแสดงเป็นกาบหุ้มข้อโคนเสา ซึ่งแปรสภาพมาจาก
 กะจิงปฏญาณ ความหมายให้เป็นเกราะกำบังของโคนเสา ใหม่มดมรรตภาพ
 และความสำคัญองสถานที่

Sheath in the shape of Brahma's bow. Bamboo Sheath

These are architectural ornaments for covering the base of a pillar. They are symbol of protection and dignity. Their forms are adapted from those of the Kra-chang Pa-tin-yan. (see No. 12)

1

2

3

ฐานบัวทึบ

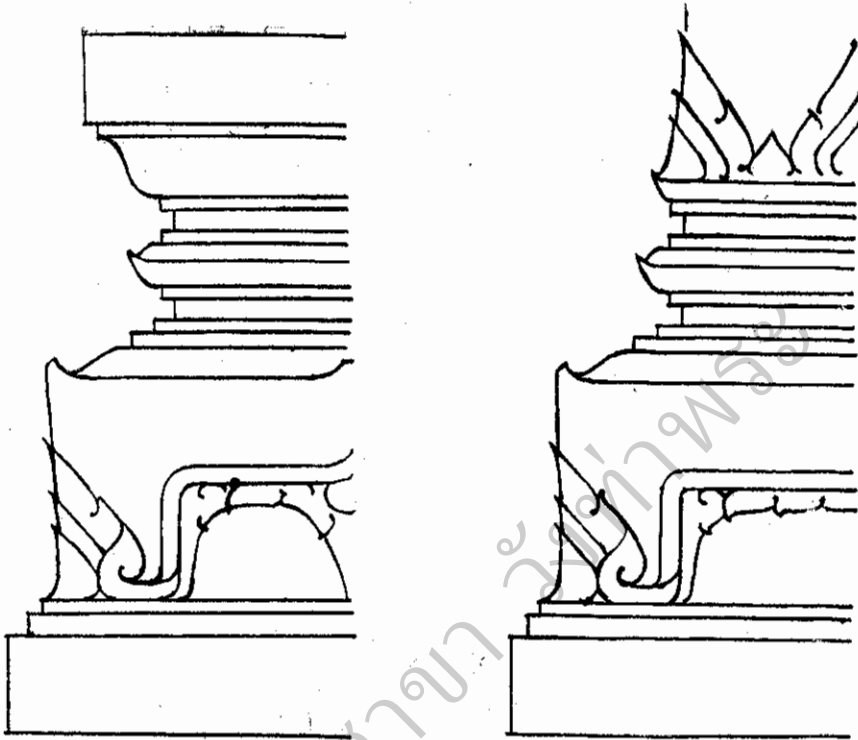
1. และ 2. เป็นฐานบัวตุกแกว

3. เป็นฐานบัวตุกพัก

Lotus Pedestal

1. and 2. Lotus pedestals with a torus.

3. Lotus pedestal with a panel.

ฐานสิงห์

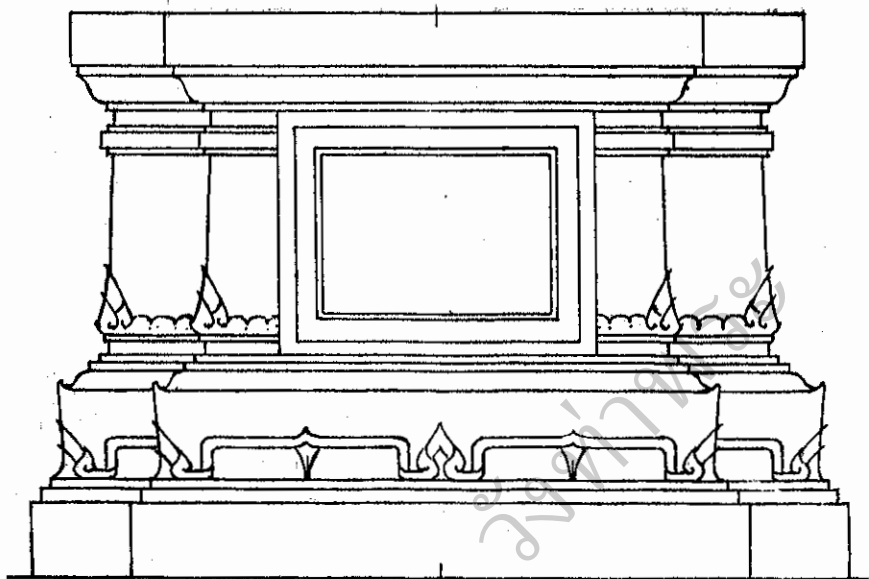
1. เป็นฐานตั้งที่ตอกแกว

2. เป็นฐานตั้งที่ทาบบัว

Lions' Pedestal

1. with a torus.

2. with lotus sheaths.

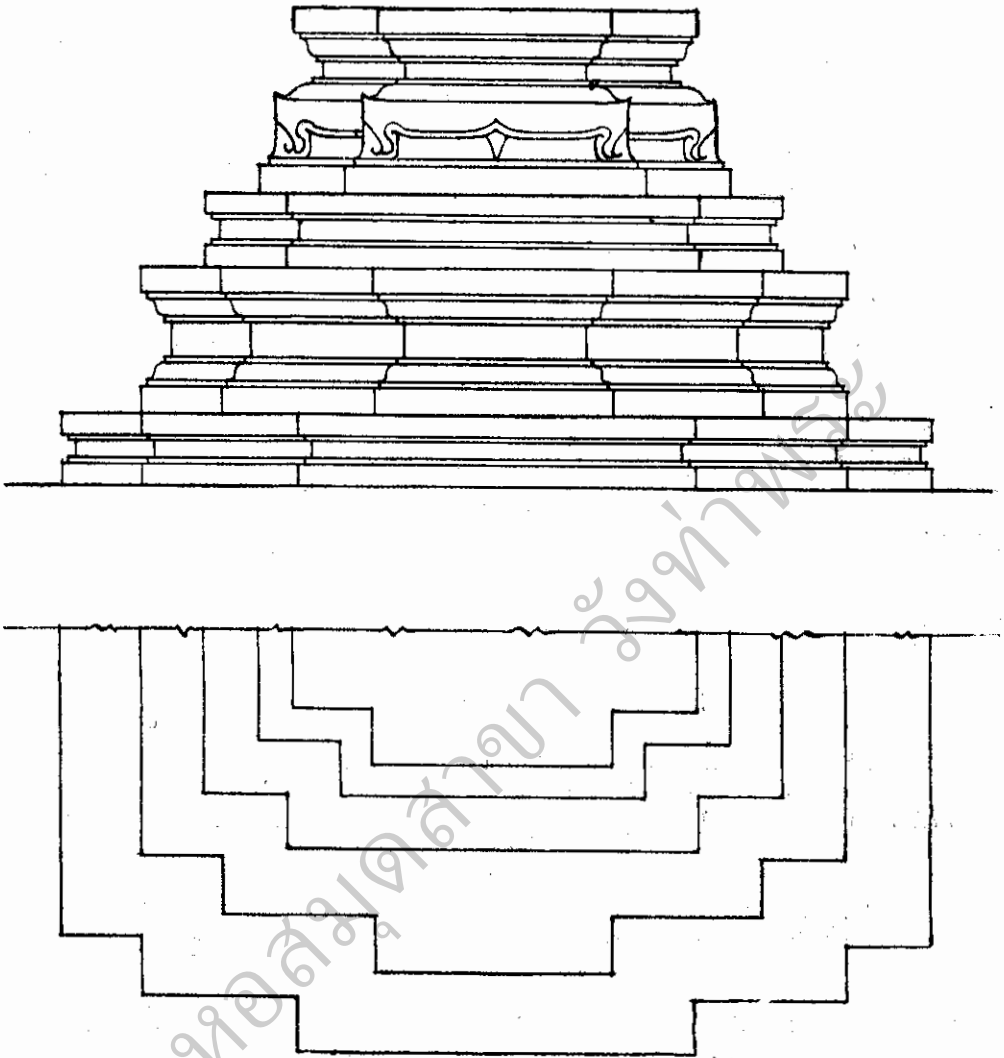

ฐานสิงห์

เป็นแท่นประดิษฐาน การบรรจุไว้ช่องแผ่นจารึก
หน้าฐานยกเด่นกะเปาะ เรียกว่า ย่อเก็จ

Lions' Pedestal

If an inscription piece is fixed at the pedestal, a rectangular projection is added to the front. Such addition is called "Yoh-ket".

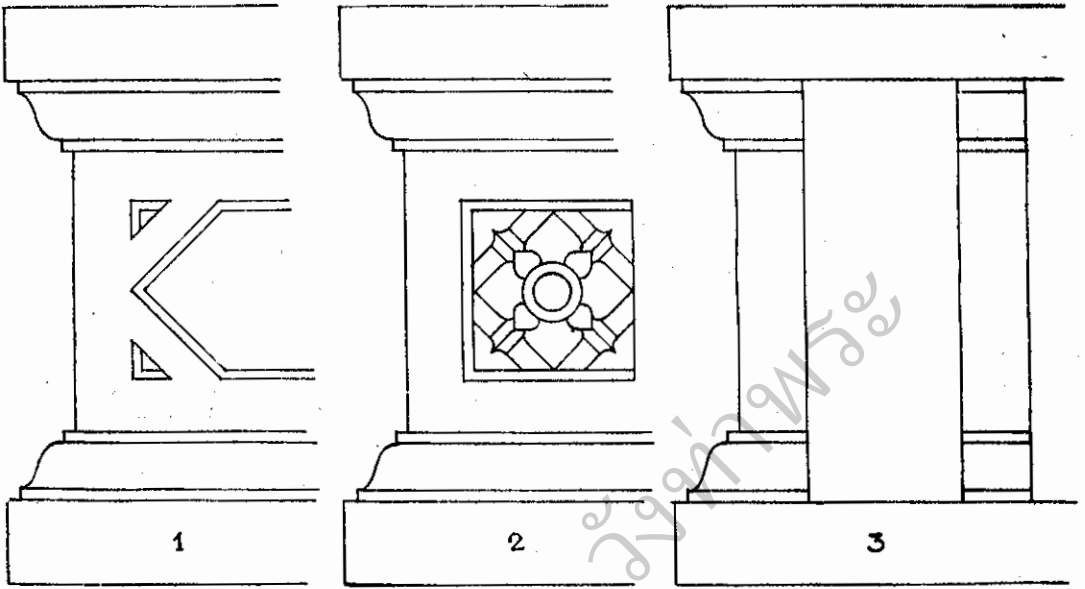
ฐานย่อเก็จ

เป็นฐานซ้อนฐานเข่าทรงตามมณฑกษณะ   ชั้น 1. เป็นฐานเชิง
 ชั้น 2. เป็นฐานบทม   ชั้น 3. เป็นฐานเชิง   ชั้น 4. เป็นฐานตั้งท
 ชนิดฐานเต็มให้เห็นวรัคณแต่คงจังหวะแคะระชั้นให้ด้อยตัว

Yoh-ket Pedestal

It is composed of superimposed pedestals. The first is called the "Chopping Block", the second the "Lotus", the third the "Chopping Block" and the fourth the "Lion".

ฐานหน้ากระดานบัวหงายบัวคว่ำ

1. ชนิดท้องไม้เป็นดกพัก 2. ชนิดท้องไม้เป็นลายดอก 3. ชนิดท้องไม้เจาะช่อง
เป็นเส้นดอຍ ตัวอย่างทรงตามนี้ เป็นข้อตั้งเกิดแนวทางในการขยายตัวของมันเอง

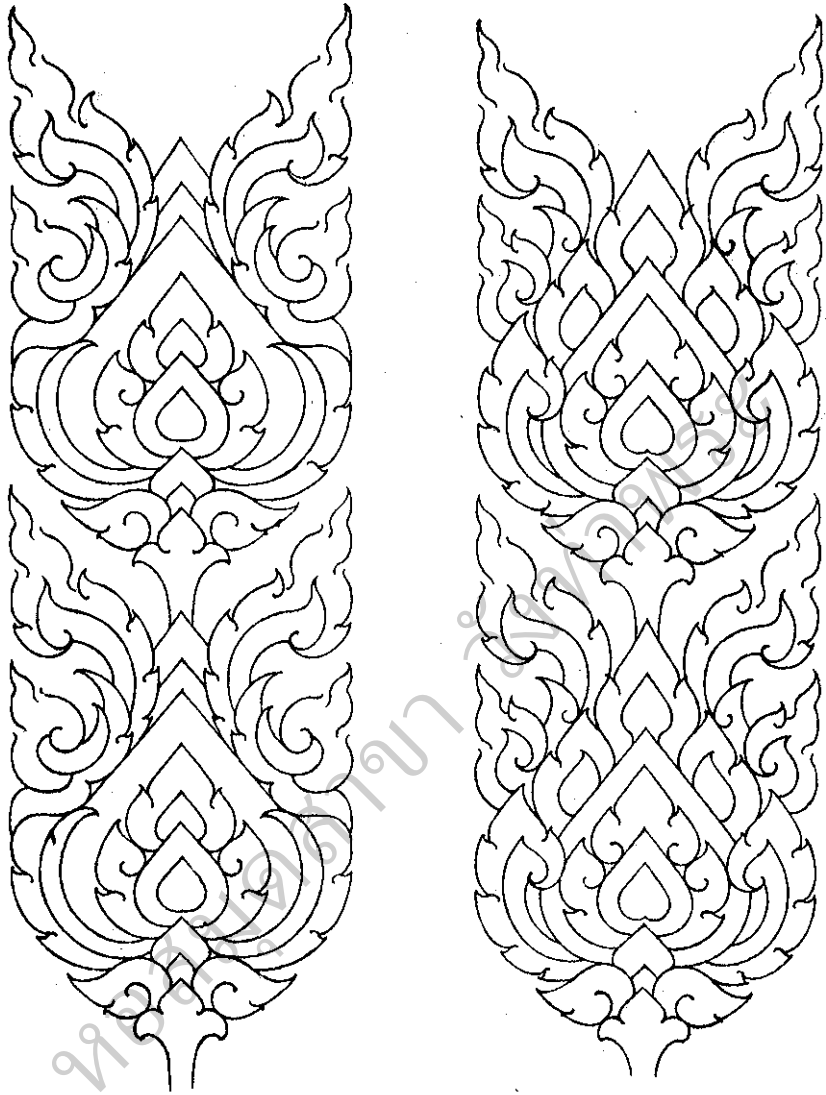
Pedestals with Cyma Recta and Cyma Reverse

1. with panels in the middle part.
2. with floral pattern in the middle fillet.
3. with holes in the middle fillet.

การผูกสาย ต้องรักษาโคมตายและช่องไฟที่แสดงให้เห็นเป็นรูปทรง พร้อม
 ด้วยลักษณะเด็กใหญ่และจงหวะถ์ทางของตัวตายให้เห็นงาม แดวจงแบ่งแยะมาก
 ตัวตายให้เข้าที่ ส่วนขนาดเด็กใหญ่น้อยที่การกะโคมตายให้เหมาะกับความต้องการ
 ของตาย จะให้ตะเอียดหรือหยาบแหวแต่เหตุผล

Composition

Confine the lines within the contour of the pattern and fix the appropriate
 space in it. The size of the pattern depends upon its contour and upon the space
 to be decorated.

ลายตัวเทศดอก

เป็นลายฉลุไม้แกะสลักตามหน้าเส้ามณฑปไม้ของฐานบัว หรือตามทิว
 ความควรใช้ ลายทั้งสองต่างกันเล็กน้อยให้สังเกตจรดจรดทรง
 และจังหวะบ้าง เพื่อพิจารณาเป็นขอบเขตของการผูกลายให้เข้าหาทรง

Tua Thet and Flowers

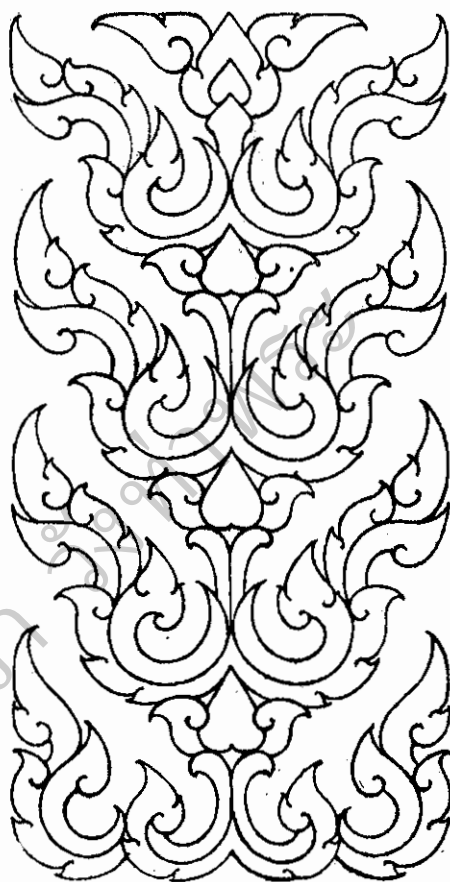
Notice the shape and rhythm of the two varieties. They are carved in wood and used to decorate pillars or the edge of the middle fillet of the lotus pedestal.

ลายขบคาบ

เป็นลายวงพุ่มและจันทระ
 เด็กใหญ่และผูกตายไปโดยวิธี

Pattern hold in a mouth.
 Notice its bush and rhythm.

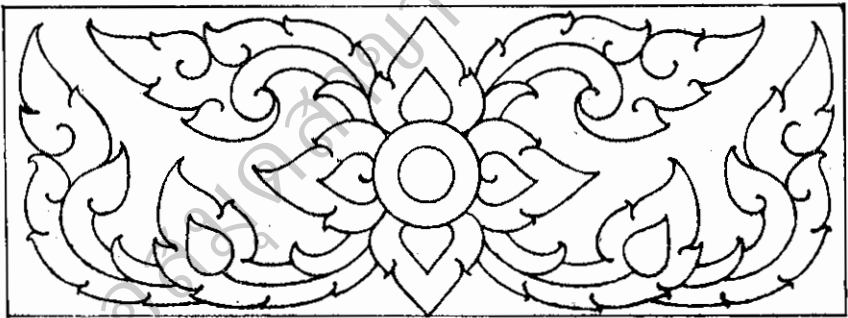
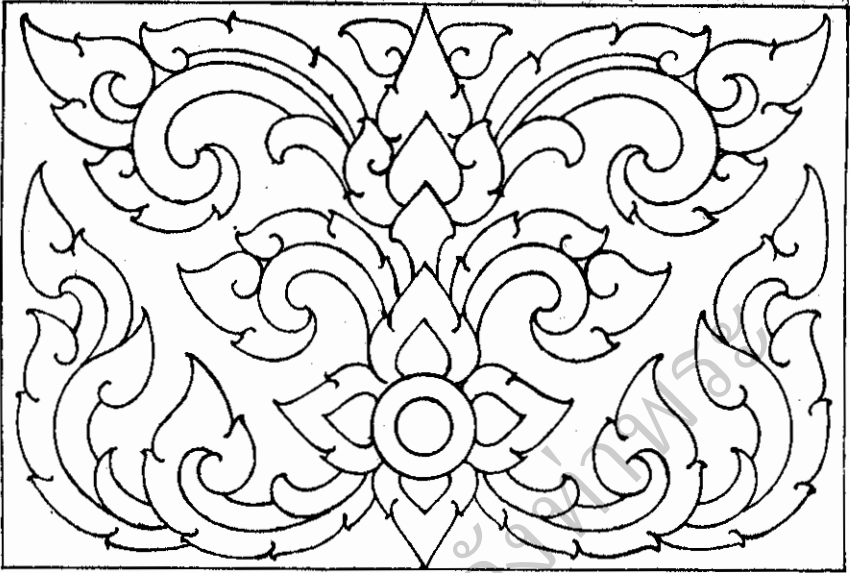

ลายกิ่งกนก

เป็นลายผูกเข้าหาทรงวชิระ
 เพื่อเทียบวชิการผูกตาย

A Branching Kra-nok. Kra-nok
 is a lineal decorative design.

This pattern is shaped like
 Yachara (thunderbolt).

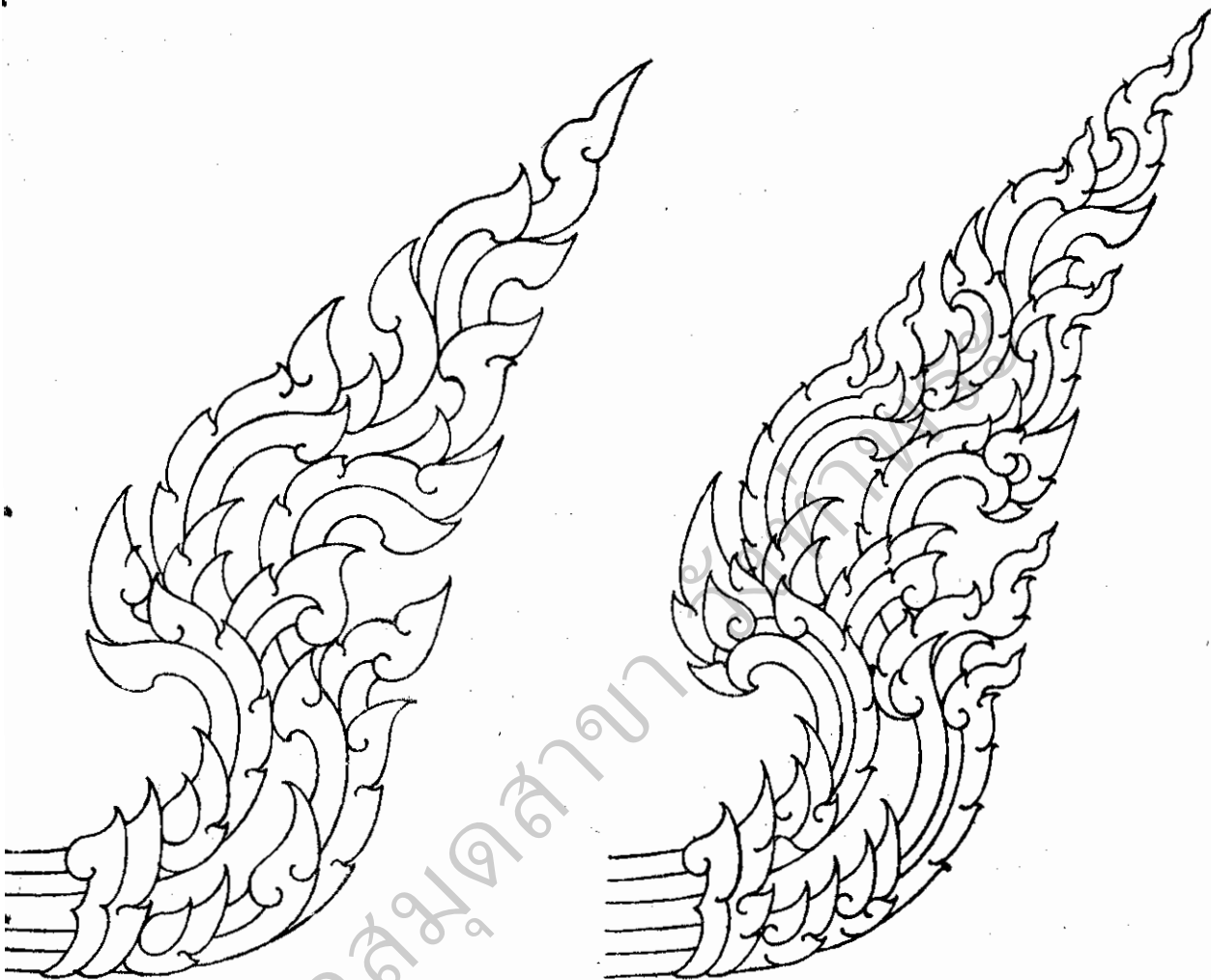

ลายหน้าอิฐ

ลายทางสองน เพอแต่ดงเตยบวการผูกตาย
ให้เห็นทางเดินของรูปลายทมจงหระความคณ

Patterns with Rectangular Frames

Notice their growth and rhythm.

กนกนาง

เป็นกนกครึ่งซีกครึ่งใบ ซึ่งได้ถูกดัดแปลงมาจากกระจังปฏิญาณตัวมม
จะพิจารณาเห็นได้ที่ตรงเส้นภาพและเส้นขอบปากของรูปทรง

Kra-nok Nang

Adapted from the Kra-chang Pa-tin-yan (see No. 12) by bisecting the upright leaves.

ภาพเรื่องสาวित्र

สมเด็จพระรัตนมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลกพรรณประยูรรัตนโยธา
ได้นำมาเผยแพร่เพื่อเฉลิมพระเกียรติคุณ

Characters in a drama, "Sāvitrī"

10491

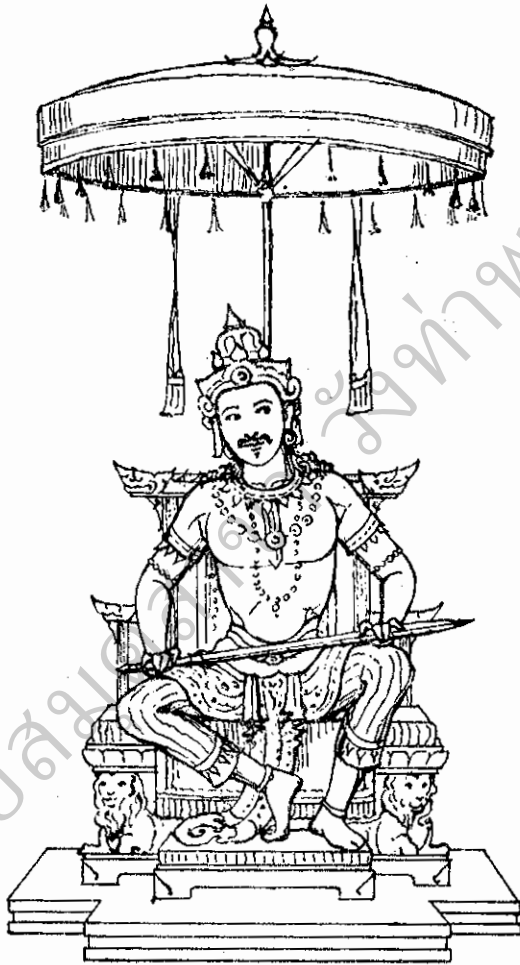
The following 13 drawing pictures are the works of the Great Artist (i.e. H.R.H. Prince Naris), who presented them to the author. They are reproduced here to commemorate his fame.

नारदाय नमः

Nārada the Seer

शक्य अश्वपति

King Asvapati

นางสิริลิษา

Savitri

วมาตย์ และ ขณฑมมาตย์

Courtiers

महासेना लै तेना

Military officers

भण्डारतौ एव आगतं च
Page and Lady-in waiting

ທ້າວທຸມັດເສັດ ກັບ ທ້າວສັຍຍາ

King Djumatsen and Queen Saivyā

พจนมณ ทัย พจนมณ

Recluses (Brahmin)

ਯਯ: ਸੱਲਯਮਾਯ ਗਯ ਯਾਯ ਸਾਵਿਤ੍ਰੀ

Satyavān and Sāvitrī

พระยม

Yama

พร: อินทร์

Indra

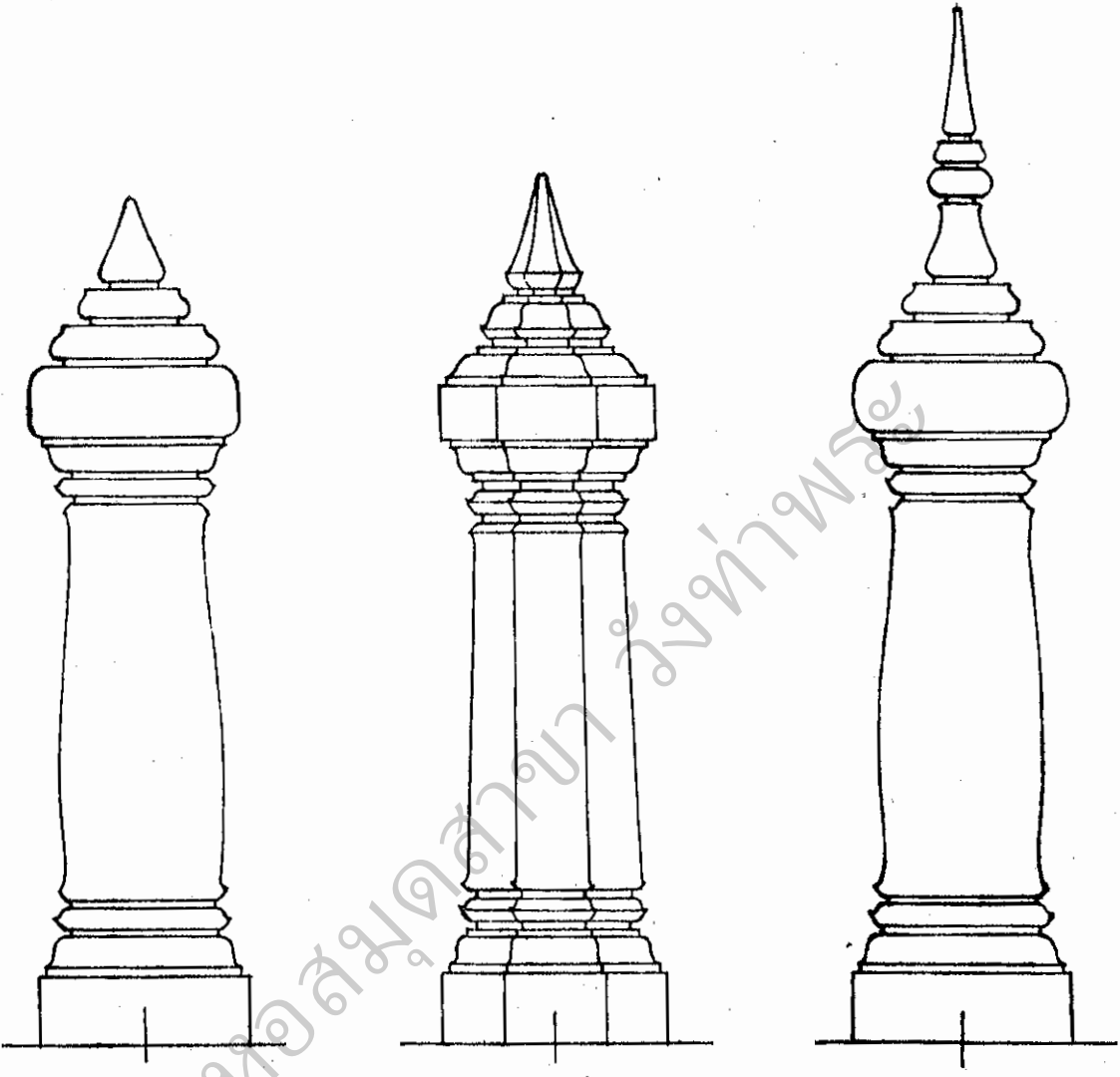
พวิ: ๖๖๖๖
|

Varuna

พว:วคคค

Agni

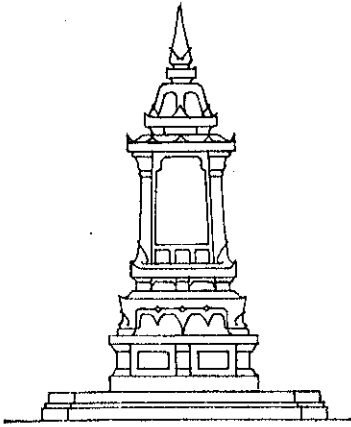
เสาเม็ด

เป็นหัตถ์วิชาที่จะฉนแปรไปในแง่ต่าง ๆ ได้วางไว้เพื่อคัดคณวธิ 3 ชนิด ๆ 1. เสากตม
 เป็นรูปทรงบัวอ่อน 2. เสาเม็ดคตมมเป็นรูปแปดเหลี่ยม 3. เสากตมเป็นรูปเสาเม็ดคตมปด
 เรียกเม็ดทรงมณฑ เพื่อใช้บนหัตถ์หนเขยนแะระทบทวนควมรดักให้ตมดว

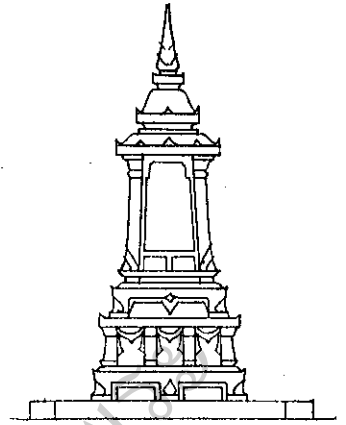
Pillars with knobs on the capitals

There are 3 varieties :-

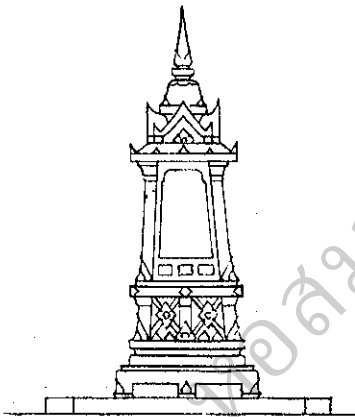
- (1) with the knob shaped like a lotus bud;
- (2) with octagonal knob ;
- (3) with round and pointed knob called "Med Song Manda".

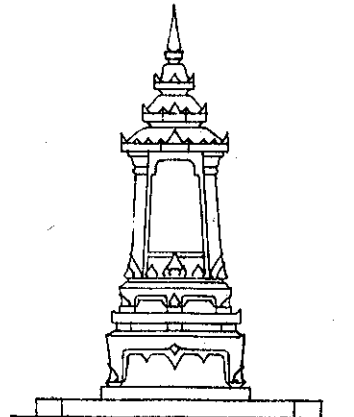
1

2

3

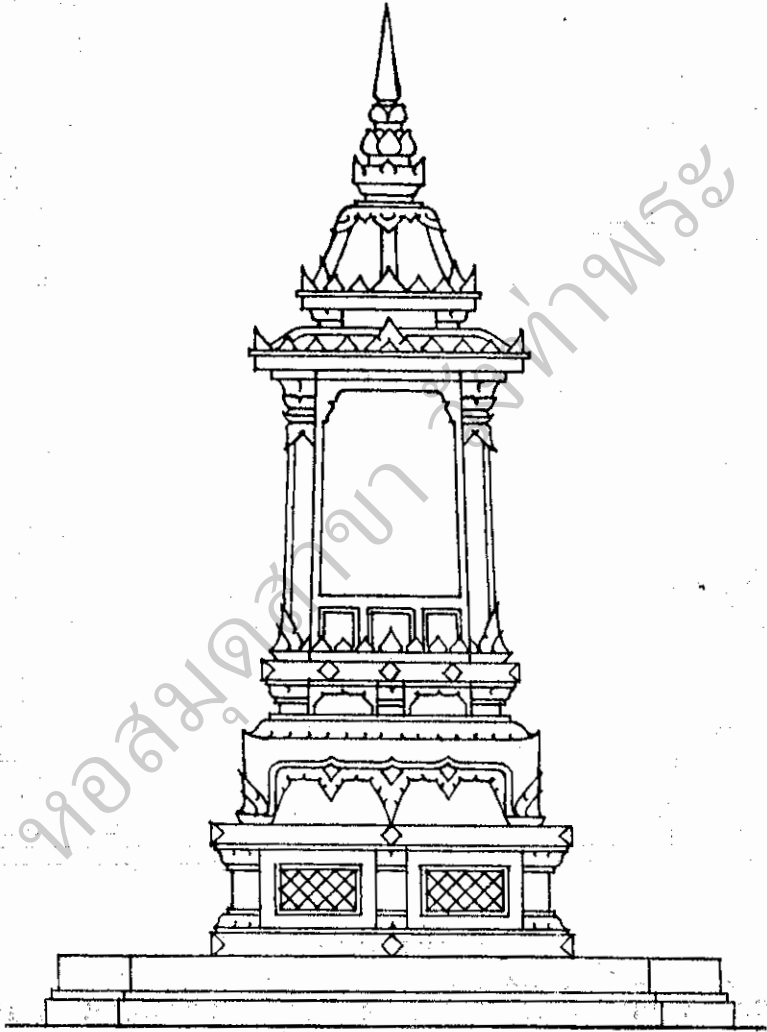
4

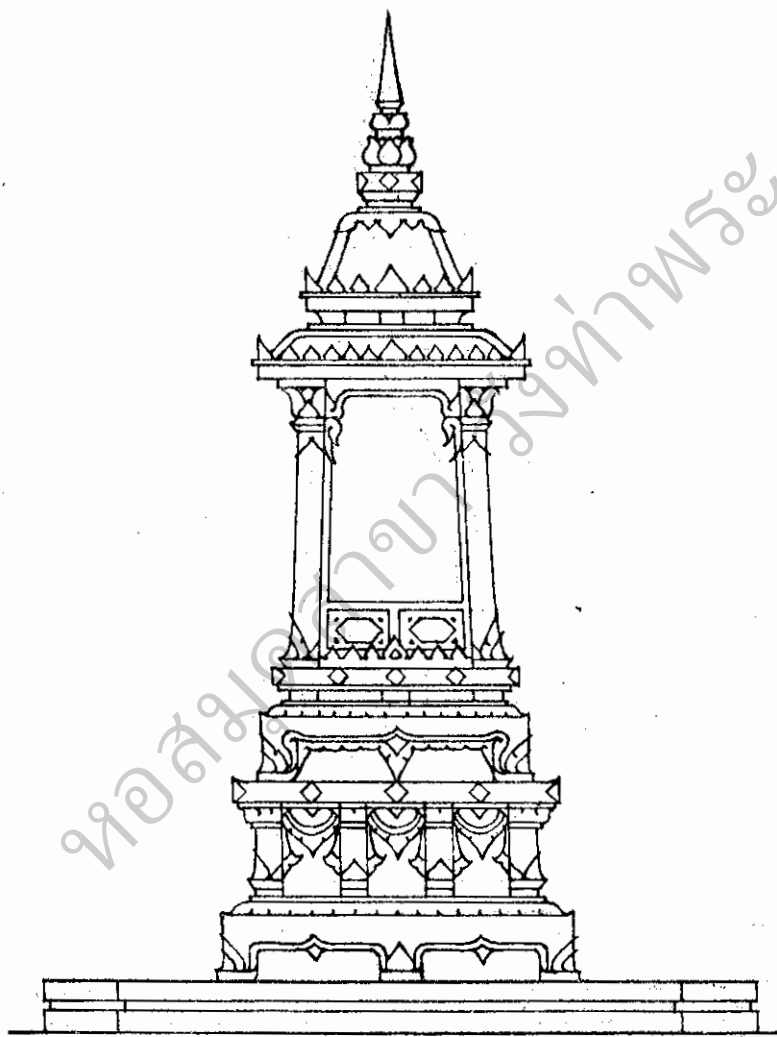
ประทีปขมบก

ได้วางรูปไว้แบบ 4 ชนิด เป็นวิธีทนเห็นแห่งความรุดักให้เขาดกษณการของรูปทรง
 ที่ต่างกัน และได้ขยายแบบให้แจจชัดอกเทำหนง เรียงโดยลำดับ
 แต่ 1 ถึง 4 ไว้เพื่อพิจารณาดการประดิษฐ์ต่อไป

Portable Pavilions for Torches

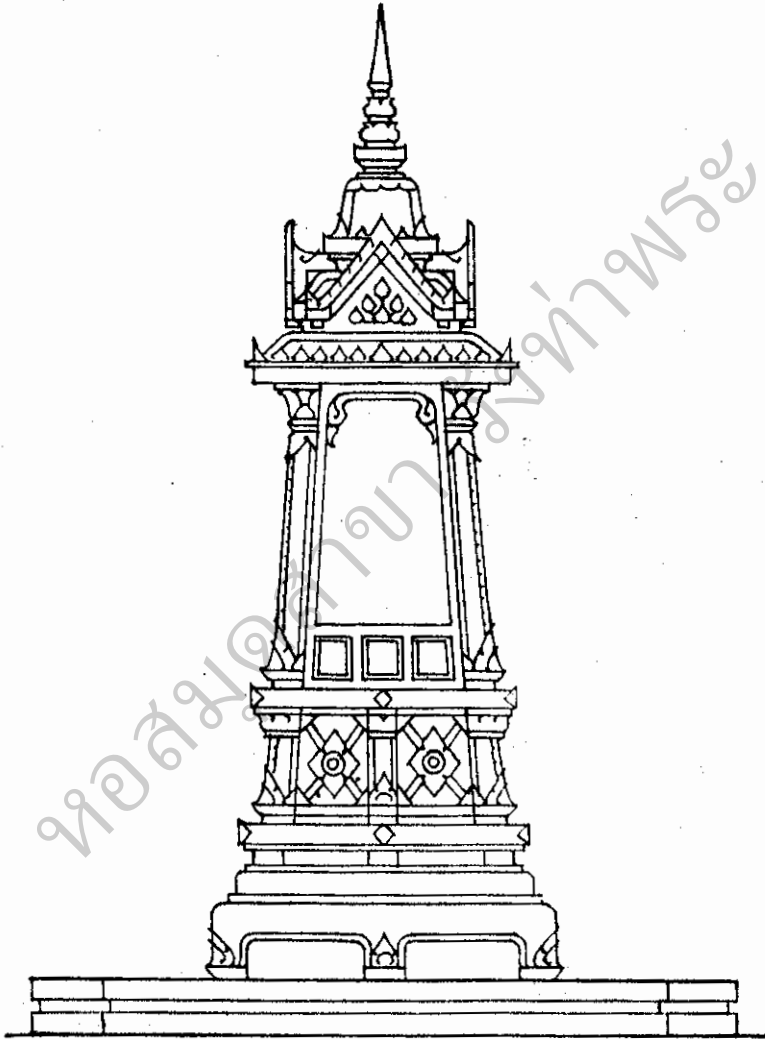
Four types are illustrated. Notice the slightly different shapes.

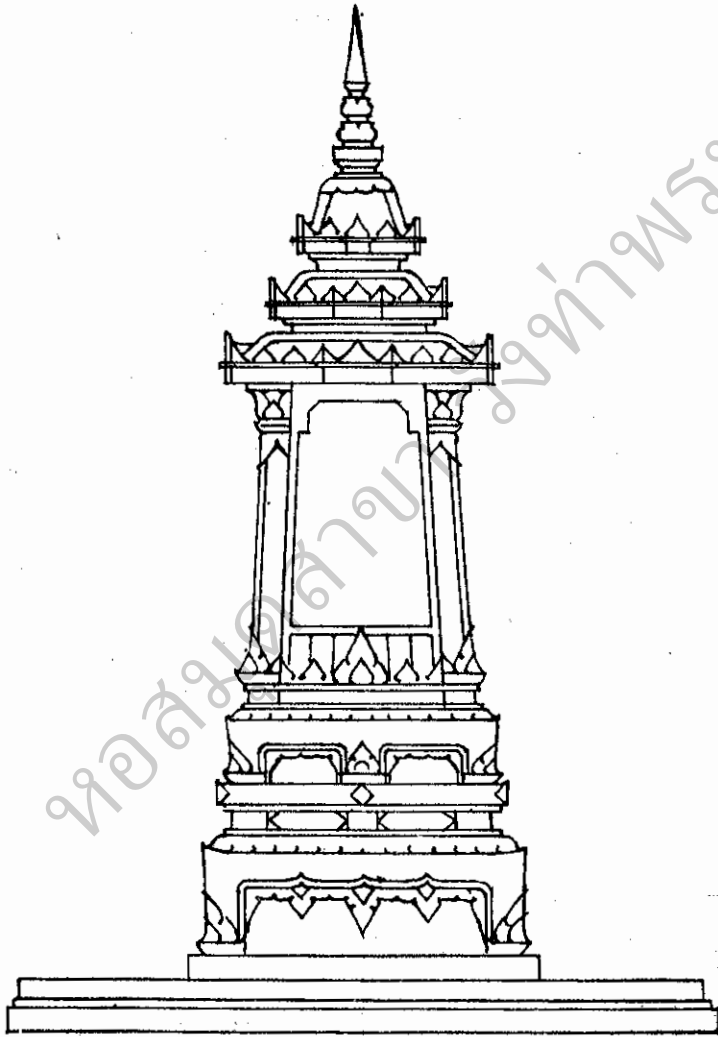

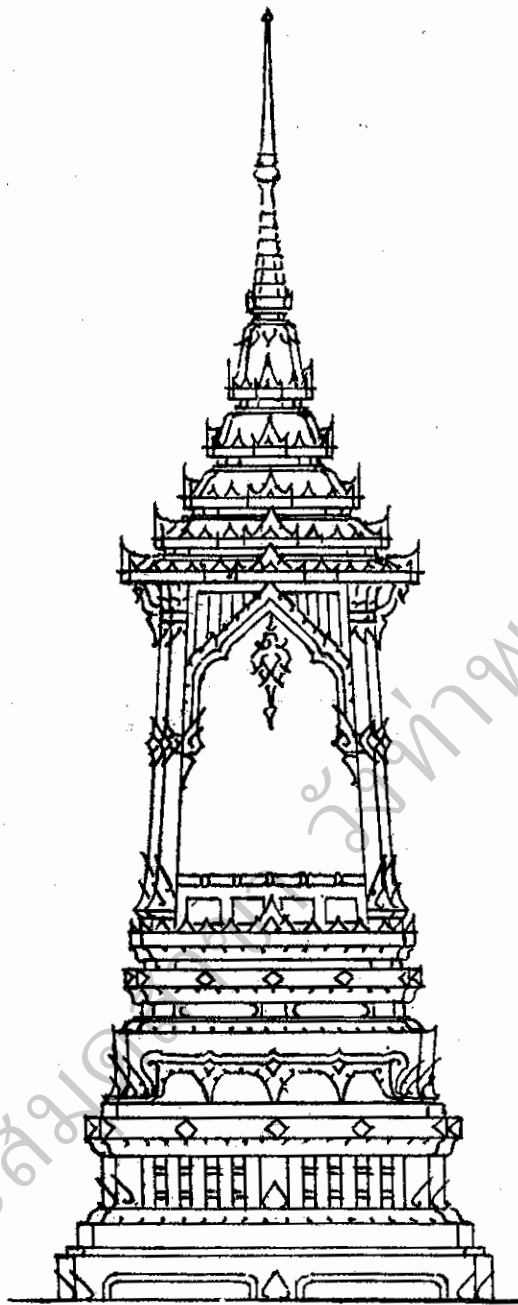
2

4

บุษบก

ที่เรียกว่าบุษบกโดยมากมักย่อไม้สิบสอง ส่วนแบบที่ตรงโถงให้ความรัดกุมเพียงย่อไม้แปด
ทรงเรือนบุษบกกว้าง 1 ตั่ง 2 หลังคากว้าง 1 ตั่ง 2 แดงพิจารณาส่วนตลดัด
ตามระดับชั้นเชิงกลอนให้เข้าใจ จะได้อรรถมจากแปลนเบนความรู

Portable Pavilions

As a rule its acute corners are tripled. In this instance they are doubled.
Its proportion is:—

h - of pavilion : its l. = 2 : 1

h - of its canopy : its br. = 2 : 1

With the vertex of the pavilion as a centre, we can measure other parts.

เจดีย์กมฺปิ

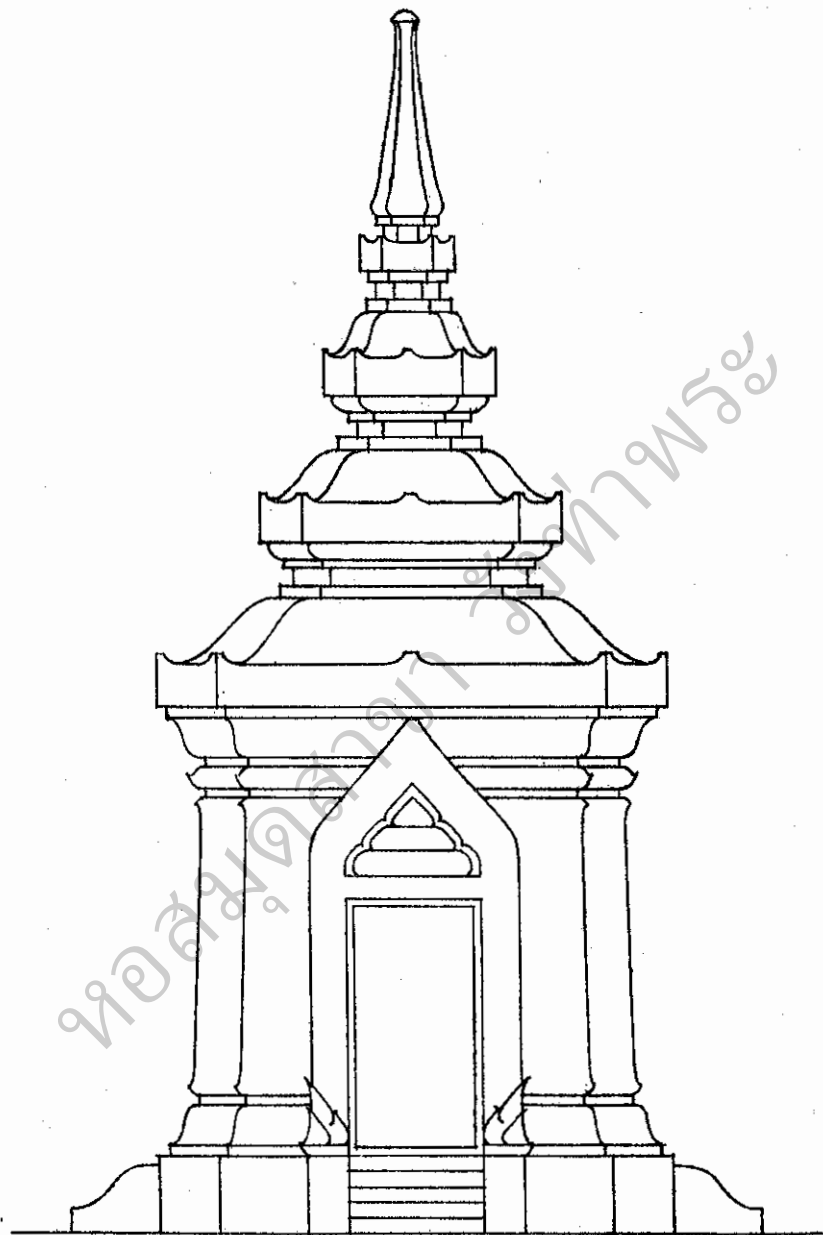
รูป 1 และ 2 เป็นรูปสี่เหลี่ยมคดุมทรงเตี้ยชันเชือก รูป 1 หดงคาบวดสองชั้น
รูป 2 หดงคาบวดสามชั้น จะเห็นทมาได้จากเด้าเมดทถูกคดแปดง

A Sepulchral Room topped with Pagodas

In fig. 1 and fig. 2 pagodas are short and rectangular.

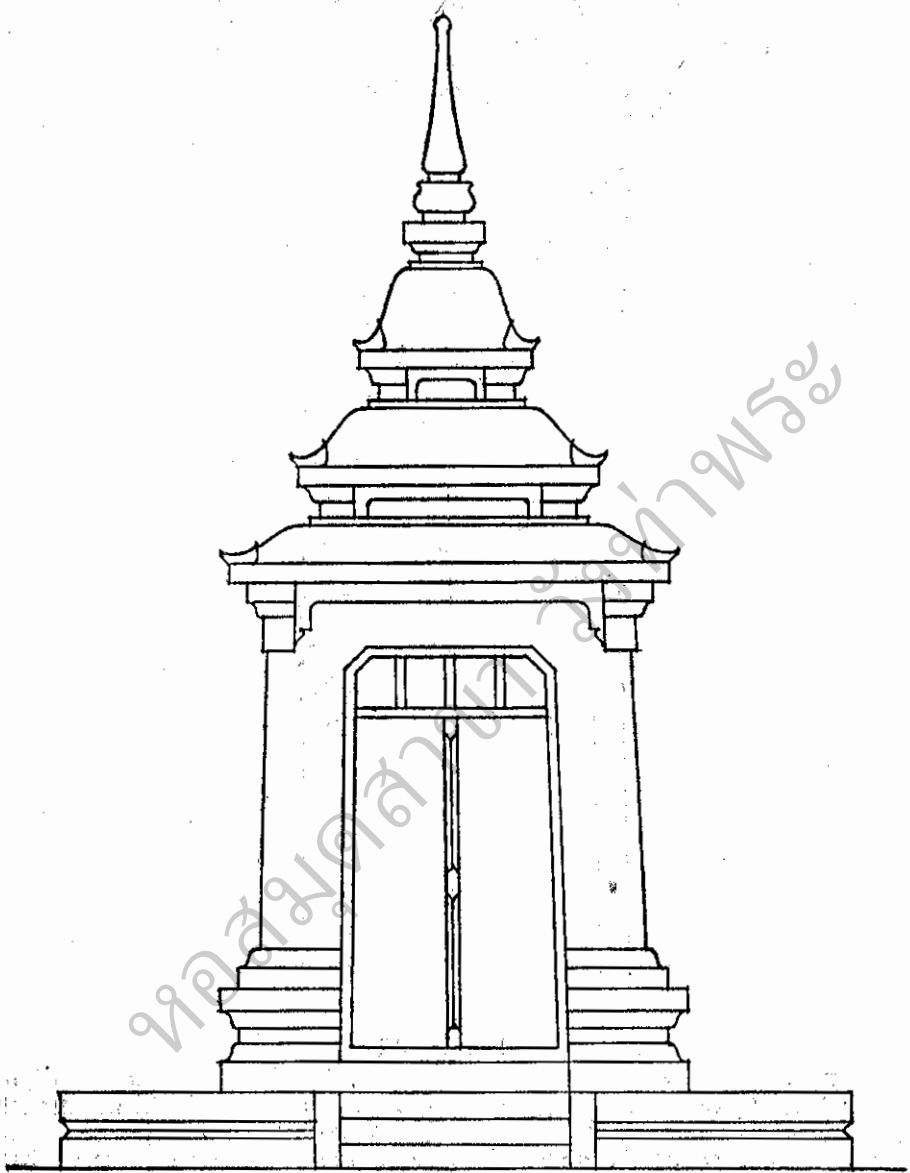
In fig. 1 the roof is shaped like superimposed lotuses.

In fig. 2 the roof resembles 3 superimposed lotuses.

เจดีย์กุฏิ

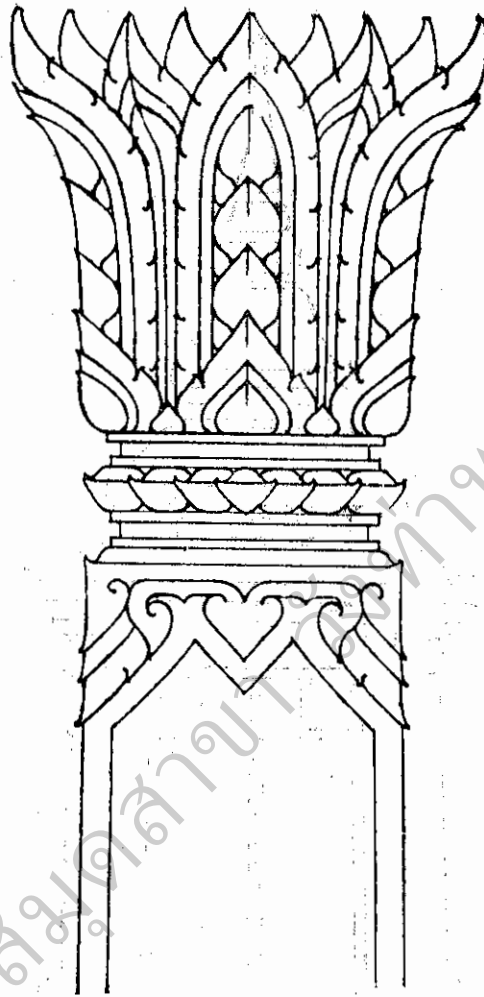
A Sepulchral Room topped with a Pagoda

เจดีย์กุฎี

เป็นแบบเทียบหนักเบาที่ถูกดัดแปลงไว้เพื่อวิจารณ์

Variety of No. 40

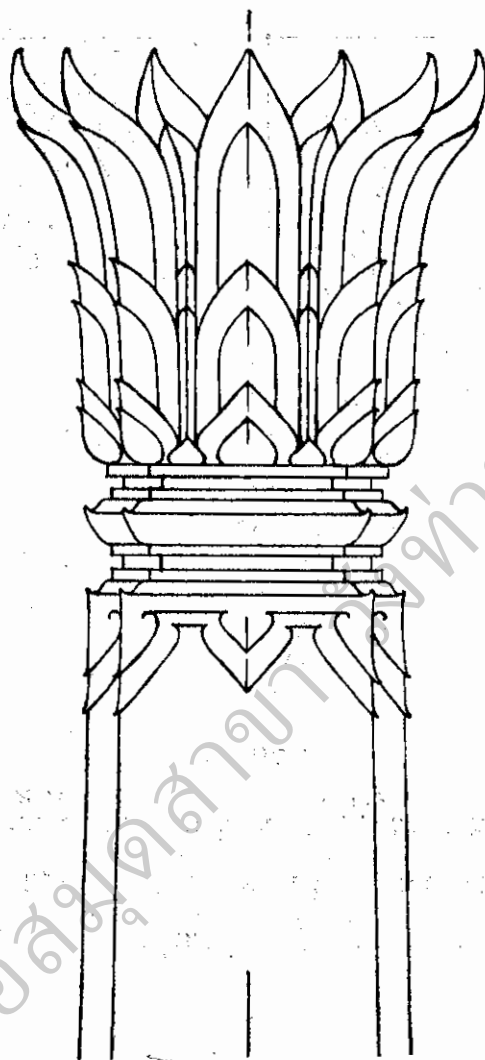
บัวปลายเสา

ตัวอย่างบัวปลายเสาทั้งสองรูปนี้ รูป 1. เป็นบัวสี่เหลี่ยม รูป 2. เป็นบัวย่อไม่แปด คือ ขอบมุมจะต้องทรงกลมแกวคคดโดยมาจากบายศรีเด็กรวมกลดบ เขารูปกากเป็นรูปบดรอง ความหมายของกาภิจึงมาเป็นบัวปลายเสา เพื่อความกตคนแฉะการรับน้ำหนัก ออก อย่างหนึ่งมาจากเค้าเม็ดที่โดยดหยนเป็นตัวของมันเองชน

A Capital

Type 1. a square capital.

Type 2. its acute edges are reduced by doubling. Its shape resembles the hub of an umbrella or the round and pointed knob of a pillar.

2

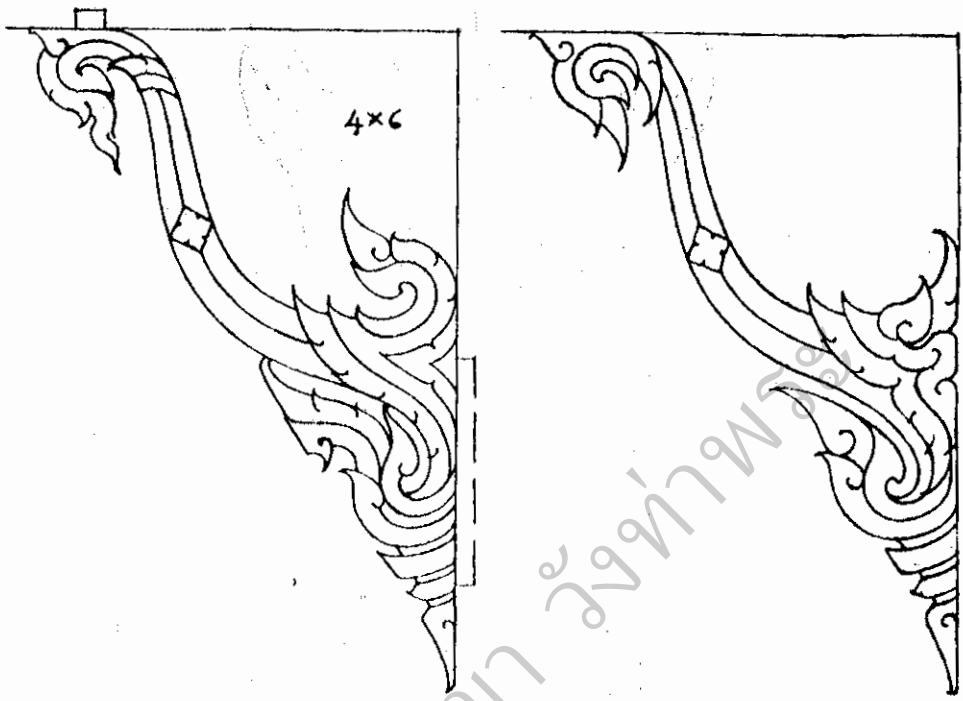
บัวปลายเสา

เป็นรูปสี่เหลี่ยม ย่อไม้แปด ส่วนย่อไม้สิบสองและคดมุมเป็นบัว
 ดำเรณูนี้ ตัดแต่จะเดือกใช้ได้ทุกชนิด

A Capital

It is quadrilateral. The acute of each edge is reduced by doubling or tripling the edge.

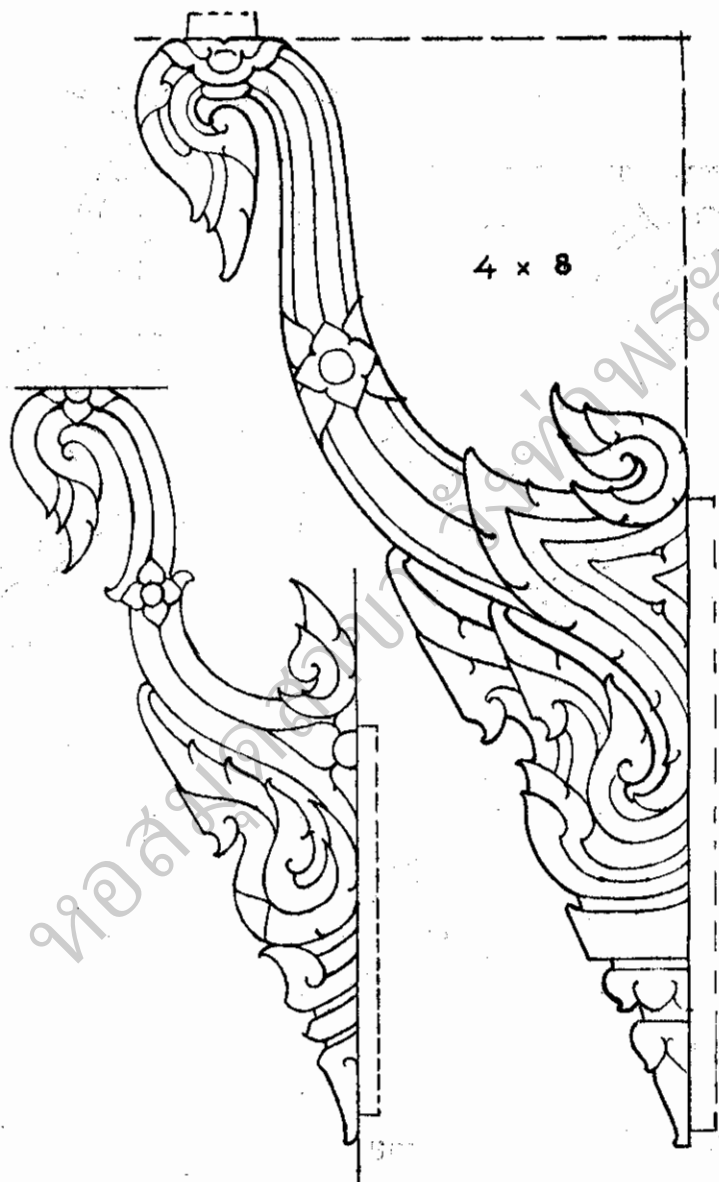
ทวย 4x6

มีทรงต่างชนิดและวิธีใช้ต่างกัน สดแต่แบบรูปตงนบนเนรปชนิดใด จะค่า
 หรือตั้ง ถาดำไซขนาด 4x6 ถาดั่ง 4x7 หรือ 4x8 เช่น ดานตั้งไซทวยรบเตา
 หดงคายนกวางเท่าใด กะเบน 4 ส่วน ดานตั้งคงเบน 6 ส่วน ทงนมได้ผูกมัด
 เมอเหมาะดมกไซได้

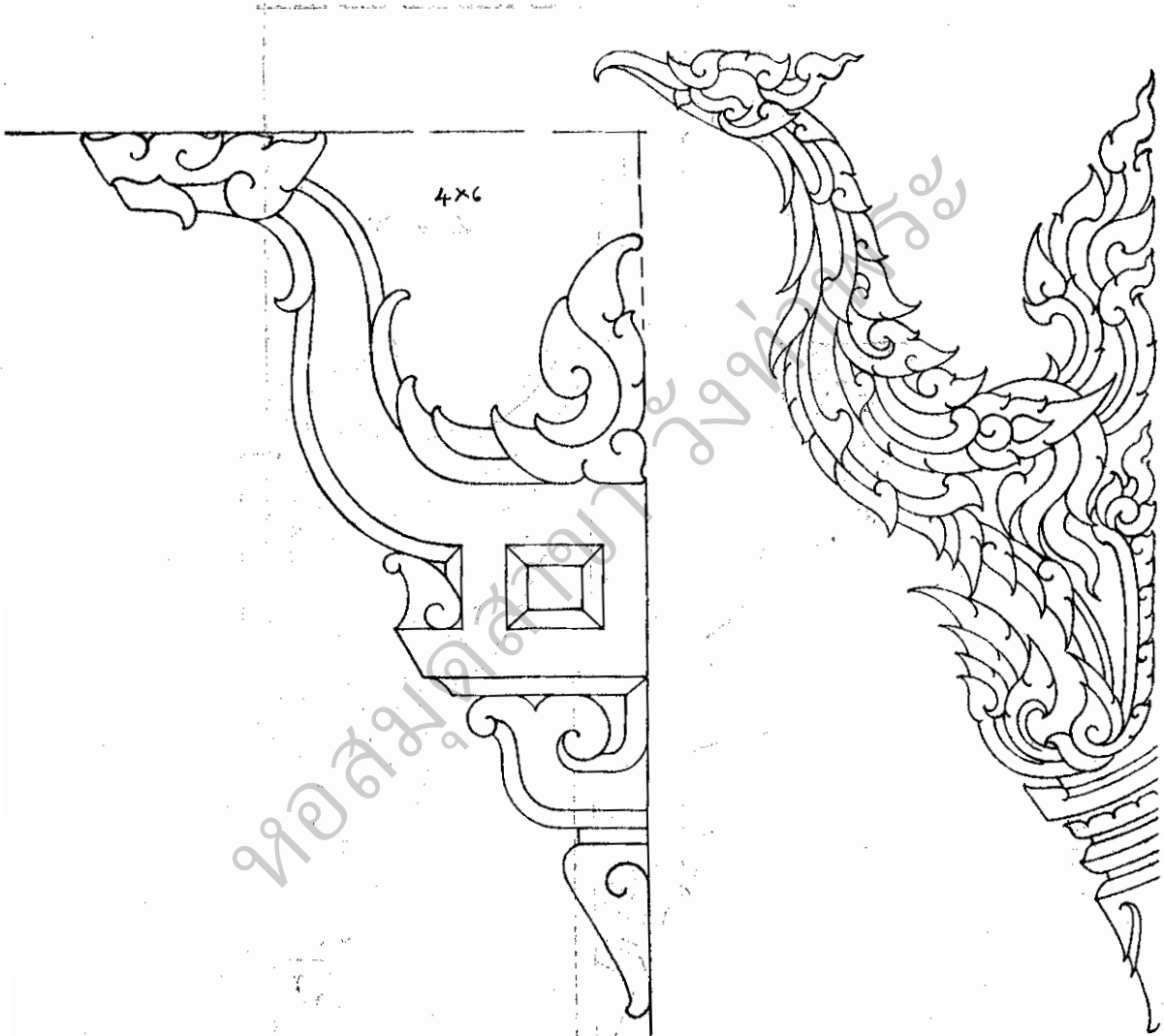
Decorated Struts

Proportion between the height of the decorated brackets and the length of the projected rafter is as follows.

h. of brackets : l. of rafters = 4 : 6
 or = 4 : 7
 or = 4 : 8

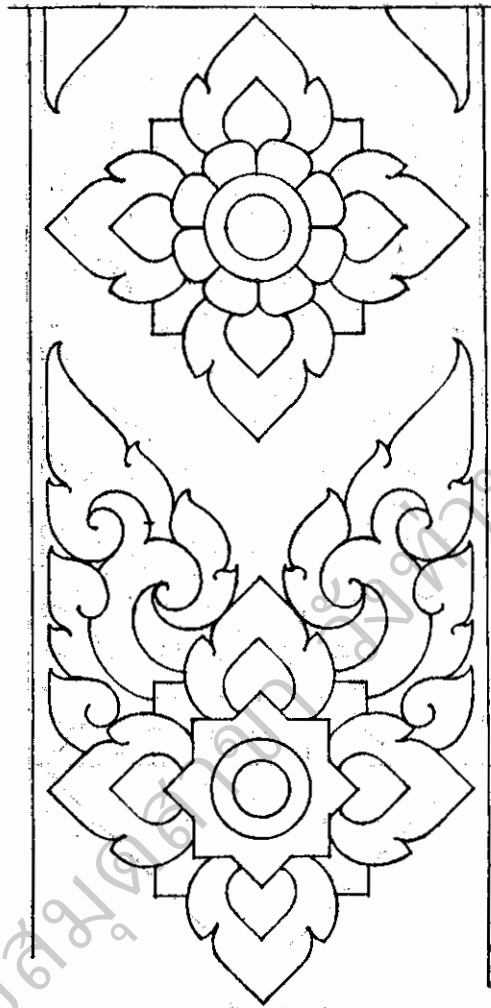

ทวย 4 x 8

4x6

ทวย 4x6

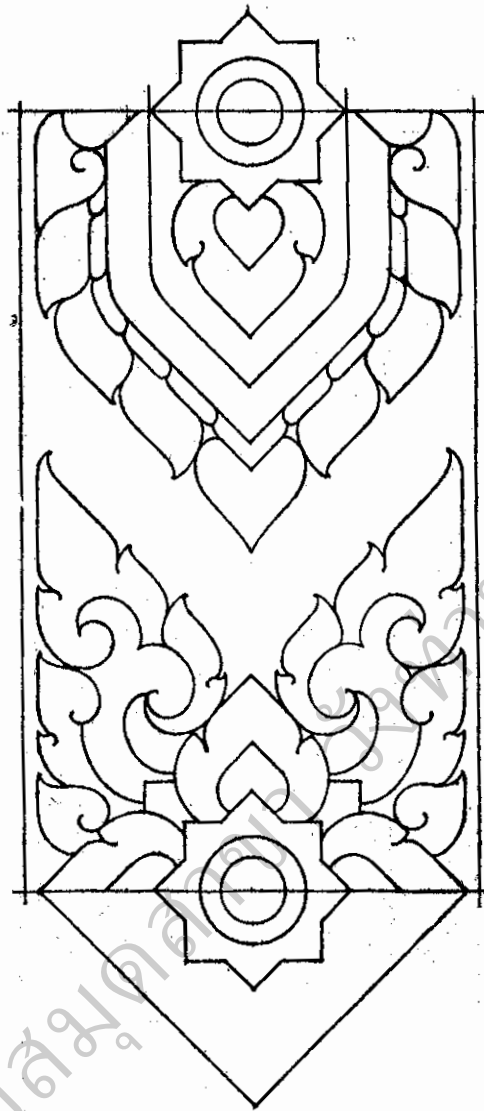

ประจำยามกำมปู

เป็นลายหน้ากระดาน ด้ายแหว่ ด้ายกรอบ แมด้าย และด้ายรดเกด้า 1. ทเวยกดา
 ประจำยามนบนเนตวอดย หมายถึงเนตวอจหระหรือตวทศ เป็นดอกดักดบคดแทรก
 2. กำมปูเป็นดอกเช่นเดียวกับคดประจำยาม เฝมใบเดียบัดดานกนของไฟให้คด
 ประจำยามดอยคด เมตด้ายทงล่องนวมกนจรงเรยกกวา ดายประจำยามกำมปู

Tablet Flowers and Pincers

It is used to decorate a girding band, a frame and a panel. The flowers are called Pra-cham-yam (pointing to the four cardinal points of the compass).

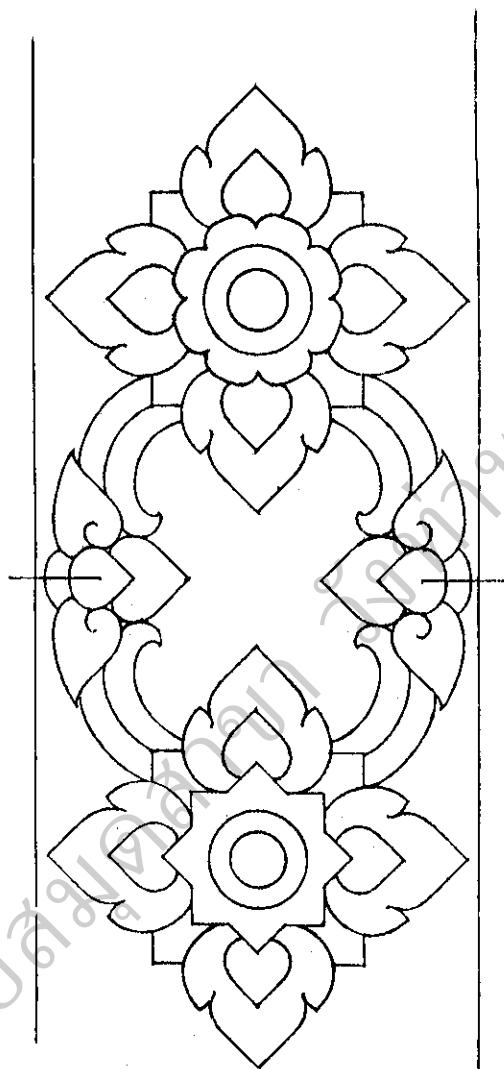

ลูกฟักก้ามปู

ทเวกจาตูกพกนน เบนควดดอยเชนเดยวกับประจายาม แตมดกษณะยาว
 เบนทานองตูกพก เพอเปดยนคหใแบดกไป ส่วนก้ามปูคงปฏูปตเหมอนกัน เจนแต
 เรงตอยจะตดแบดง ทมาซองดายทงตองน คอ 1. ตูกชาวม 2. ตูกพกกระดานคน
 3. ตูกพกจวทเวกกนควา หนาพวหม

Panels and Pincers

Panels are called "Luk-phak" (ash-pumpkin or white gourd) by the Siamese. These two patterns are adapted from (1) a fastened piece of "kab-tom" (a cake made of partly-cooked glutinous rice, cocoa-nut milk and banana, wrapped in a banana leaf resembling a faggot of wood), (2) an embossed panel, and (3) a panel resembling God Brahma's face on the gable end.

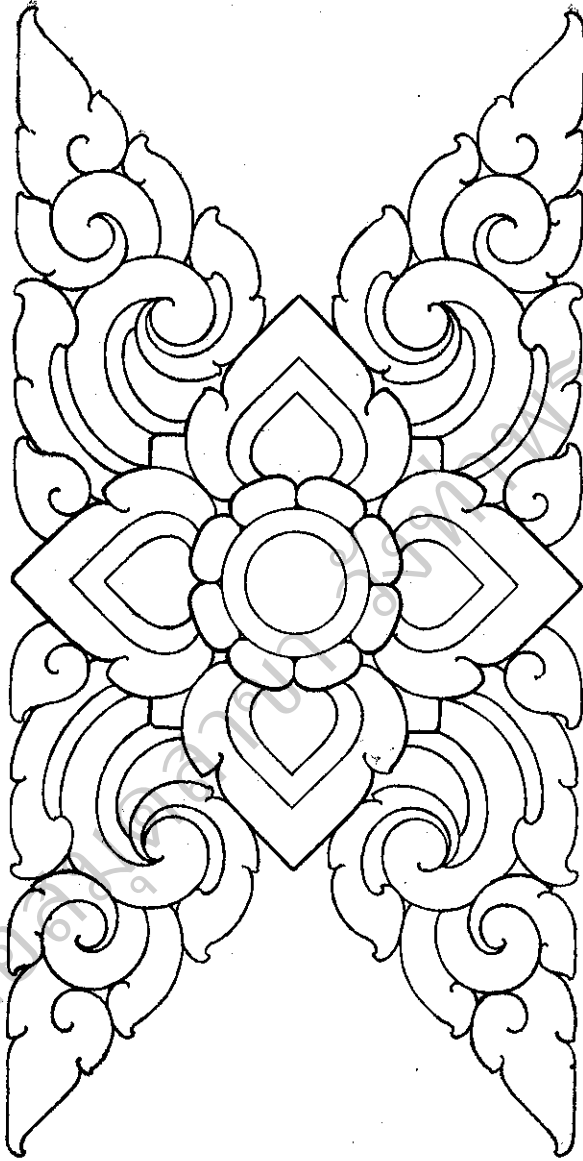

ลายประจำยามลูกโซ่

เป็นดอกที่ลูกโซ่ เว้นช่องคัวเป็นจังหวะให้เห็นข้อห่วง
เป็นความหมาย ส่วนลายจะเห็นชอบอย่างไรย่อมทำได้

Chain of Tablet Flowers

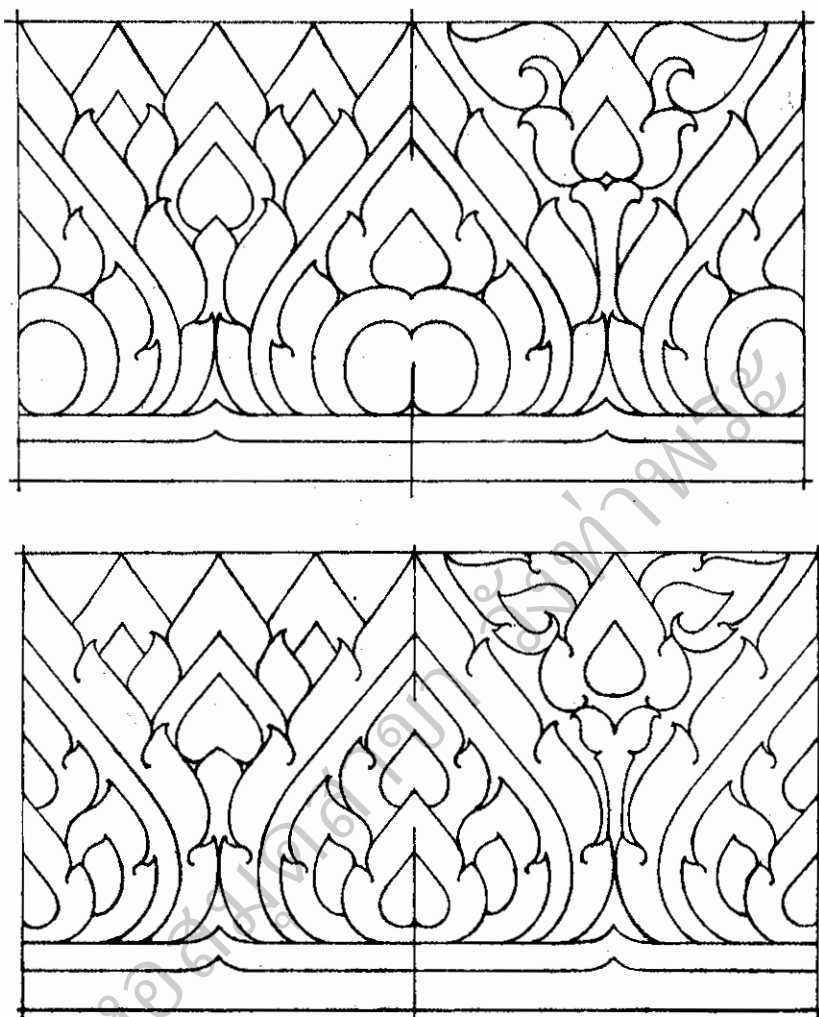
A pattern composed of tablet flowers (or four-petalled flowers) and links of a chain.

ก้ามปูชนิดลายฉลุหิน

Pincers for Stone-work

It is used for carving on a slab of stone.

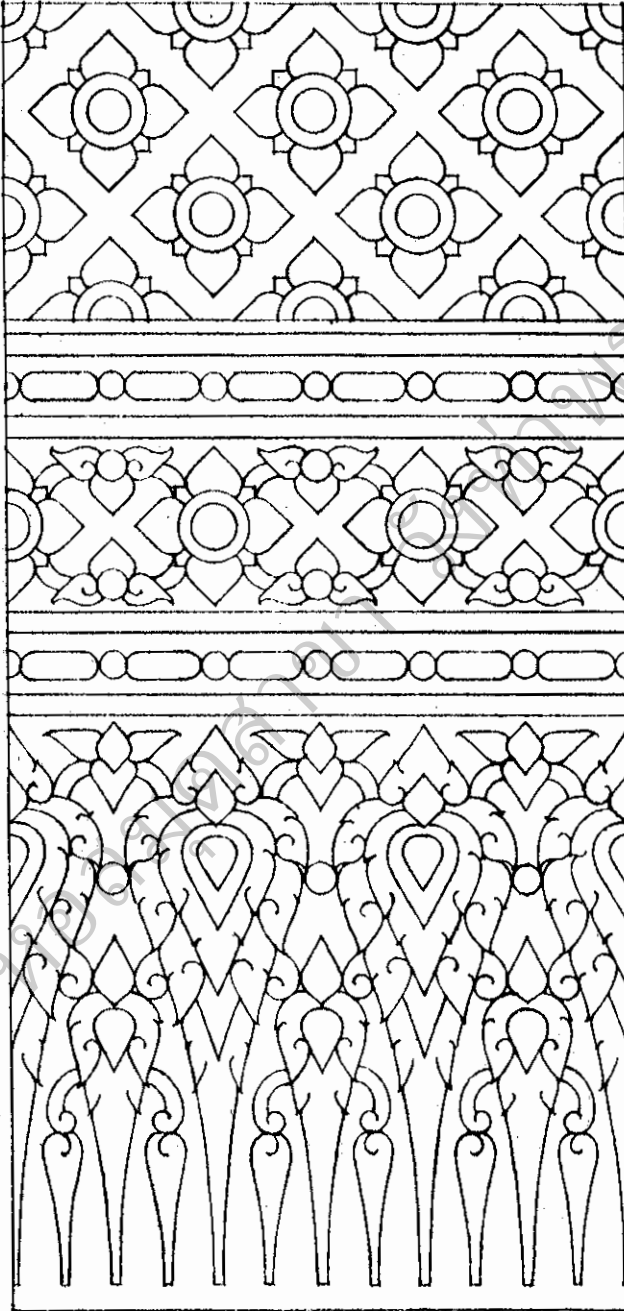
ลายบัวหงายบัวคว่ำ

เบนรูปกลีบบัวซ้อนดับ หรือจะแทรกสายแข่งแบบจงหระกได้ แต่กลีบบัว
 มักไม่พาดยาดวงเทศ เมื่อดูความเข้าใจก็คิดแปลงเป็นบัวตะแคง หรือบัวครึ่งซีกซ้ายขวา
 ให้เขารูปบัวประสม ทงนลัดแต่ทงงคบหรือความเห็นชอบ

Cyma Recta and Cyma Reversa

These patterns are deduced from petals of the doubled lotus flowers and sometimes lineal designs are put at intervals between the petals. Most of the petals are shaped like the exotic cotton plant leaves. Its modified forms are called inclined or bisected lotus petals.

1

2

3

2

4

ลายกรวยเชิง

แบบลายดอกผ้ามกใช้แบบลายข้อและเชิงผนัง

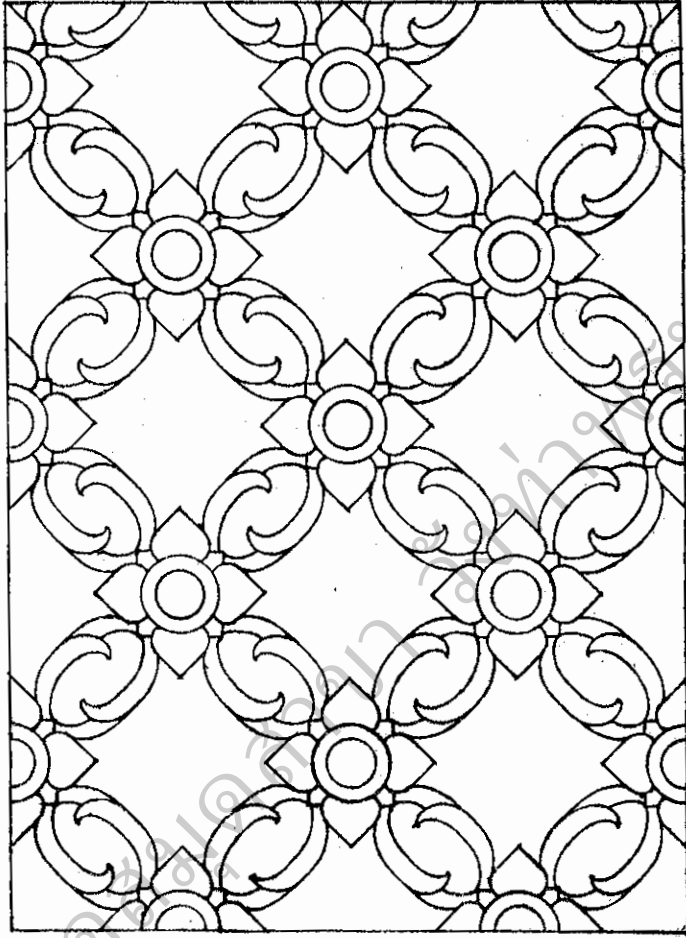
1. ลายดอกดัดบเขารูปฉากเรียกว่า ลายกุดน หรือ ดอกกุดน
2. ลายดอกขนาบจะผูกเป็นลายชนิดใดก็ได้ ที่เห็นอยู่นเรียก ดอกขาวคม
3. แม่ลายมวริผูกลายใดหลายอย่าง ที่เห็นอยู่นเรียก ประจำามตุกใช้
4. ลายกรวยเชิงเป็นลายตัวเทศที่เรียก ข้อแสงทอง แบบตัวแทรก ห้อยระหว่าง

รูปกรวย

Cone-shaped patterns

These are adapted from designs along the edge of cloth and used chiefly as decorative patterns on tie beams or on the lower parts of the walls.

1. Four-petalled flowers arranged at right angles are called "Filigree Pattern".
2. Fagot Pattern, a variety of conical pattern.
3. Chain of Flowers having four petals, a basic motive.
4. A variety with exotic cotton plant leaves hanging between cones.

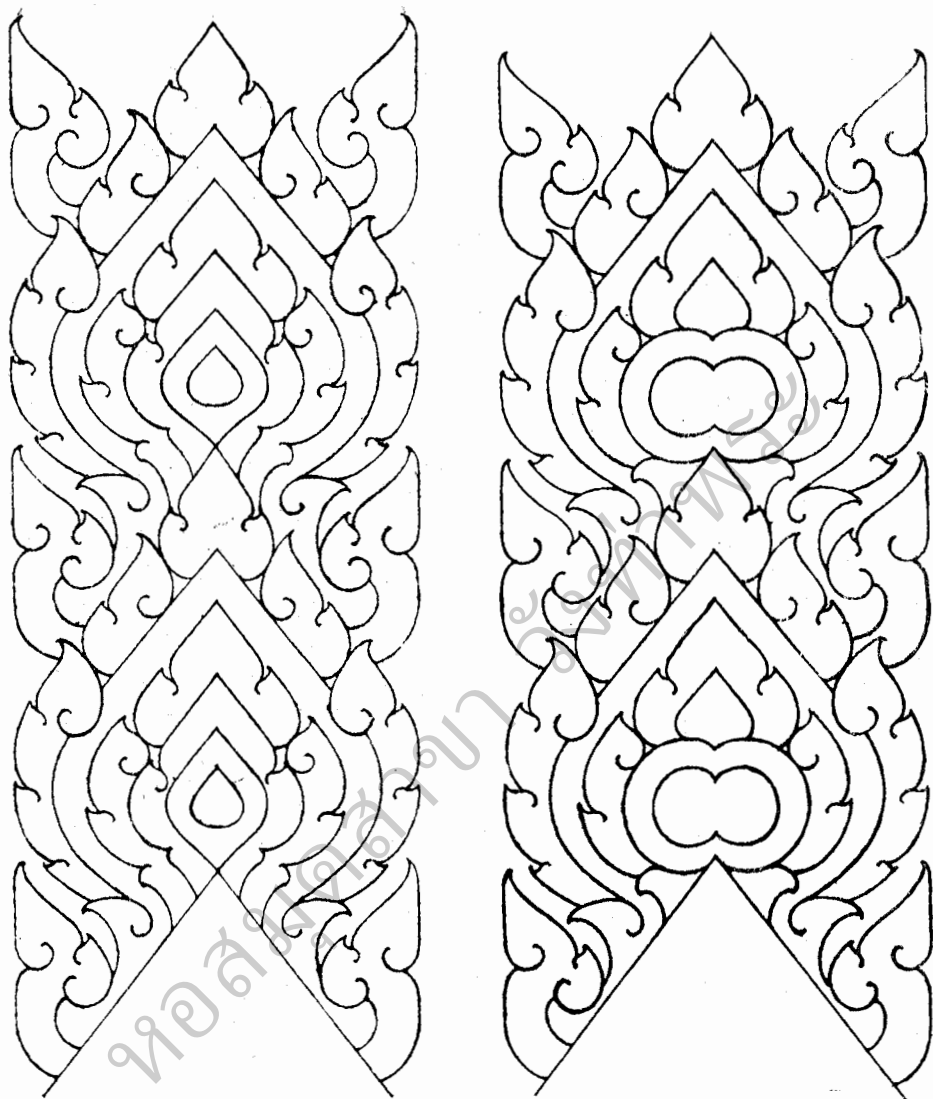

กุดินตาแห

เป็นลายลูกให้เขาปรกกับความหมาย. ส่วนกุดินกวงเป็นดอกดัดกับเป็นดวงทบขอบ
ตาไขว้ ฉายหนักใช้เป็นลายผ้า และเป็นลายประดับกระຈกบิตทองทองไม้ฐานบัทม์

Net of Gold Filigrees

It is composed of tablet flowers on the crossing points of gold filigrees and used as an ornamenting pattern for glass mosaic on the lotus pedestal and also for cloth.

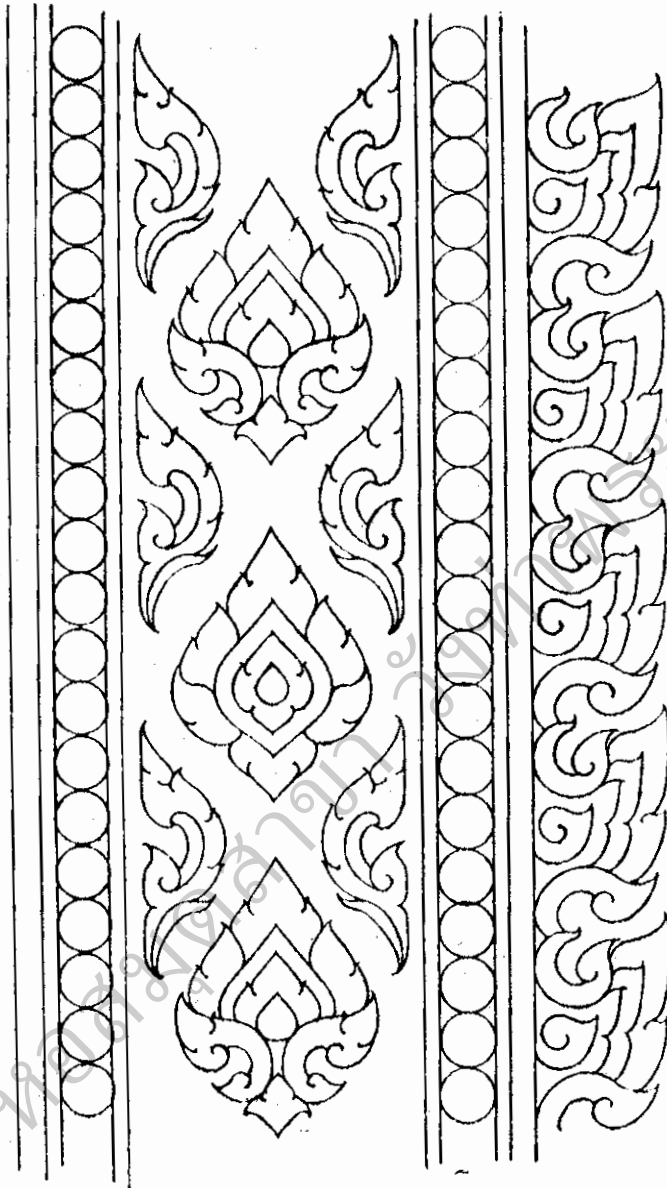

รักร้อย

เป็นทิวทัศน์เรียงทับซ้อนไข่มุก มักใช้ประดับตุ๊กแกวอกไก่ฐาน และรัตนกรวดเขามอ
 มอประดับด้วยด้ายดัดตามลักษณะกาบด้าย

Strung Flowers of Calotropis Gigantea

It is a pattern composed alternatively of Tua Thets (grape-vine leaves) and flowers. Its shape resembles that of strung flowers of calotropis gigantea (Asclepiadeae). A torus and girding bands of a pedestal are decorated with such pattern.

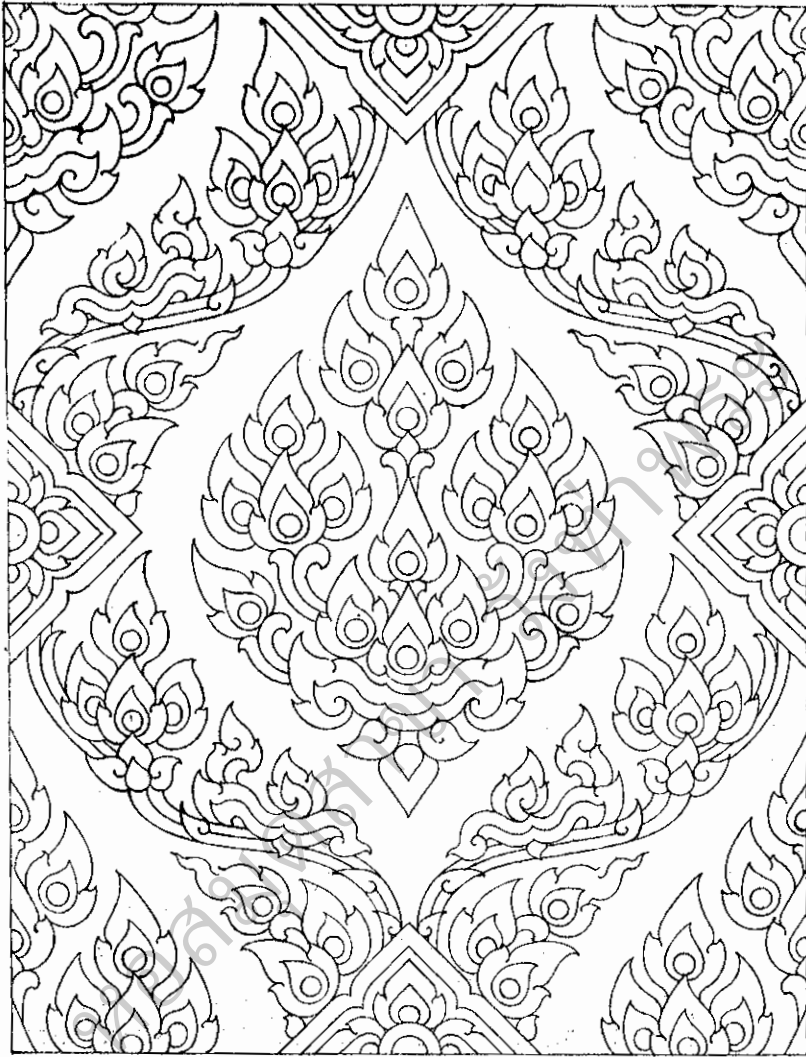

ลายกรอบเรือนแก้ว

เป็นลายพุ่มข้าวบิณฑ์กรวยดิ่ง หรือจะใช้เส้นกรวยดิ่งประกอประกอไว้ แถวตดลาย
กรวยดิ่งให้แตกตงตามส่วน จะเป็นลายแข่งดิ่งที่โตชนคหนึ่ง

Pattern for a Nimbus

It is shaped like a rice ball with tufts of a lion's hair or with a chain of beads. In some cases the tufts are reduced proportionately, then it is called a pattern resembling a lion's hocks.

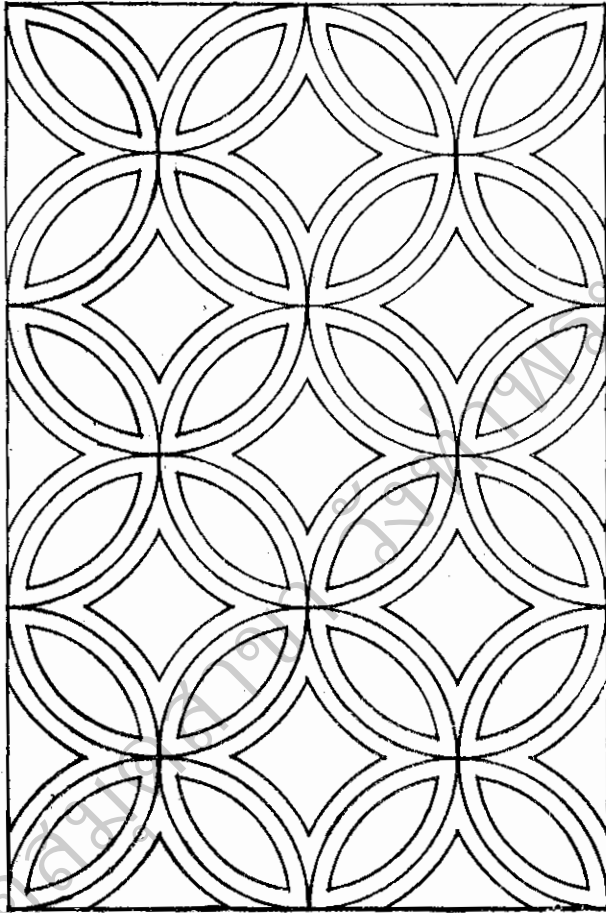

ทรงข้าวปั้นที่ก้านแย่ง

ความสำคัญของลายอยู่ที่ทรงรูปพุ่มดอกไม้ แวดวงหาเส้น
ของไฟเส้น โคมแย่งให้ฉนวนกับทรงรูป เพื่อบางจังหวะลาย

Pattern in the shape of the outline of a rice-ball with enclosing branches

Within the contour of the pattern, first fix the appropriate spaces and rhythm is subsequently obtained.

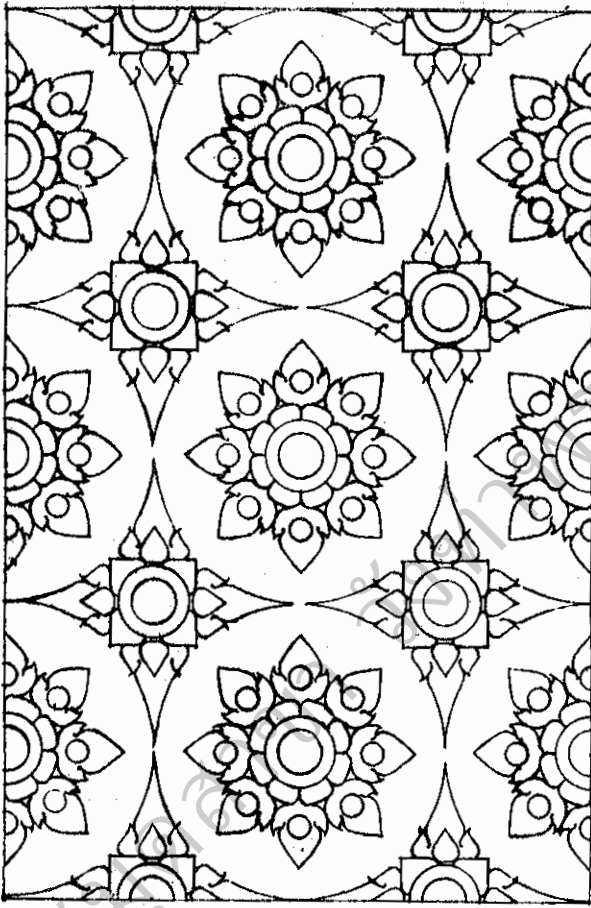

แก้วชิงดวง

เป็นรูปวงกลมดัดทับกัน มักใช้เป็นลายดี ด้ายรศนา และ
ลายดัดไม้บดของประดับกระจกตามช่องบาน และโอกาสอันควร

Pattern of Composite Circles of Glass

It is used chiefly as decorated design on the guilt-lacquered objects or for glass mosaic on panels or for wood-carving.

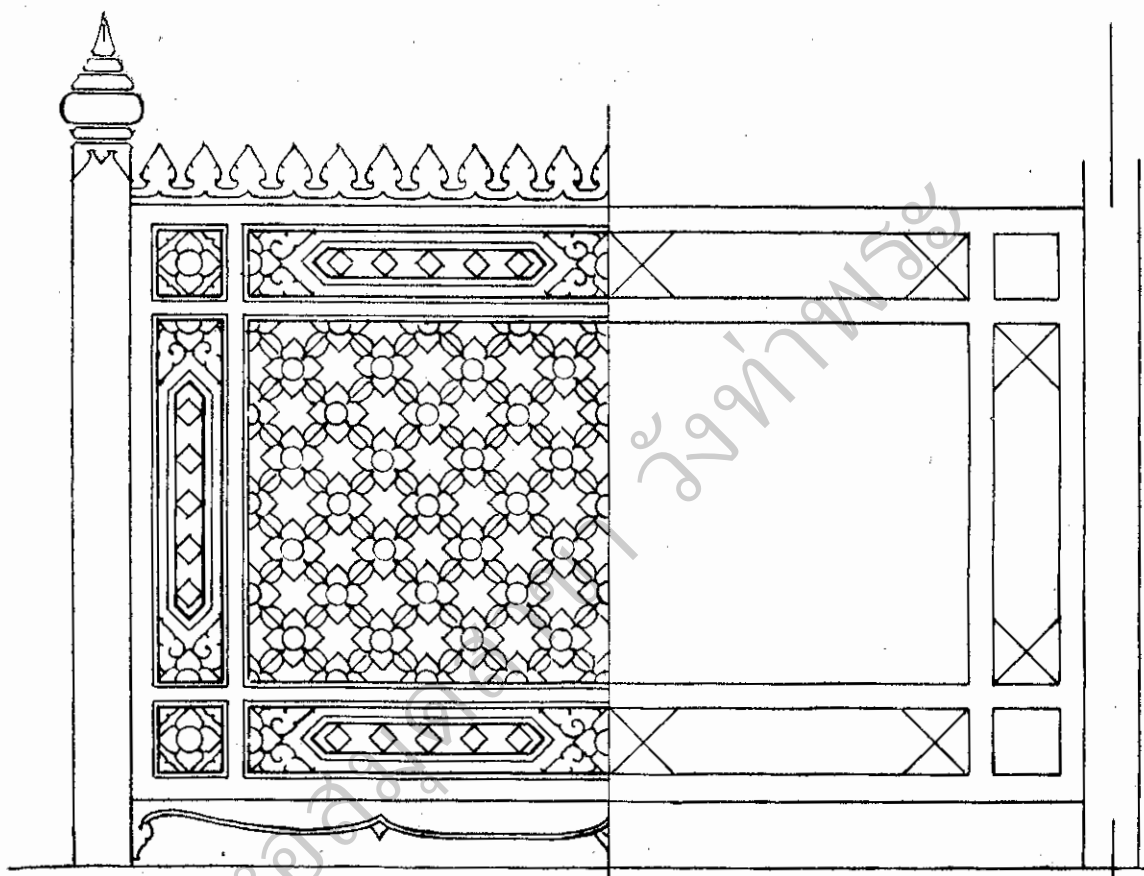
ลายแก้วชิงดวง

รูปของลายในวงกลมมีศูนย์กลางเป็นลายดอกจอกและกลีบบัว ส่วน
 เส้นขอบจึงได้แก่ดอกสี่กลีบเป็นจวงหระดวยห้าม ลายนมกไซ้เป็น
 ลายผ้าและลายจุดบดของ หรือรดกไม้บดของประดับกระจก

Variety of No. 65

It is composed of circles and tablet flowers. In each circle is a water lettuce leaf. It is a decorative design for cloth or for chasing-works or for guilt-lacquered works.

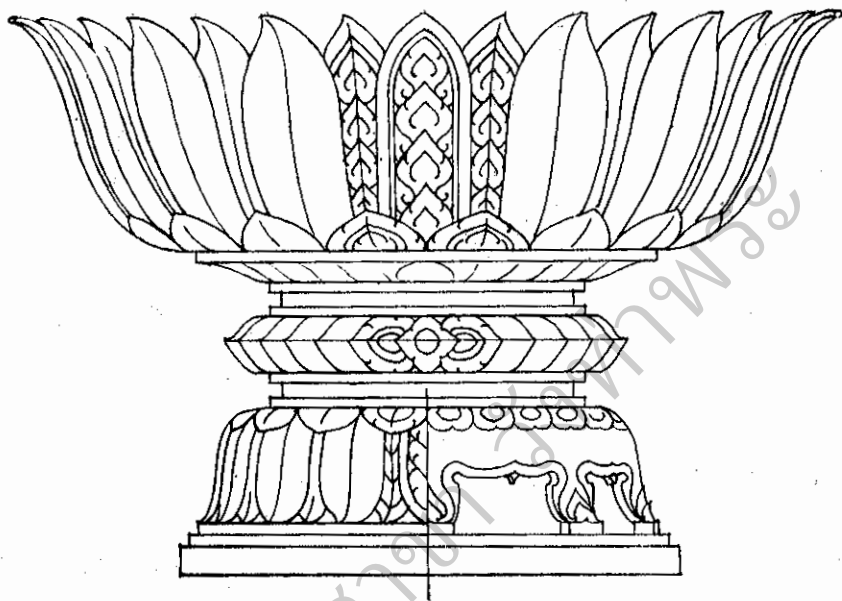

แผงราชวัตร

เป็นรั้วบริเวณสถานที่ และใช้เป็นขอบเขตพิธีการ

Rāchawat Fence

Rāchawat is a lattice fence decorated at intervals with small, tiered, paper umbrella. It is erected around the area in which ceremonies are performed.

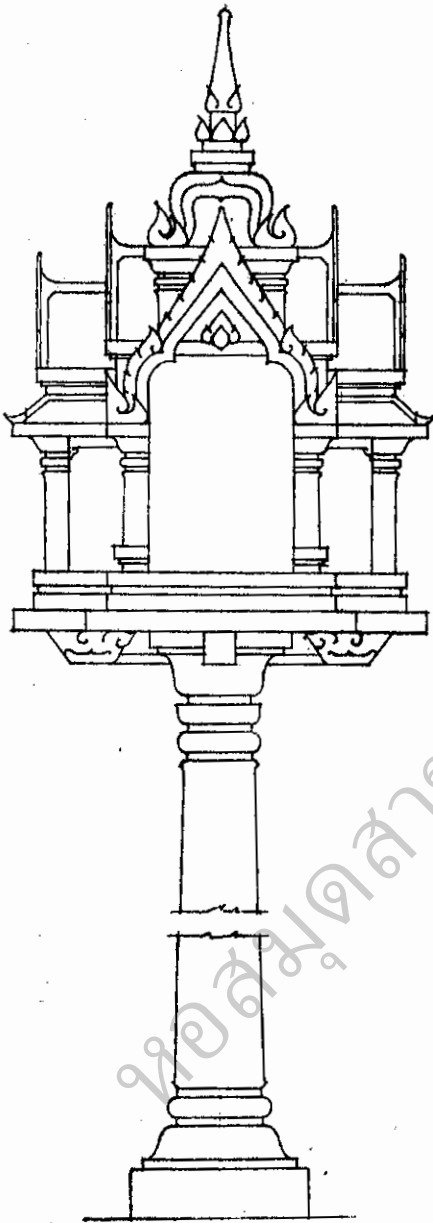

รูปของพาน

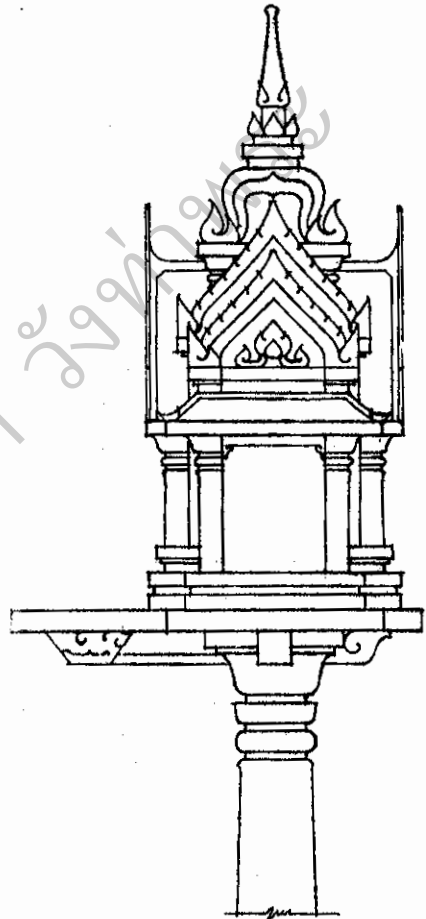
เช่นเดียวกับถ้วยเต้า ทรงตื้นแกวค้อยยาวมาจากบายศรีได้รับกตบ
เขารูปกษัตริย์ปกเป็นรูปชามาน ดมพจนรกับรูปฐานบัว ฐานตั้งที่ ฉะนั้น
รูปพานจึงมีควมดัดแปลงเป็นพาน โต๊ะบาง พานบัว และพานเทอดังที่บาง

Forms of Phān

Phān is a metal or gilded tray supported on a pedestals. There are many types of them such as a table-like "phān", a lotus-like one, a "phān" resembling a lion's hooves etc. They are distinguished by the bands above and below the minute fillet.

หน้า
Front view

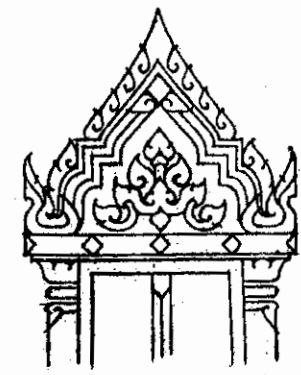
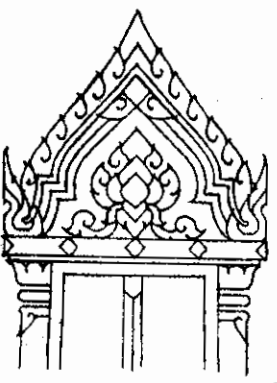
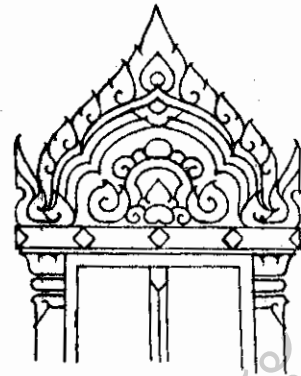
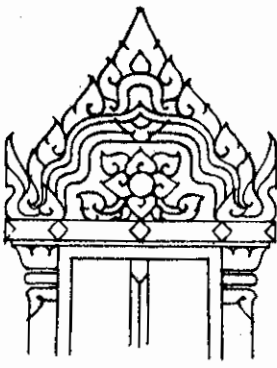
ข้าง
Side view

ศาลพระภูมิ

เป็นศาลเทพารักษ์ เป็นที่ตั้งการของผูกเคราฟ

Typical House for a Guardian Angel of the Place

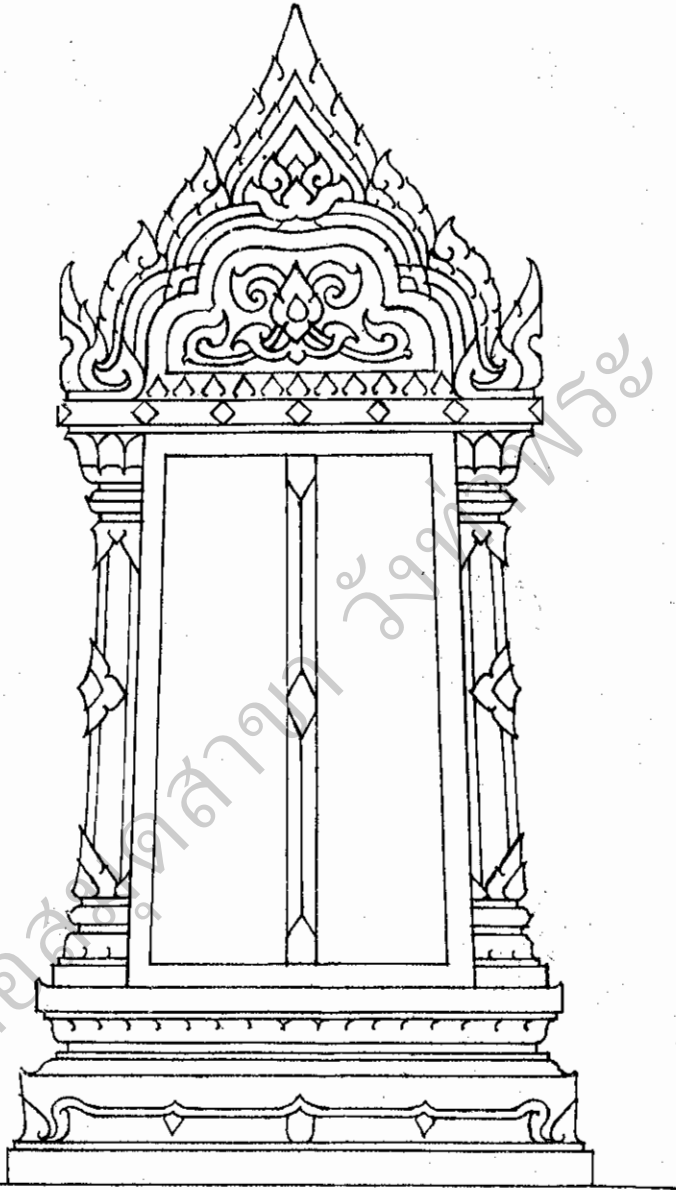
It is the animists' shrine.

ซุ้มหน้าต่าง

ซุ้มหน้าต่างทั้งหกนี้ ได้แบ่งต้นเต้าเทียบวชิรประดิษฐ์ไว้เป็นข้อดังเกด

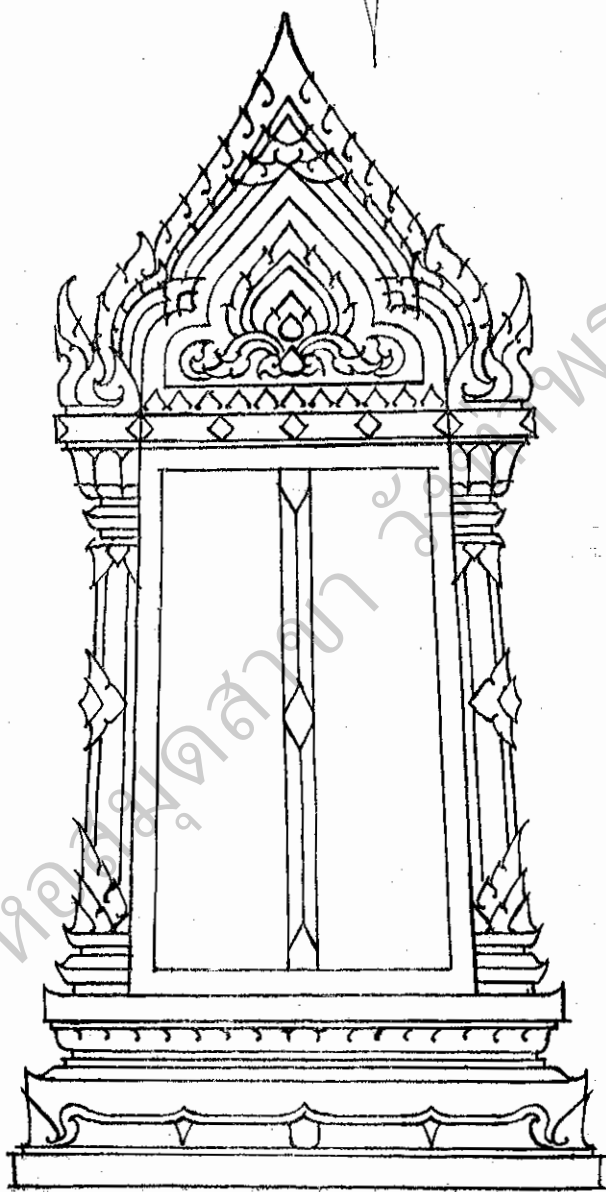
Six types of Window Façades

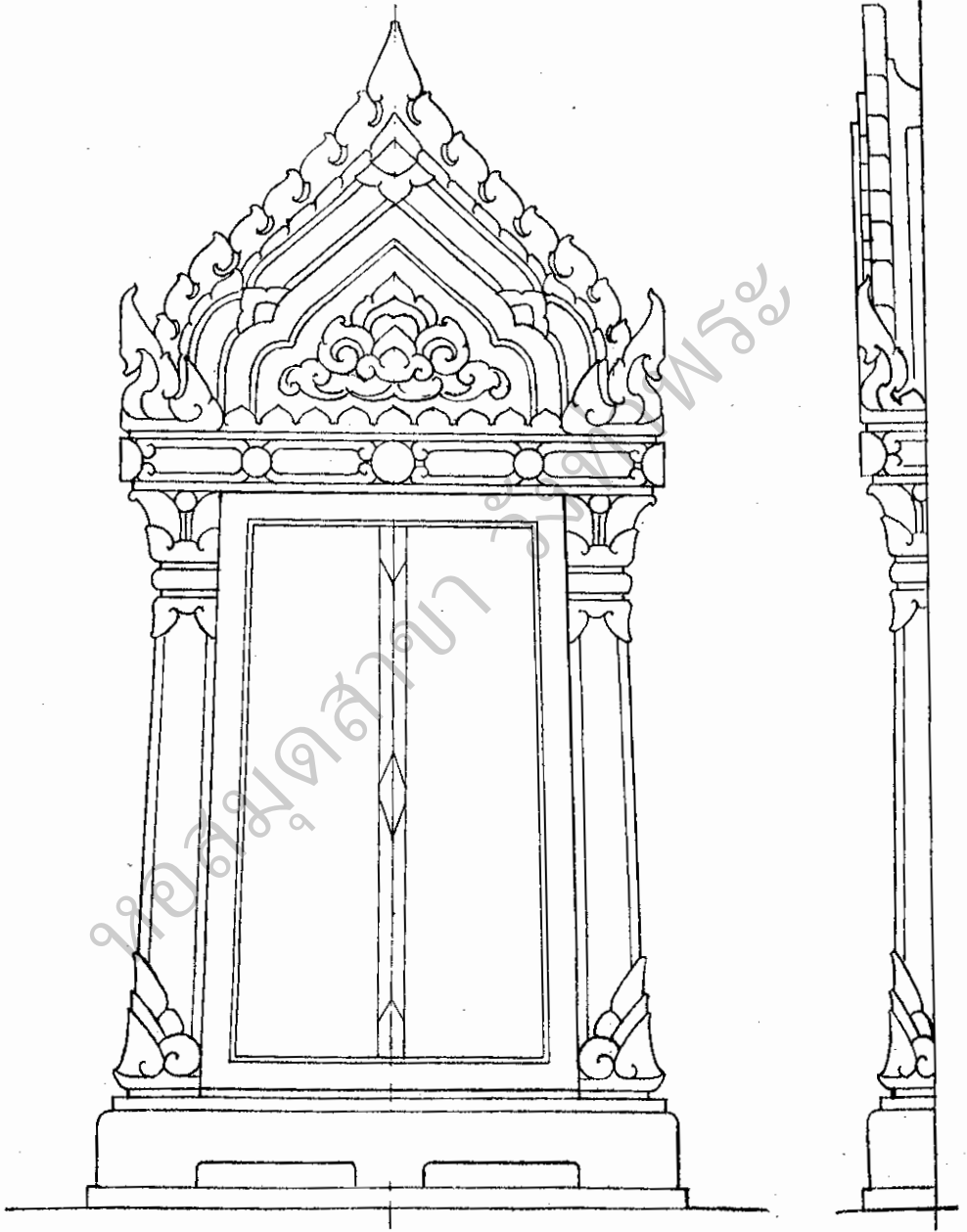

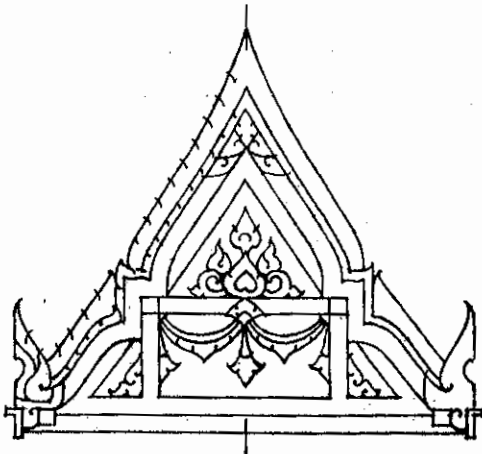
1. ชุ่ม 2. รัตเกล้า 3. เฒ่าบัว 4. ฐานสิงห์ รวมทรงรูปเรขก เรือนแก้วหน้าต่าง

Window with a Nimbus

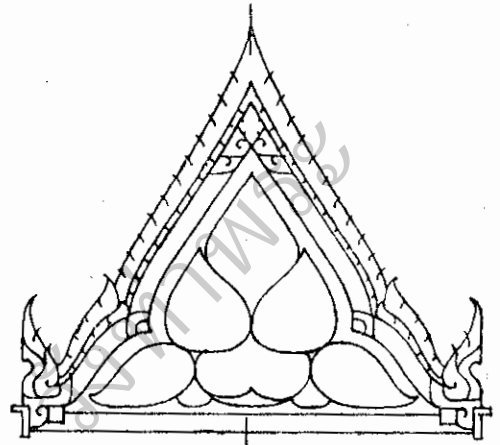
1. Façade. 2. Lintel. 3. Pillar with a lotus capital. 4. Lion pedestal.

1

2

ใบระกาและหน้าจั่ว

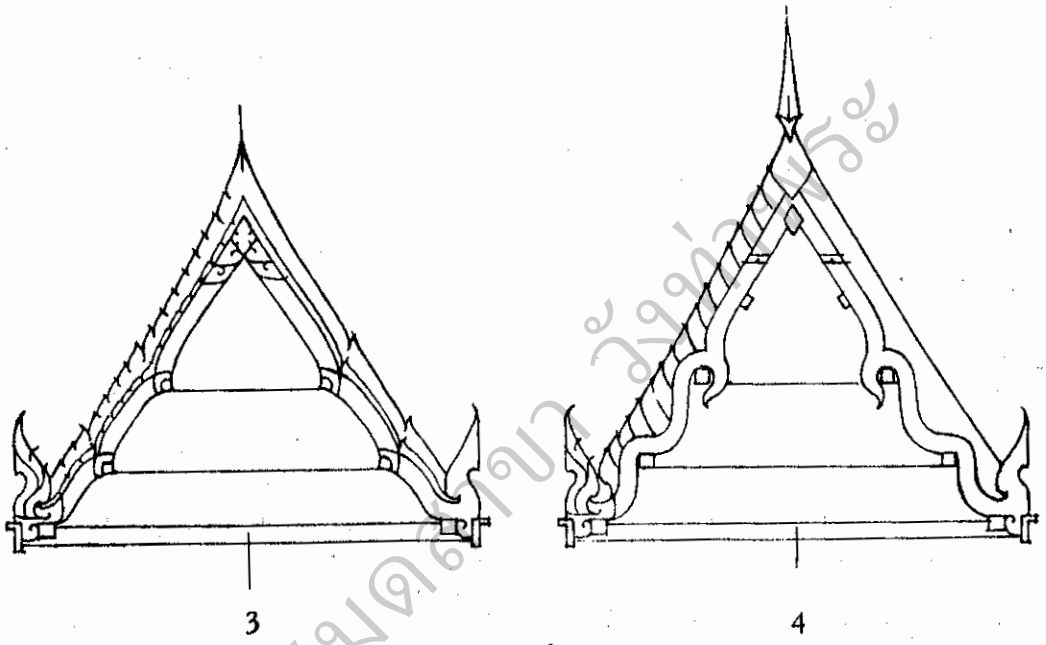
การหาทรงจั่วคงรูปทรง 4 น คอ 1. วังรูปขนช่อโทเป็นจั่วถูกฟอกหรือจั่วหน้าพรหม

2. วังเป็นรูปบัวเข็ม รวยระการปนเรขกแต่เดิมว่าช่อพามอญ และ 3., 4. วังเป็นรูป
พระภคจา เพื่อดูไม่ให้เขารูปตัวรวยแต่ควด้ายอง คอ รัศมีแต่ดะอย่างให้รดกม

Bai Ra-kā and Gable End

Practical hints of finding forms of the following 4 types of gable ends are (1) Fix the secondary tie-beams in the shape of a panel, (2) fix the lotus bud pattern. The sky-tassel (Choh-fā) of this type is called "Talaing Choh-fā", (3) and (4) with the patterns in the form of the contour of seated Buddha. After these, decorate each with Tua Ruay (a row of Bai Rakā) and "Tua Lamyōng" (see No. 77)

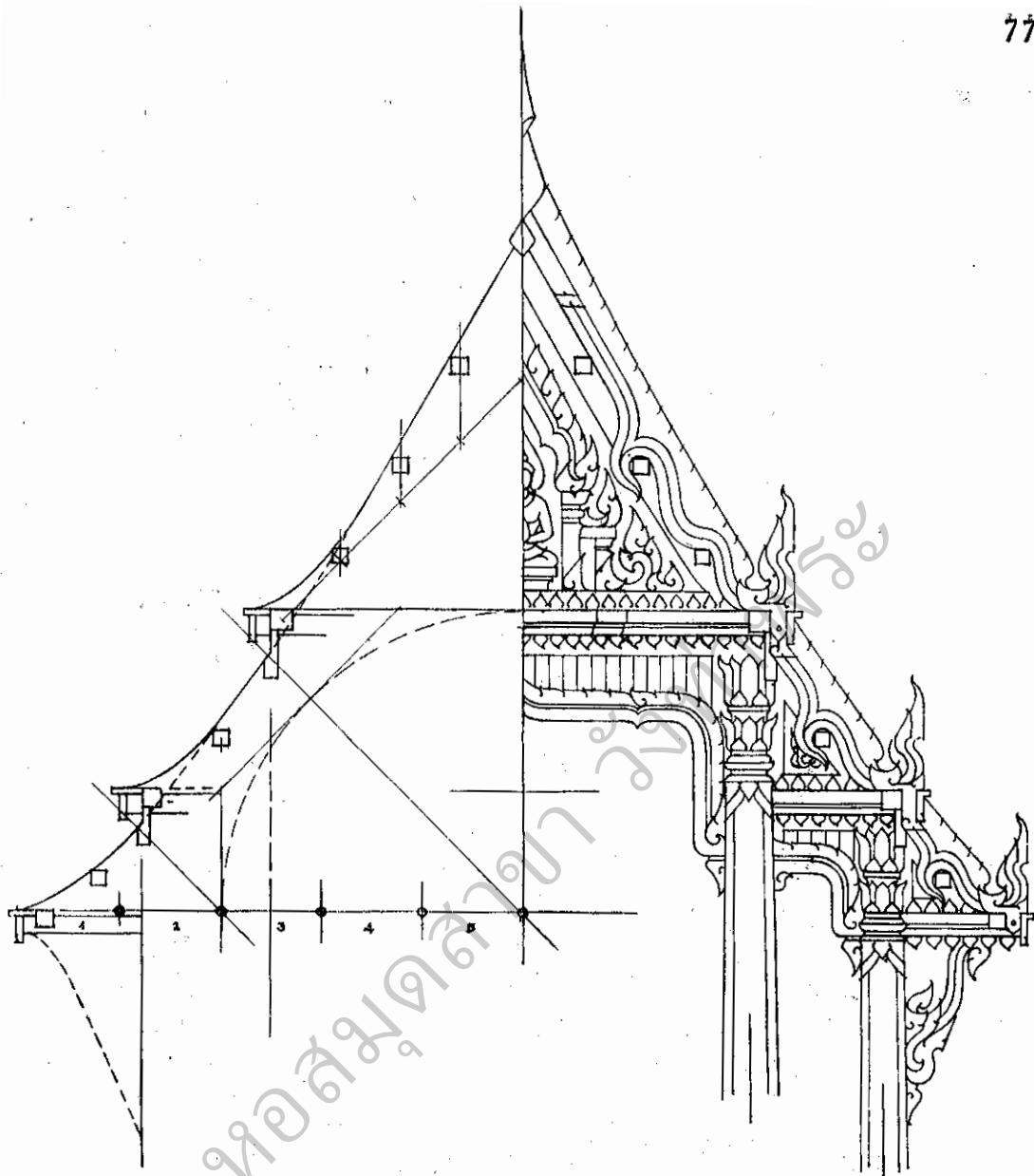

หน้าจั่ว

ฉลุเป็นรูปพระภาคีเป็นเรือนรมซึ่งให้ความสดชื่นแก่ผู้ที่ได้พบเห็นมาแต่แดนไหนหลง

Pattern for a Gable End

It is shaped like the contour of seated Buddha. For several generations this has been a pleasant sight.

ทรงจั่ว

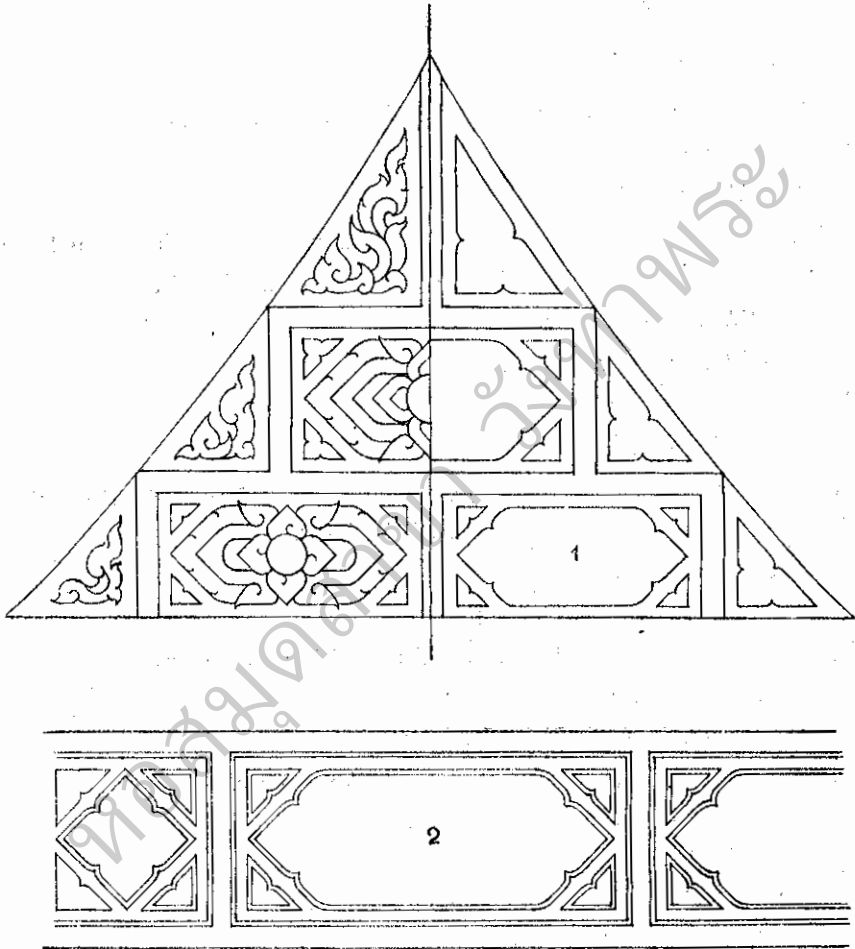
การแบ่งซอกหาทรงหลังคาแต่โบราณ เช่น ซอกกว้างเท่าใดกระแบ่งเป็น 4 ส่วน ใช้เป็น ส่วนสูงจั่วได้ 3 ส่วน แต่แบบยอมมวอชคูกนไป เช่น แบบร่างบนซอกครึ่งซอกกระแบ่ง 5 ส่วน แดวมต้มให้ได้ 7 ส่วนเป็นสูงจั่วก็ได้ ทรงต้องทดกันจะรวมกันเมื่อปรงบนหลังคาชอนตาม ทรงนอกทรงใน

Relation of a tie beam and a gable end

The height of a gable end is three-fourth of the length of a tie beam. The second formula is h . of a gable end : l . of tie beam = 7 : 5. If the roof is superimposed, the first formula is used for the lower roof and the second for the superimposed one.

1. CHOH FA, Sky Tassel.
2. BAI RAKA, an ornamental roof-edging shaped liked leaves.
3. PAE LAN, a purlin.
4. PAE NGUANG, a purlin.
5. TUA LAM YONG, a decorated gable-board shaped liked a frightened serpent.
6. HANG HONGSE, an acroterion in the shape of a swan's tail.
7. PAE HUA SAO, a pole plate.
8. CHERNG KLON, an cave board.
9. TIN PHI, a space filler.
10. SPAN NU, a tilting fillet
11. TAO, a short cross beam fastened to the king post for supporting roof-timber.
12. PAE PLAI TAO, a purlin at the end of the TAO.
13. KAN TUAY, a bracket.
14. CHERNG PAE, a lower part of a purlin.
15. PUK, a cleat of wood nailed to a post for additional support.
16. LAI NA UT, a spandrel.
17. BUA HUA SAO, a cap of the pillar.
18. LAI NA UT PIK NOK, a spandrel shaped like a wing.
19. KHU HA, an arch-way.
20. PHAENG LAE KHO SONG, a lower tie-beam.
21. KRA CHANG THAN PHRA, a decorated tie-beam.
22. BANG NOK, parts of gable-boards.
23. CHONG PHAI, pattern spaces.

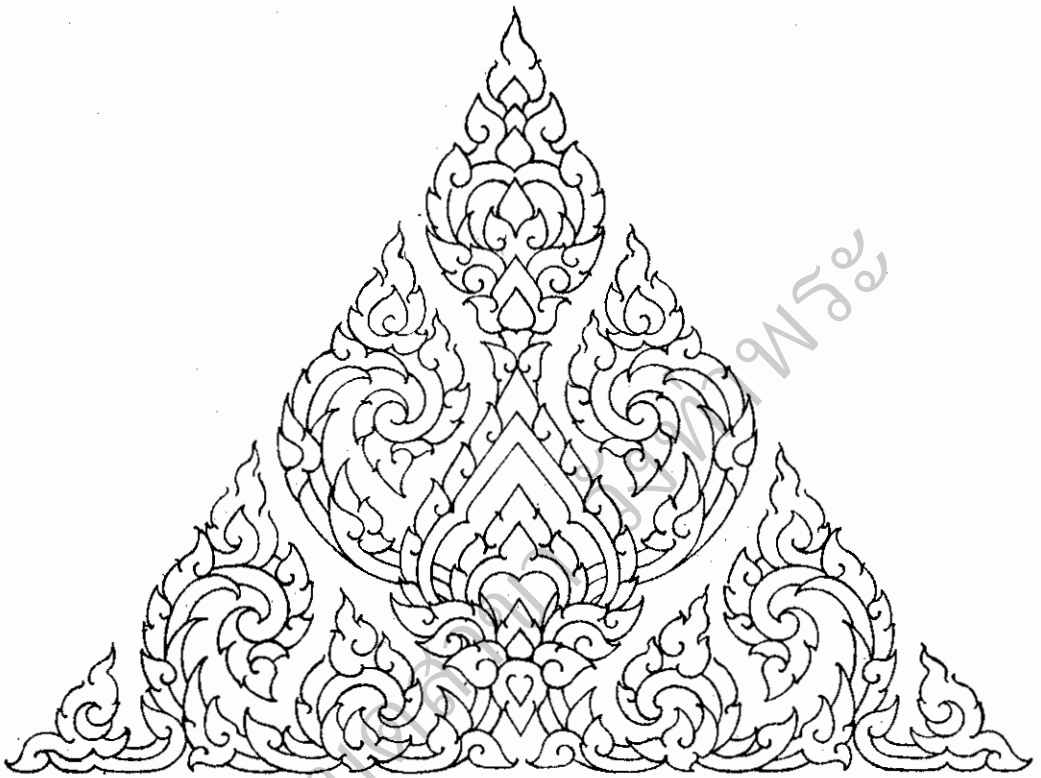

1. จั่วตัก ^๕/_๒ ๔

1. Gable-end with panels

2. ตัก ^๕/_๒ ๔ ๒

2. Embossed panels

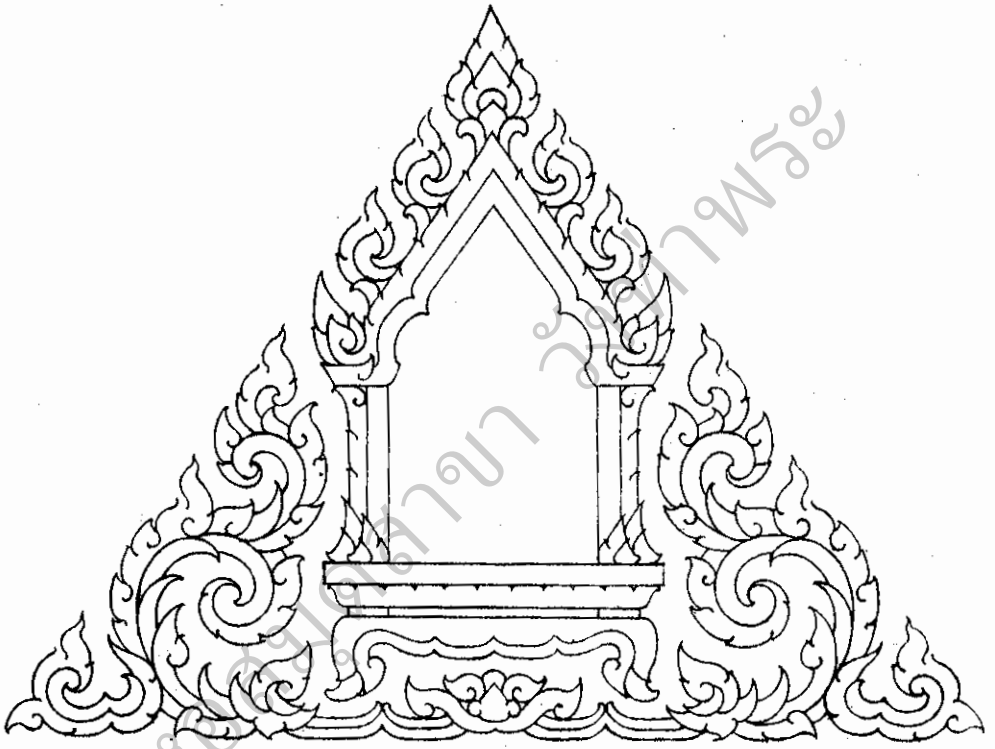

ลายหน้าจั่ว

เป็นลายครึ่งไม้ครึ่งปูน โดยหารูปทรงตามลักษณะก้นบ่อเป็นรูปฟันปลา หันเขียน
หาจังหวะไปตามรูปลายบัวนาค

Pattern for the Gable End

It is the indented pattern shaped like Bai si. (Bai-si is a piece of plantain leaf cut in ornamental shape and used for placing offering upon).

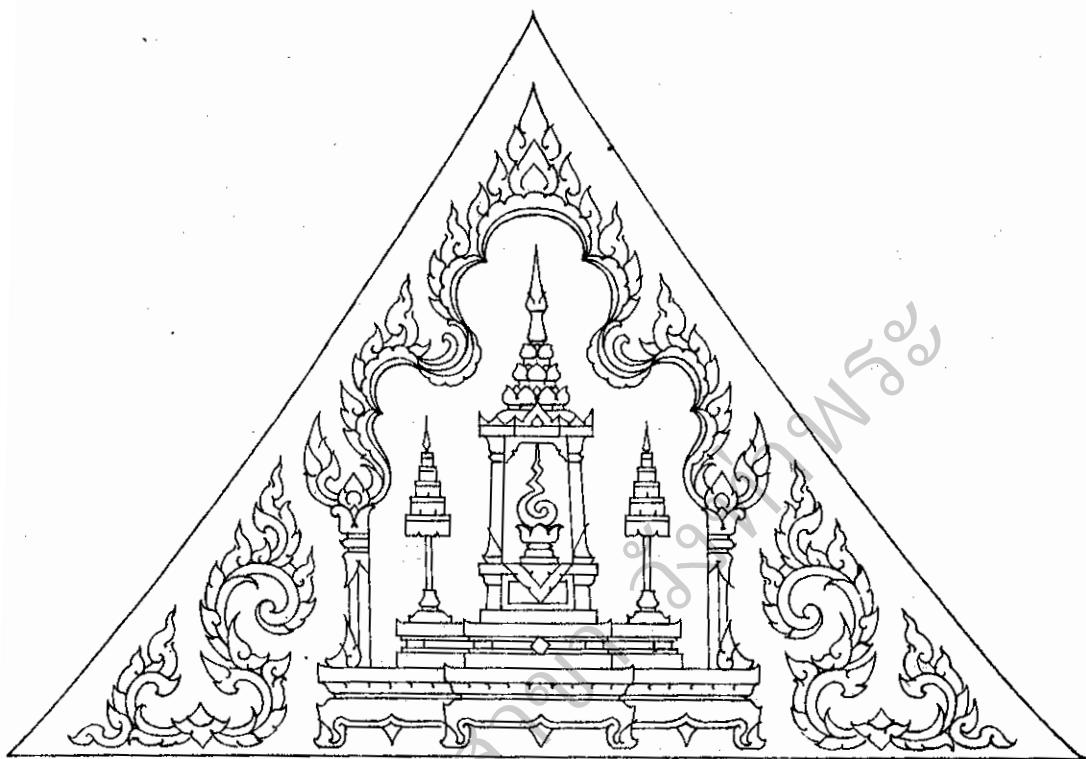

จั่วลายเรือนแก้ว

เป็นช่องประดิษฐาน เป็นลายครึ่งไม้ครึ่งปูน

Niche with a Nimbus at the Gable End

Partly in stucco and wood-work.

จั่วอุณาโลมบุษบก

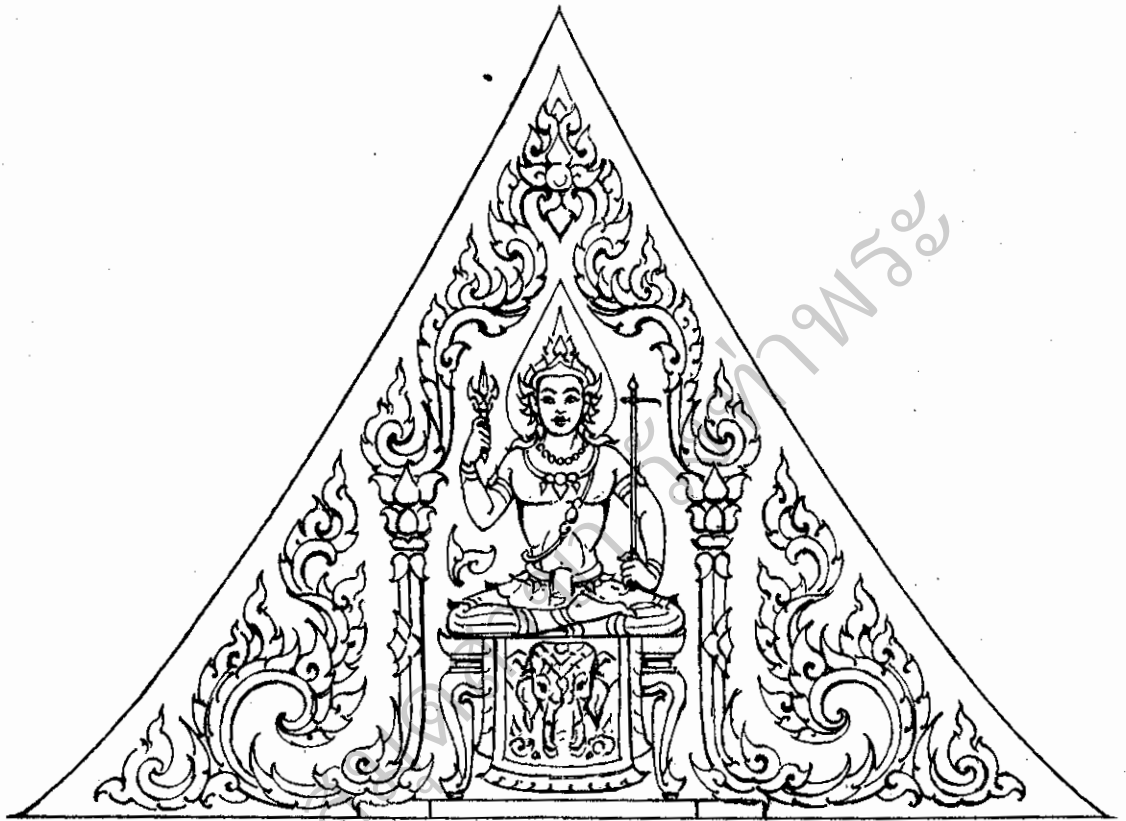
การผูกด้ายขอมหาความหมายไว้ก่อนอื่น แดวจึงหนักตั้งประกอบแวดล้อม อันจะ
 ดังเตรียมให้ความหมายนงงามชัดเจน เช่น 1. หมุดตั้งบุษบกและฉัตร 2. ฐานกนกเวียนแก้ว
 3. กนกขนาน

Unnaloam and Portable Pavilion Pattern

It is a decorative pattern for a gable-end. In composing this pattern one should bear in mind the following essential elements (1) its symbol (2) grouping of a portable pavilion and a many-tiered umbrella (3) a 'Kanok' pedestal and a nimbus and (4) the flanking Kra-noks.

Unnaloam is a peculiar curl tuft of hair between the eyebrows and considered as sacred and mystic.

จักรูปพระอินทร์

เป็นเทพยเจ้าประจำทิศบูรพา มักใช้เป็นจั่ววัด โบสถ์และศาลหลักเมือง

Indra and Gable Ends

Gable Ends of Buddhist sanctuaries or of the Houses of Town Tutelary Deity are, as a rule, decorated with the figure of Indra, Regent of the East.

จั่วพรหมวิมาน หรือ พรหมนคร

ได้ผูกตายเป็นรูปอูมาเนนแกว เป็นรูปพรหมสี่หน้าสมาธิ ชายชวาตมมุก
เป็นหงส์ตายคาบ โพธิ์ระฆัง เป็นจั่วอุโบสถ

**Gable End with a pattern representing
Heavenly Abode of God Brahma**

The pattern representing the four-faced God Brahma seated meditatively in his heavenly abode with the canopy shaped like a nimbus and by his sides are two striped swans holding in their beaks bells in the shape of pipal leaves.

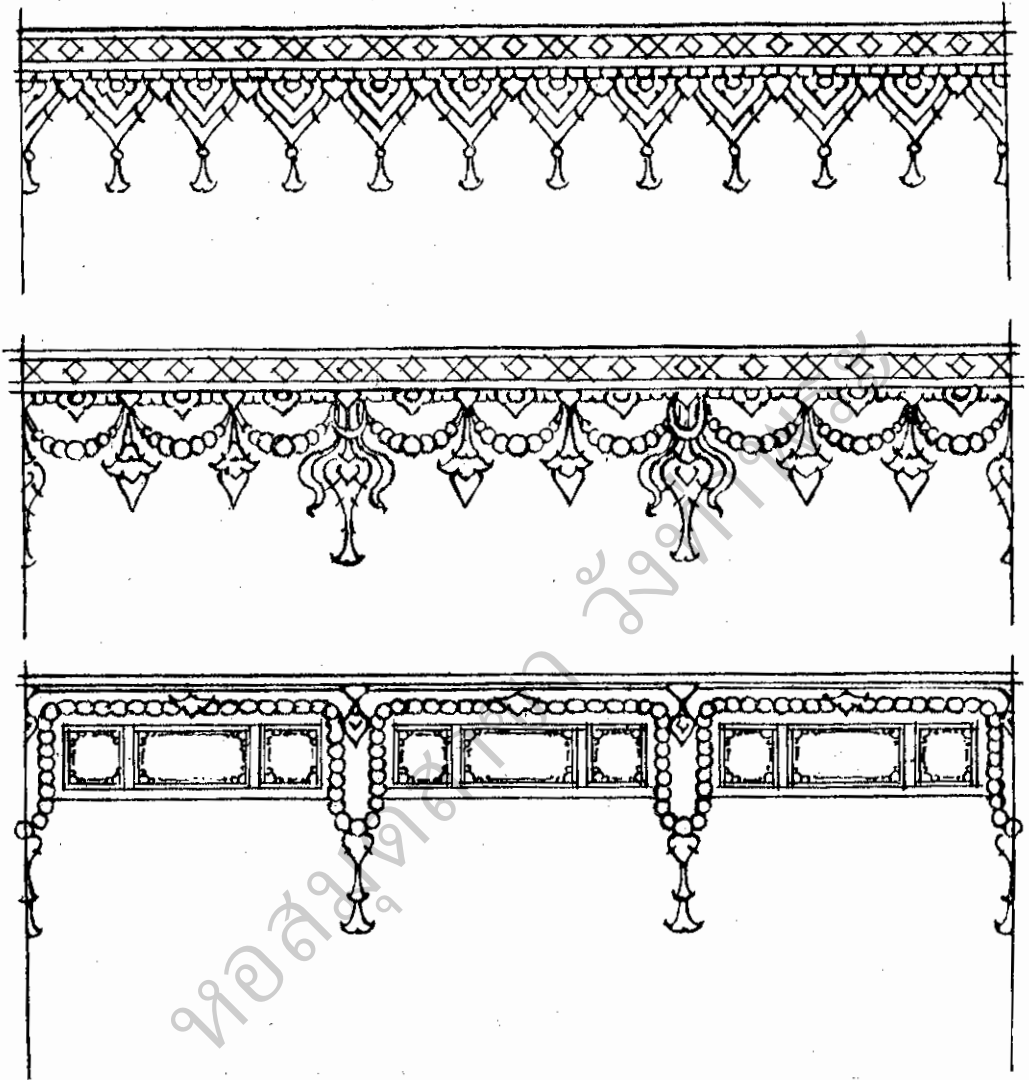

รูปพระประชาบดี

ในตำรับสกุนตลว่า พระประชาบดีกำเนิดจากฤษีสิบคนบ้าง และเจ็ดคนบ้าง
 จึงได้ดอกเข็นไปทางหนึ่ง ส่วนความหมายเป็นตราของกรมประชาสงเคราะห์ โดย
 เจ้าคุณอนุนานราชชนให้ความเห็น

Pra-cha-pa-ti

In Skuntalā, an Indian drama, we learn that Phra Pra-cha-pa-ti was son of ten or seven hermits, whose heads are seen around this god. This is a symbolic seal of Department of Public Welfare, which was suggested by Phya Anuman Rajathon and drawn by the author.

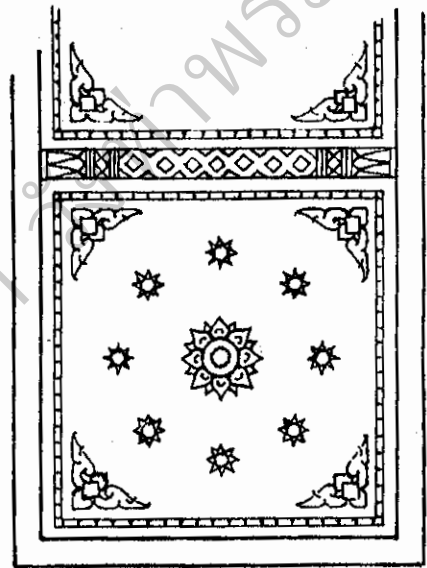
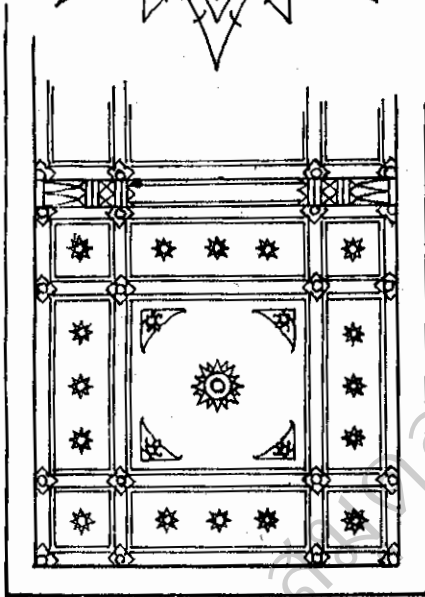
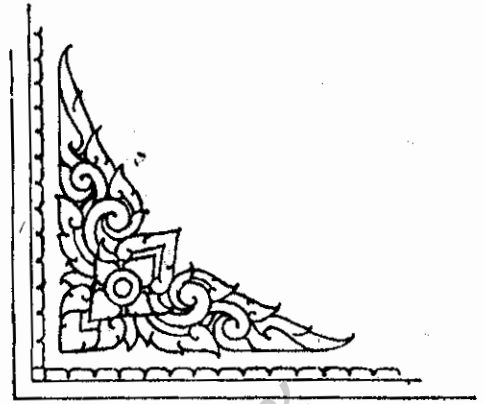
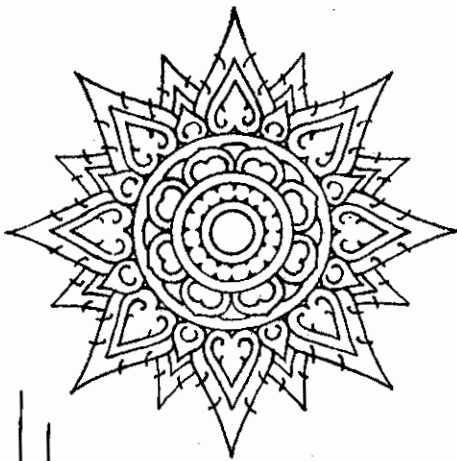

แม่ลายระบายเฟื่องอบะ

เบนตายรอบคดโค้งเพดาน มักใช้เบนตายดุดัดและดุดทอง

Motif of Festoons of "Oo-ba"

"Oo-ba" are flowers stitched together in the shape of tassels, tufts or flower-heads. These are used for decorative purposes and are often hung on garlands. This motif is, as a rule, for chasing round a nogging piece.

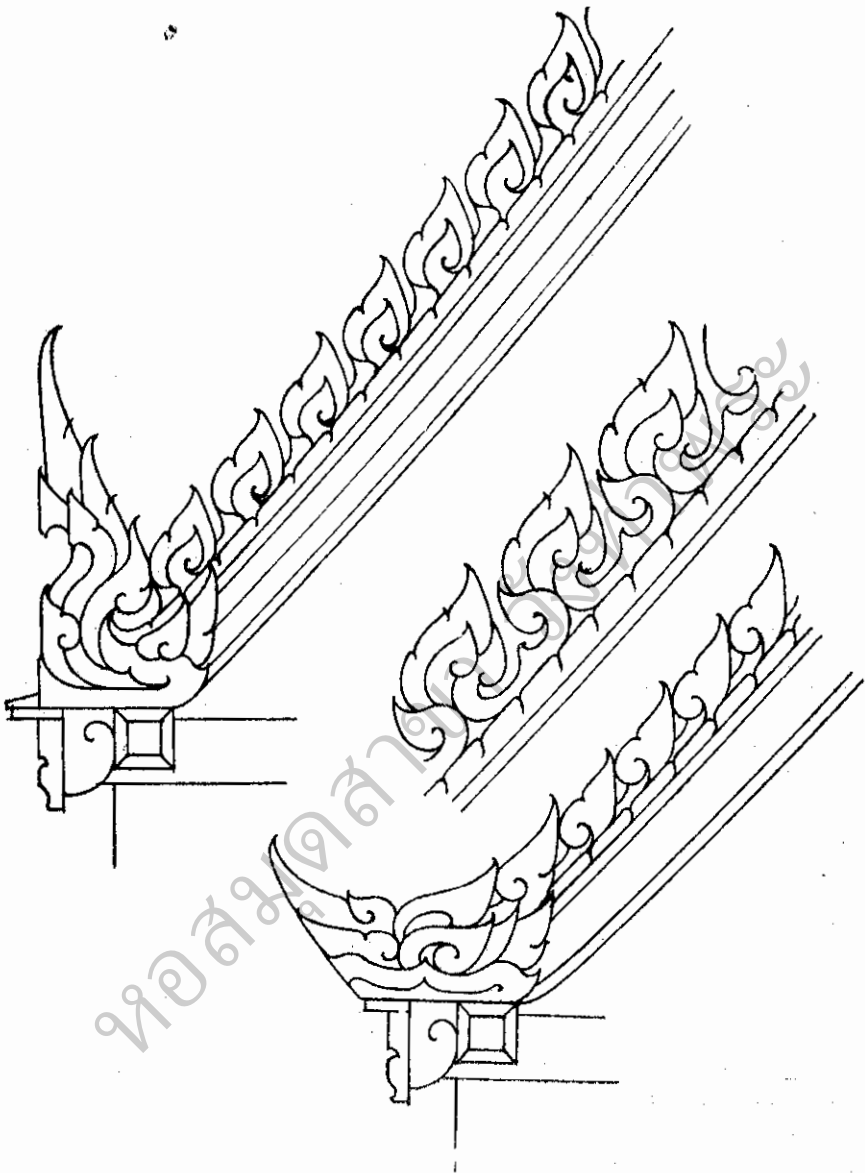
เพดาน

1. สายขอ 2. สายกรอบแว่น 3. ดาวใหญ่ 4. ดาวล้อม และ 5. หูช้าง การทำ
มณฑายอย่าง เช่น แกะไม้ตกรักหรือทาสีคทอง เฝ้ายสายซิ่นไม้ทาด์ และฉลุสายมีคทอง

Ceiling decoration

1. Pattern for a tie beam.
2. Bordering pattern.
3. Big star.
4. Enclosing stars.
5. Patterns in the shapes of elephants ears.

These are decorative patterns for carving or chasing or lacquering and gilding on the ceiling.

รวระกาหางหงส์ และ รวระกาเหรา

Row of "Bai Ra-ka" with the acroterion shaped like a swan's tail and with the one shaped like a head of He-ra, a fabulous marine dragon.

ศาลาโถง

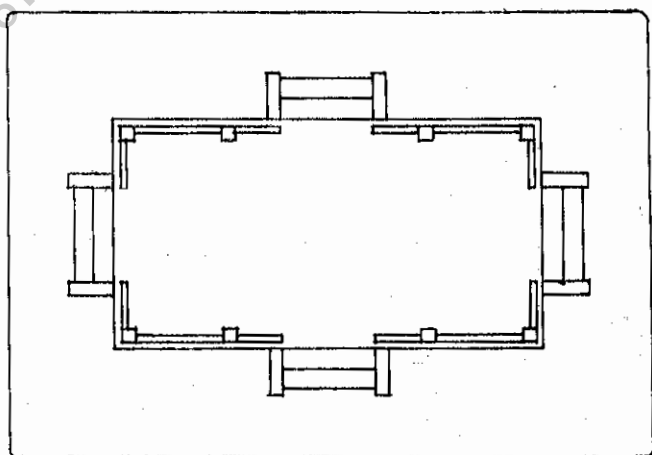
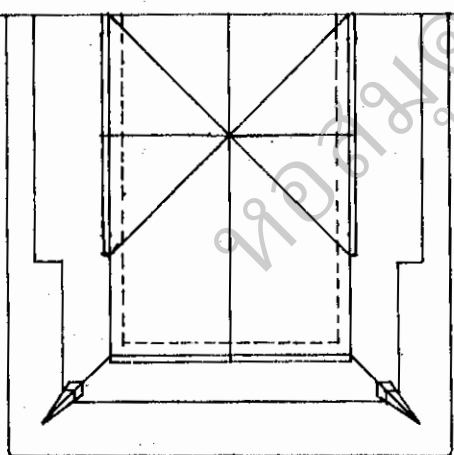
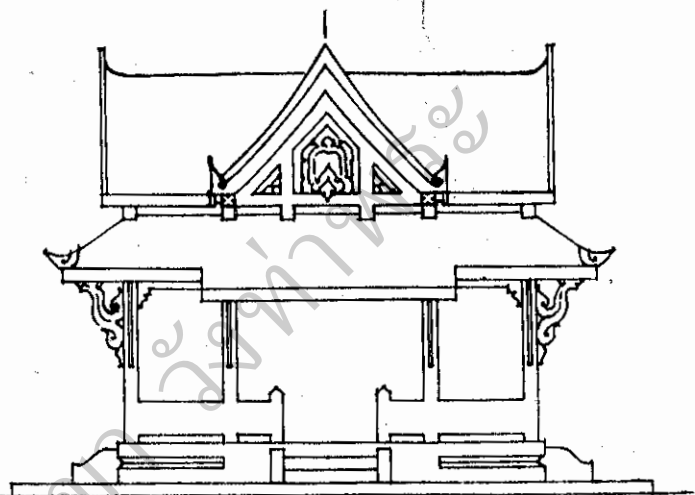
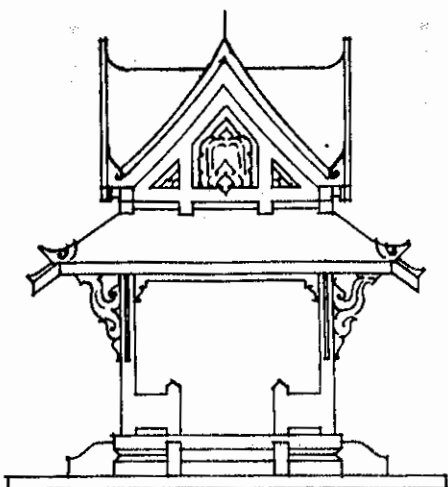
แบบ 1, 2, 3, 4 ที่ได้อ้างอิงไปนั้น เป็นแบบแสดงการเคลื่อนไหวของรูปทรงคา
 ในลักษณะต่างกัน โดยประสงค์จะให้เพ่งดูในท่าทางของวิธานนั้น ๆ ให้ได้รับความรู้สึก
 ใจเป็นระดับ เพราะวิชาต่าง ๆ ย่อมต้องทราบแต่ควา เป็นแต่แนวทางที่จะชักจูงให้ก้าว
 ไป หากว่าวิชาใดที่ใดตั้งไว้ ชาติการพิจารณาแะมองไปเช่น ๆ ก็ด จะไม่ได้รับความ
 รู้สึกทราบซึ่งในหลดกวิธานนใด ต่อไปก็จะได้ไม่รับผลแต่ประการใด

มัตลักษณะตามแบบทวารโถง เป็นผังพนักวาง 1 ยาว 2 ส่วนการผูกแบบ
 ต้องใช้ด้านสกัดเป็น โครงตน แดงจึงวางรูปด้านยาวเข้าประด้านเป็นลักษณะเดียวกัน
 ให้เห็นวาทรงนนถกต้อง จึงหาเส้นตรงมาเป็นผังพนักตามทรงทงใด แดงจึงคอยคกแต่ง
 ประดับความสวยงามต่อไป เมื่อความรู้ไตรภากรฐานแล้ว การเปลี่ยนแปลงต่อไปจึงจะ
 เป็นออกส่วนหนึ่งของความคิดเห็น

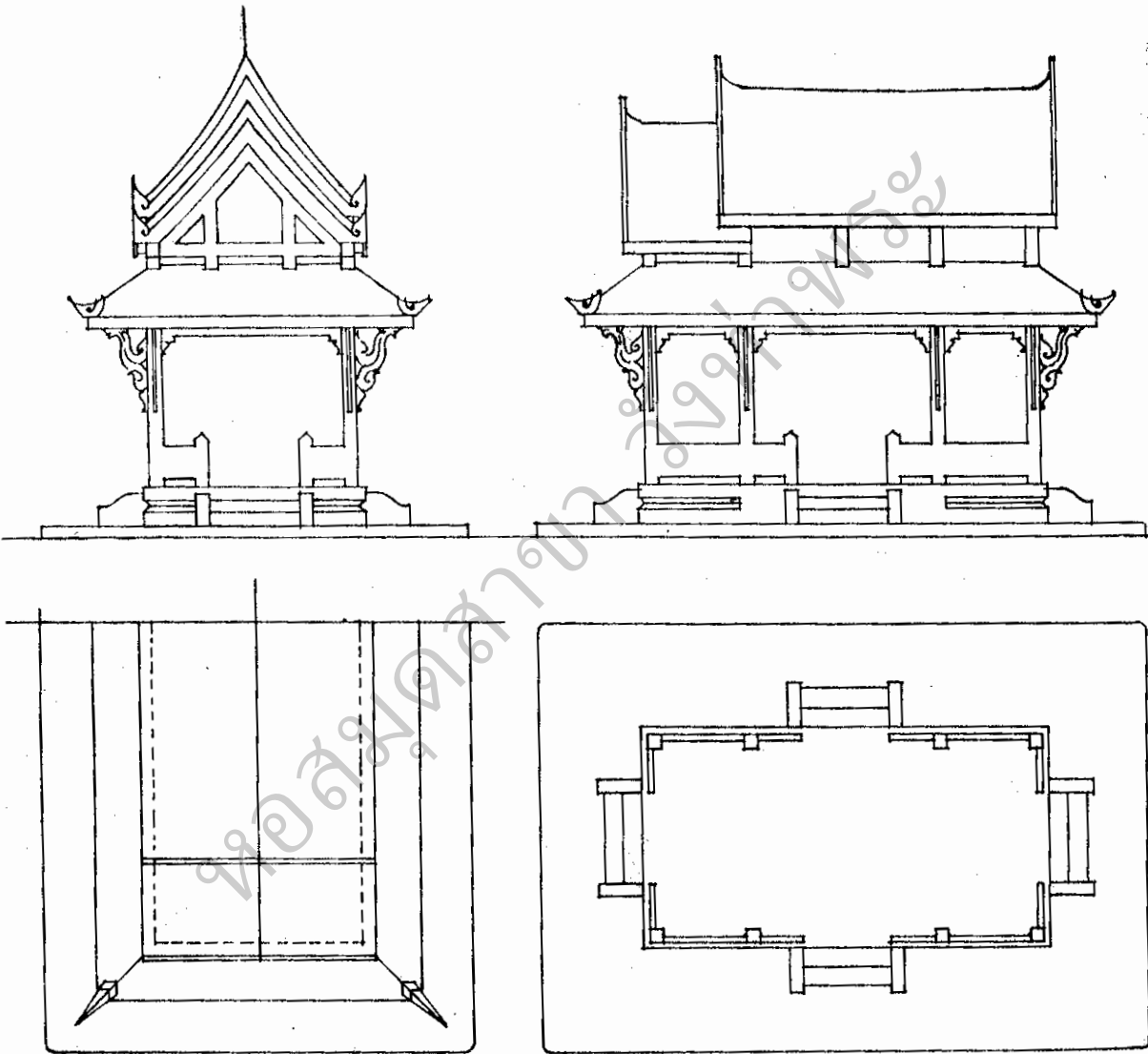
Sālā Thong (Spacious Hall)

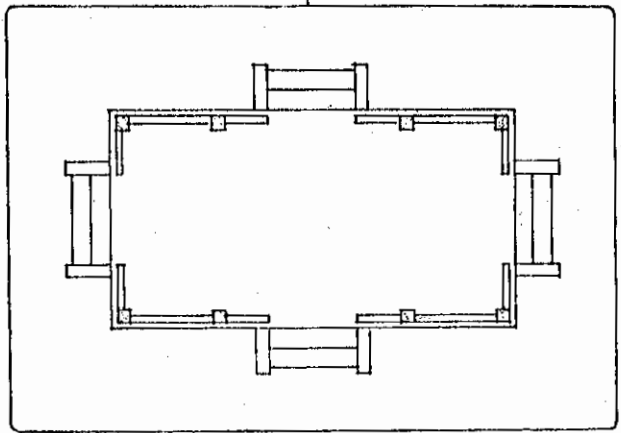
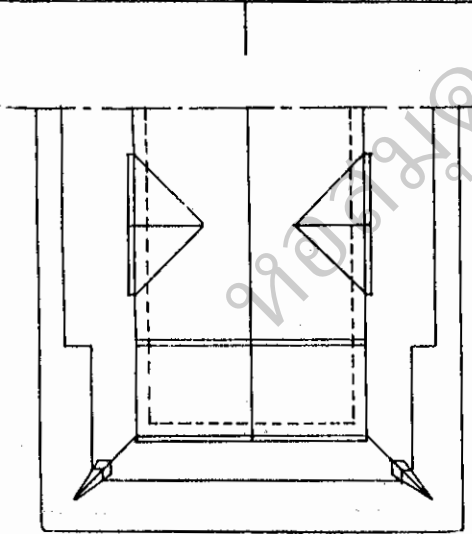
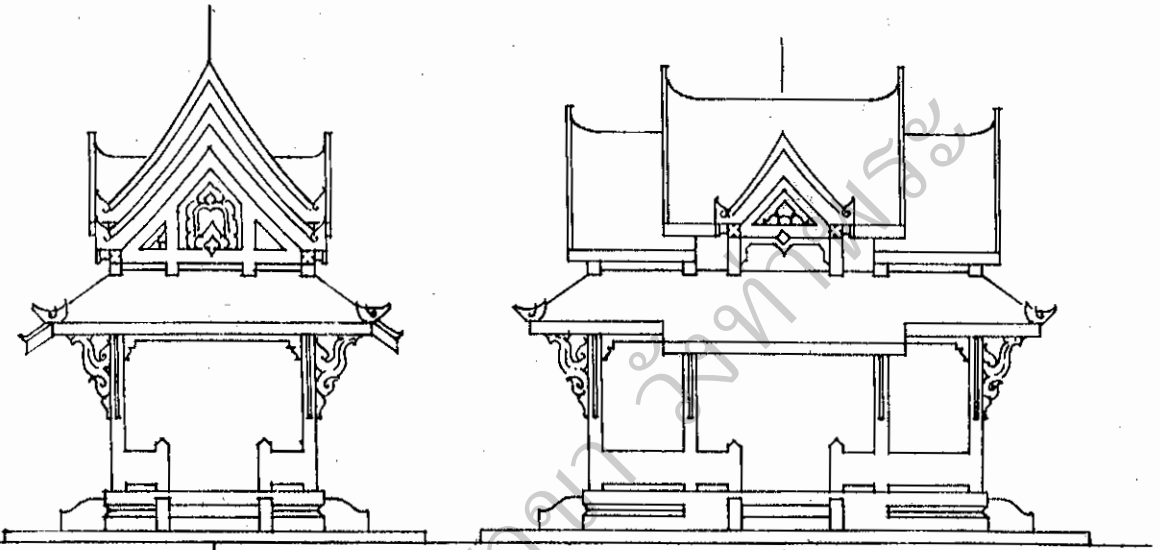
Types 1, 2, 3 and 4 illustrate the various movement of the roofs. The
 proportion of the floor is

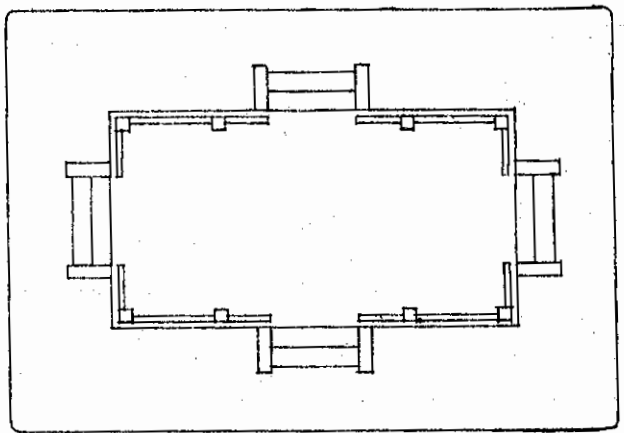
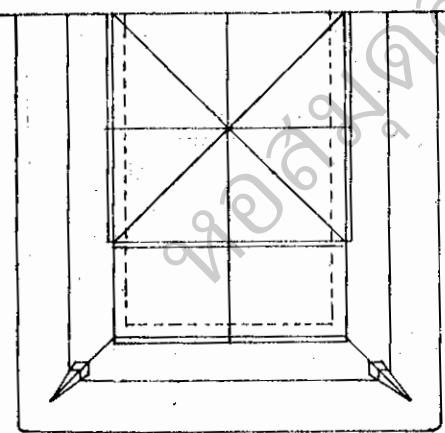
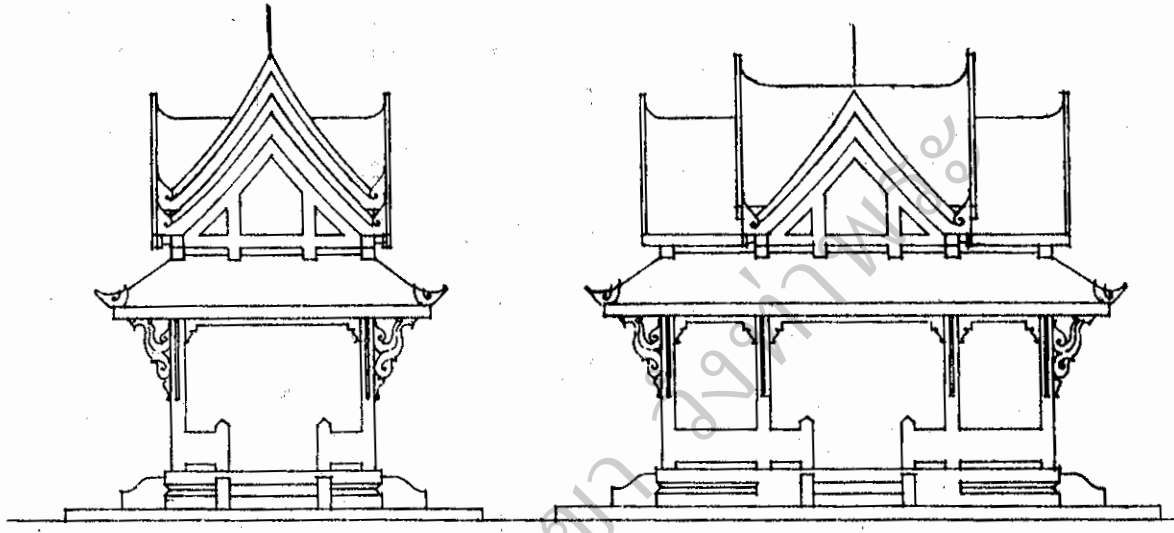
$$\text{width : length} = 1 : 2$$

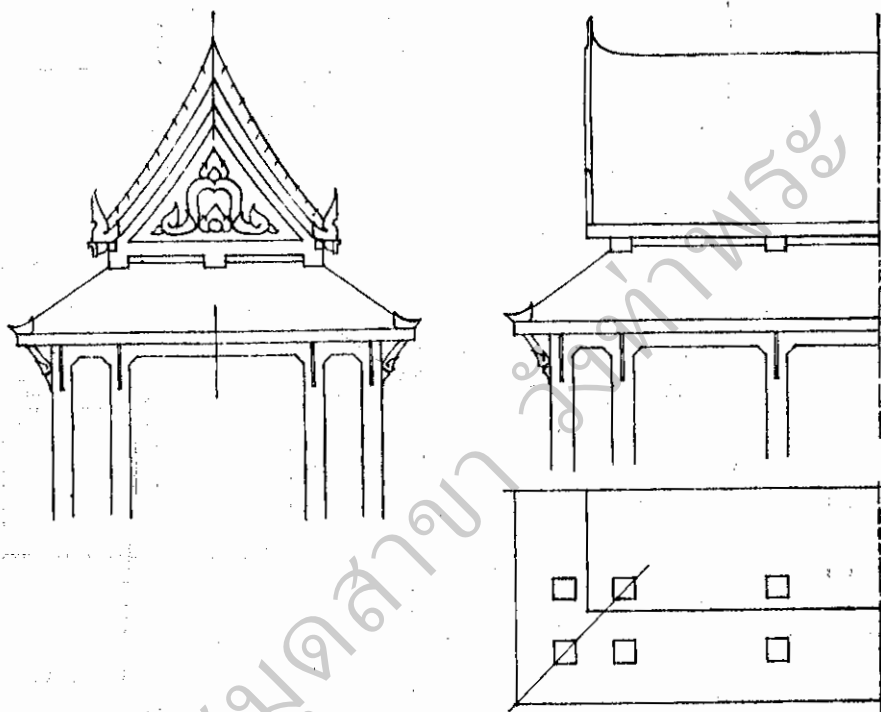

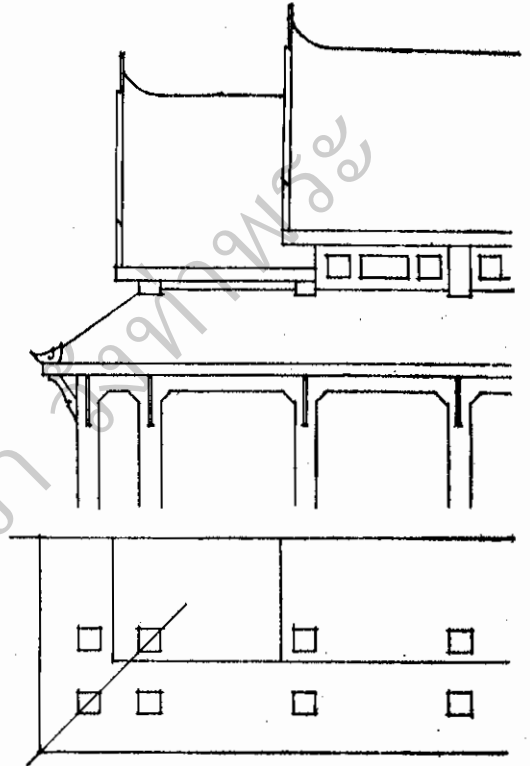
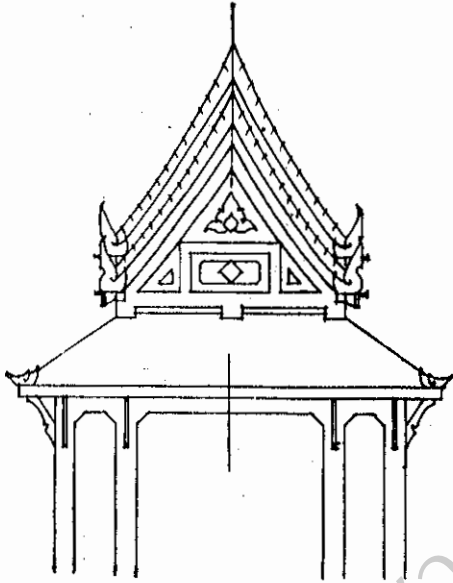

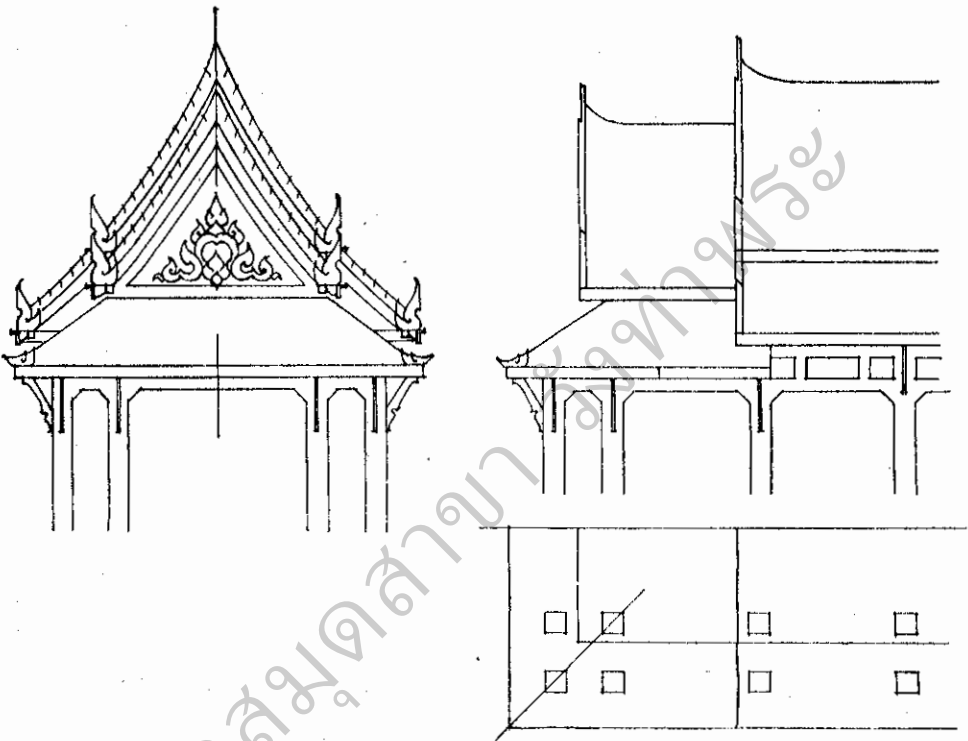

หอสมุดเจ้าฟ้าสุทธาภา

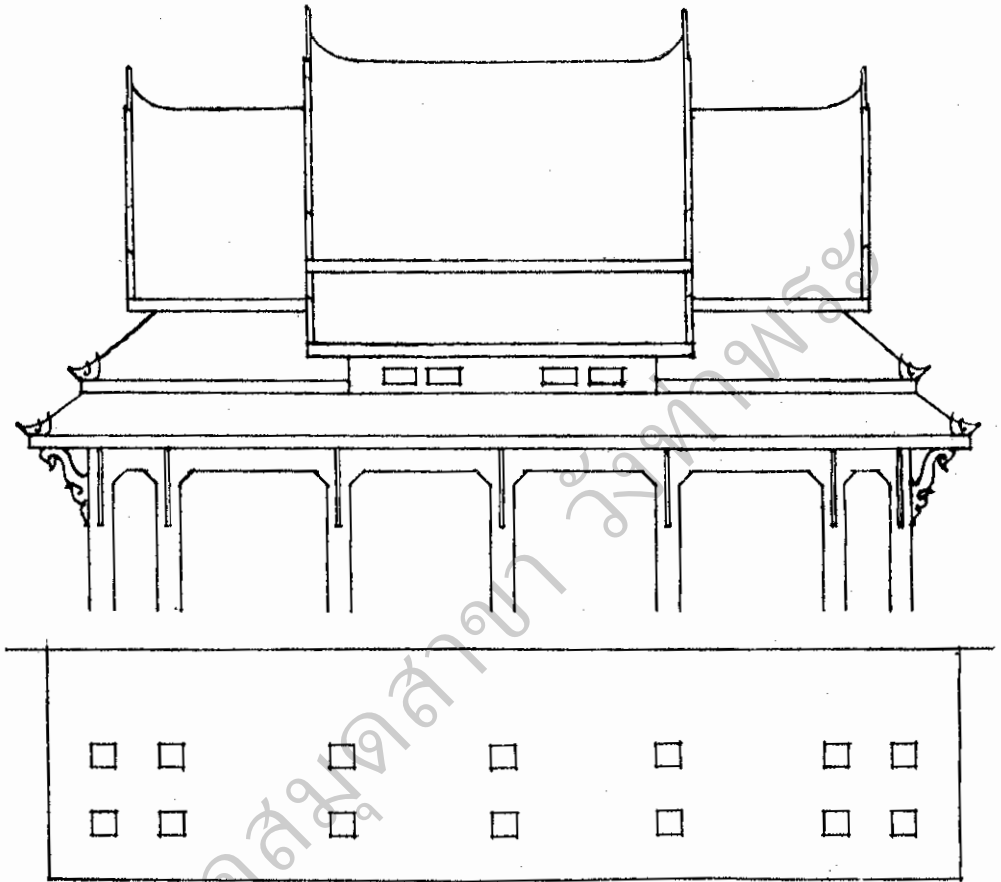

ศาลาทอง

มณฑลยงรอบเบนนอกเส้าใน เสานอกประดับคานาดัดง เสาในแบบเส้าประธาน
 รัชช ๙๑ วิชาปฏิบัตเช่นเดียวกับแบบตน

Sālā Thong

Variety of No. 91 with a veranda and two colonnades.

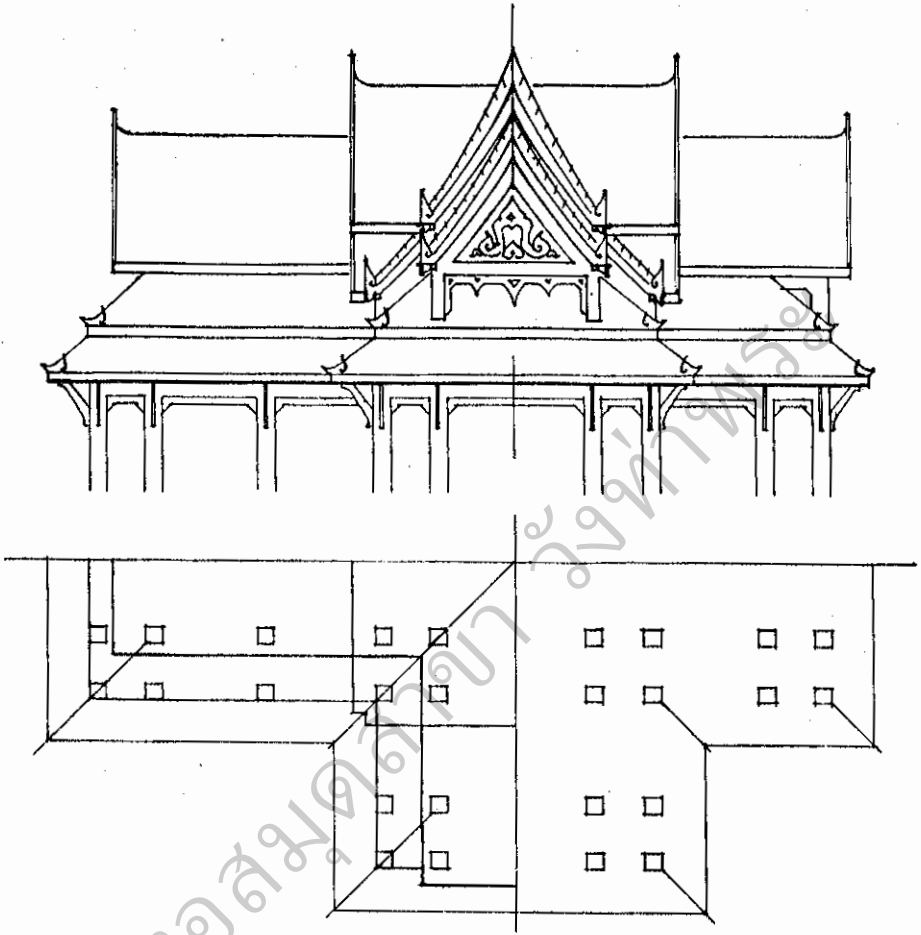

ศาลาทอง

มีเฉลียงรอบตัวเป็นเด้านอกเด้าใน โดยวิธี ดัดแปลงเปลี่ยนแปลงจะต้องการเป็น
ผนังรอบนอกหรือรอบในแต่แต่เหตุผล

Sālā Thong

Variety of No. 97.

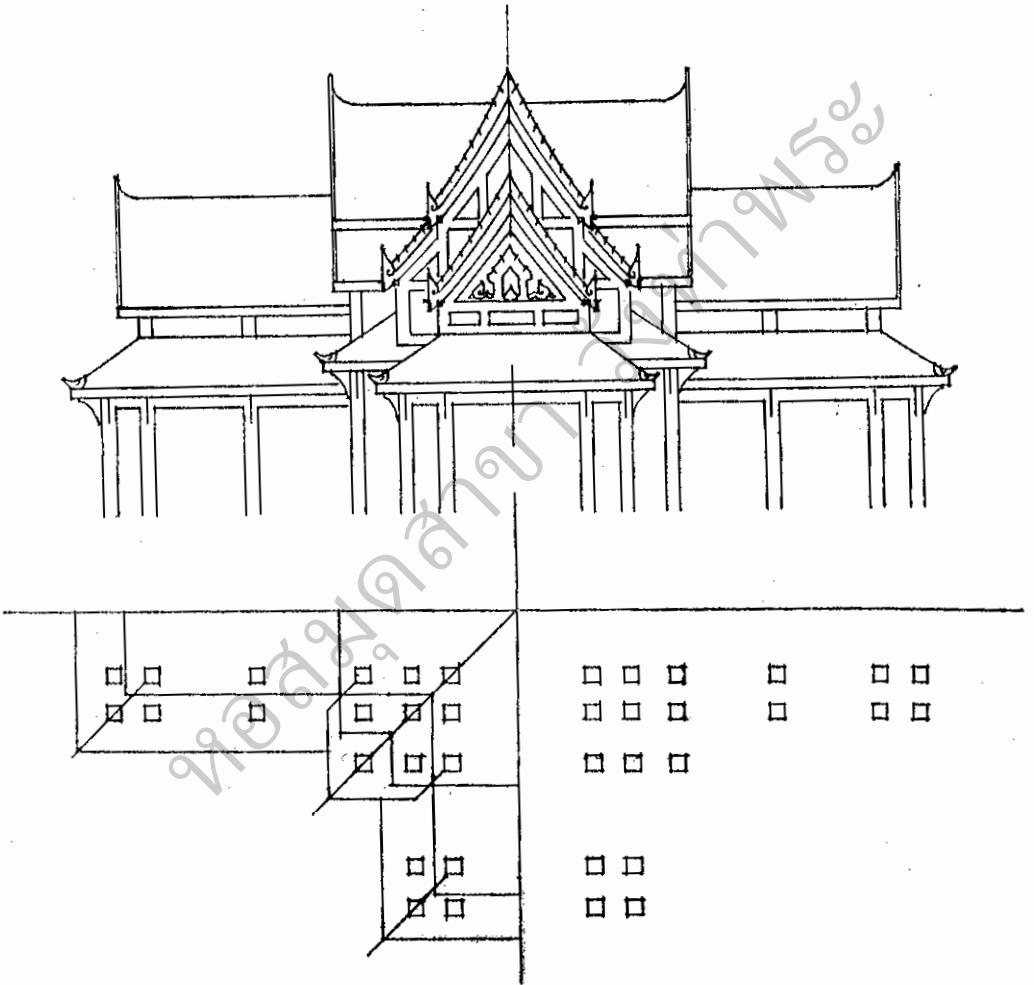
คำว่า ศาลาโถง

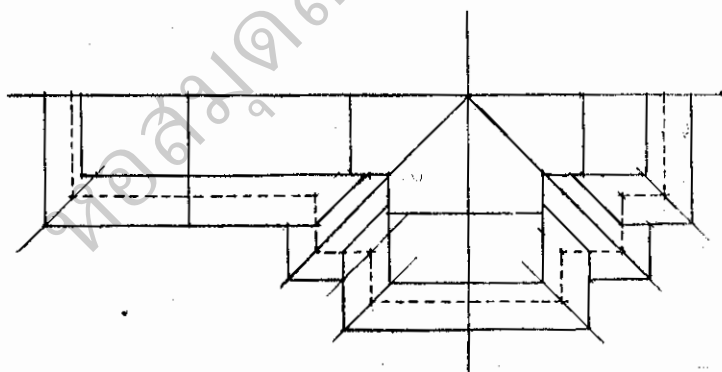
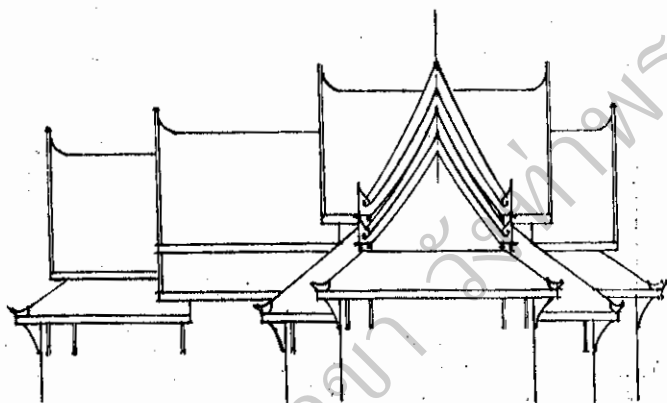
ที่ใดตงตนแต่หนา 91 และต่อไปทายนมรูปลักษณะต่างกันอย่างไรร ความสำคัญ
 จงของอยุททรงจว หวไม หตงคา เรงกตอน ส่วนสูงค้ำกว้างยาวหมายถึงรูปทรง
 ควรปฏิบัติได้ด้วยตนเอง เพื่อกความรู้และความสนใจสืบไป

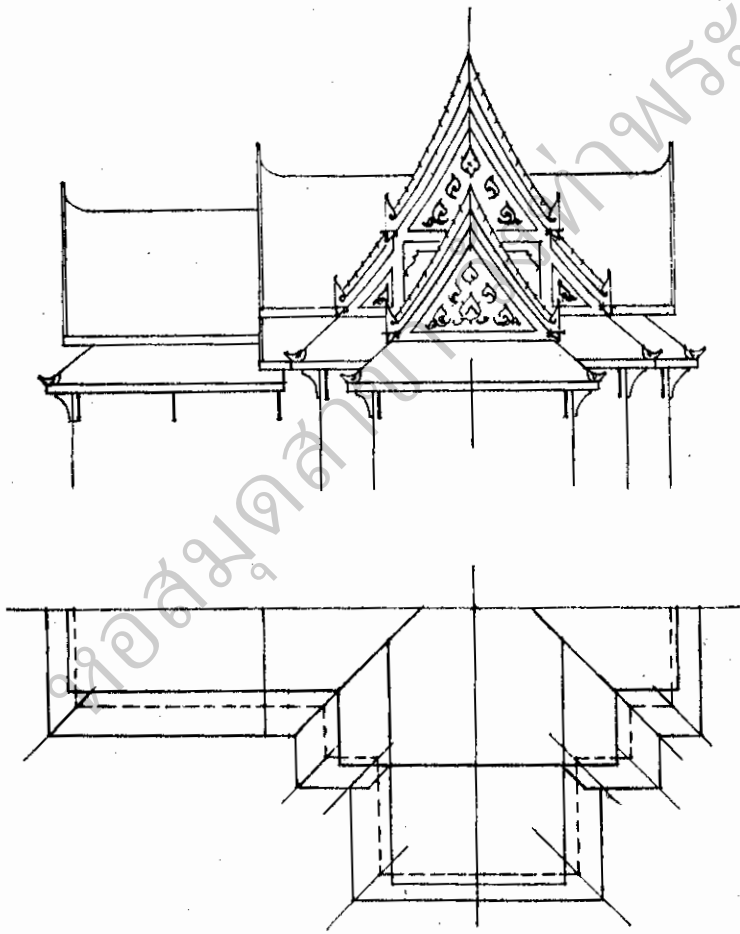
Sālā Thong

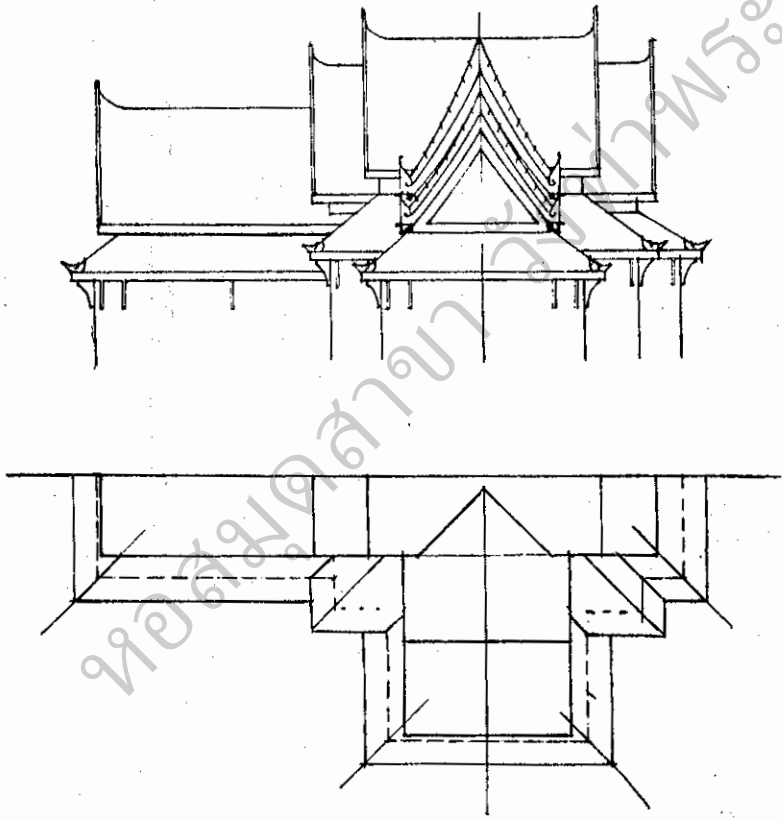
Its beauty and dignity depend upon the shape of its gable-end, lower extremities of the timbers, roof, and eave-board.

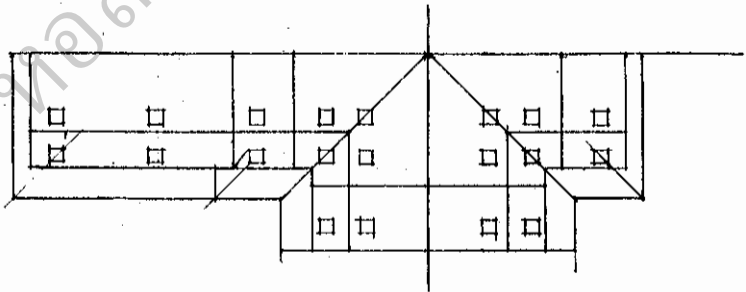
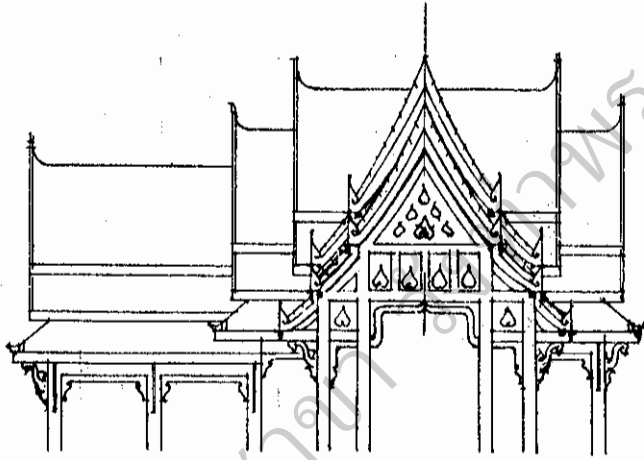

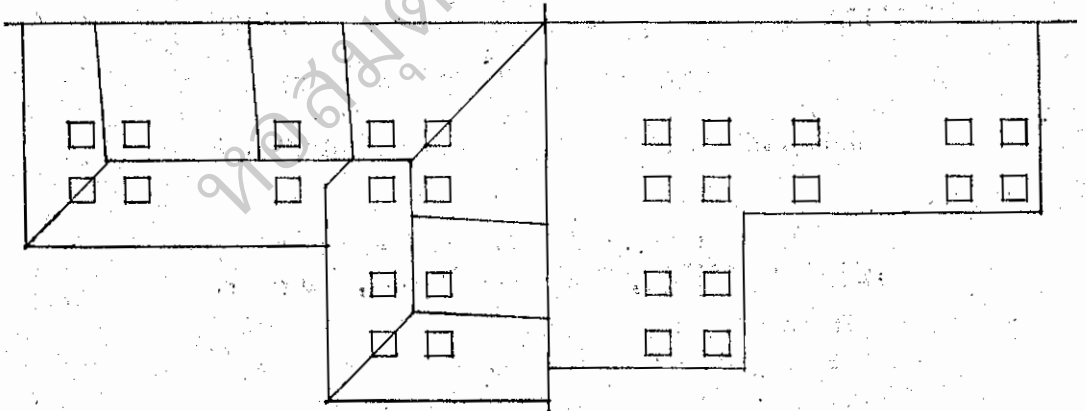
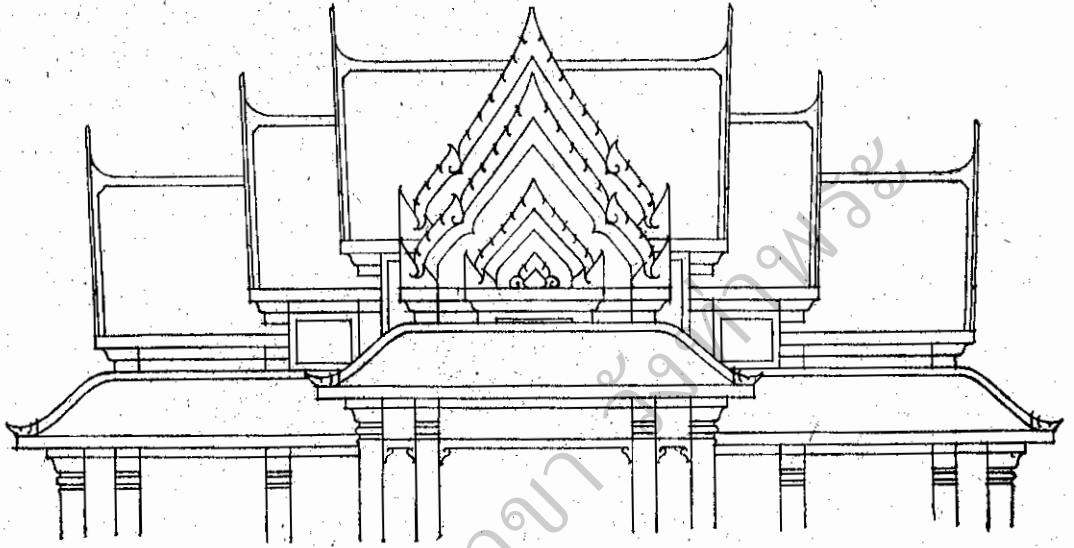

วัดพระศรีมหาธาตุ ตำบลหลักสี่ บางเขน

ท่านจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี เป็นผู้ริเริ่มให้สร้าง
 หอวงวิจิตรวาทการ อธิบดีกรมศิลปากร อำนวยการออกแบบผังเดิน

พระพรหมพิจิตร ออกแบบก่อสร้างและคุมงาน

ท่านเจ้าคุณพหุพทพยุหเสนาได้อุปถัมภ์ในวัดนี้เป็นองค์แรก

The Monastery of Phra Sri Mahā-thāt
 at Lak Si Village, Bangkhen District, Bangkok.

It was constructed by the order of the Premier, Field Marshal P. Pibulsonggram and supervised the planning by Luang Vichit Vathakan, the former Director-General of Fine Arts Department, designed and supervised the construction by Phra Phromphichitr. Phya Phahol Polphayuhasena was the first to take the Holy Order in this monastery.

วัดพระศรีมหาธาตุ ตำบลหลักสี่ บางเขน

The Monastery of Phra Sri Mahā-thāt
Bangkhen District, Bangkok.